

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
KARISTUSÕIGUSE OSAKOND

Triinu Hordo

JÄTKUVA KURITEO MÕISTE SISUSTAMINE KOHTUPRAKTIKAS

Magistritöö

Juhendaja
MA Kaie Proode

Tartu
2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. JÄTKUVA KURITEO OLEMUS	7
1.1. Kujunemine	7
1.2. Tunnused	11
1.2.1. Väliselt iseseisvad koosseisupärase osateod	11
1.2.2. Oluline sarnasus	14
1.2.3. Ühtne tahtlus	17
1.3. Eristamine külnevatest teoühtsuse vormidest	20
1.3.1. Loomulik teoainsus	20
1.3.2. Korduvus ja süstemaatilisus	23
1.4. Kuriteo jätkuvana käsitamise mõjud	25
1.5. Jätkuvuse tuvastamise skeem	27
2. MÕISTE SISUSTAMINE KOHTUPRAKTIKAS	30
2.1. Ülevaade analüüsitud kohtupraktikast	30
2.2. Jätkuvad kuriteod	33
2.2.1. TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985	33
2.2.2. PMKo 13.07.2022, 1-22-3602	37
2.2.3. TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-4077	39
2.3. Potentsiaalselt jätkuvad kuriteod	43
2.3.1. Sarivargus	43
2.3.2. Sarikelmus	50
2.3.3. Narkodiilerlus	52
2.3.4. Kehaline ja vaimne väärkohtlemine	55
2.3.5. Seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod	59
2.3.6. Mitteklassikalised jätkuvana käsitletavad kuriteod	63
2.4. Ühetaolisus	64
KOKKUVÕTE	69
THE CONCEPT OF CONTINUOUS CRIMINAL OFFENCE IN CASE LAW. Abstract	73
KASUTATUD KIRJANDUS	80
KASUTATUD ÕIGUSAKTID	82
KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA	83
LISAD	87
Lisa 1. Analüüsitud kriminaalajade nimekiri (161 tk)	87

SISSEJUHATUS

Eesti karistusõigus tunneb ning kasutab kohtupraktikas jätkuva süüteo mõistet. Jätkuv süütegu on ühtsest tahtlusest kantud, üldjuhul lühikese ajavahemiku jooksul ja sama objekti vastu sarnasel viisil toimepandud süütegu.¹ Karistusseadustik² (edaspidi KarS) nimetab otsesõnu jätkuvat süütegu vaid ühel korral, s.o KarS § 81 lg-s 4 süüteo aegumise kontekstis. Samas omab kuriteo jätkuva süüteona käsitlemine kesksel rollil teo toimepanemise aja määratlemisel, millest sõltub kriminaalvastutusele võtmise võimalikkus (KarS § 5 „Karistusseaduse ajaline kehtivus“, KarS § 81 „Süüteo aegumine“). Küsimus jätkuvusest tõusetub üldjuhul teoainsuse ja -mitmuse hindamisel. Korduv, süstemaatiline ja jätkuv süütegu võivad olla lähedase teokirjeldusega, ent teoainsuse või -mitmuse nentimine nimetatute eristamisel on eelduseks nii teo kvalifitseerimisel kui ka karistuse mõistmisel. Seega on jätkuvuse märkamine ja kuriteo jätkuvana käsitlemine oluline aspekt tegevusele kriminaalõigusliku hinnangu andmisel.

Jätkuvus ja selle problemaatika on leidnud käsitlemist nii Riigikohtu lahendites kui ka osana muu fookusega teadustööst. Riigikohtu viimane seisukohavõtt jätkuva kuriteo kontekstis oli veel 2024. aasta aprillis, mil pidas tuvastatud jätkuvust korrektseks.³ Veel 16.06.2023 otsuses on Riigikohus pidanud vajalikuks selgitada jätkuva kuriteo mõiste nii materiaali- kui menetlusõiguslikku külge.⁴ Hiljutises magistritöös analüüsiti süstemaatiliste süütegude spetsiifikat Eesti kohtupraktikas, kuid sealjuures esitati ka lühiülevaade jätkuva süüteo mõistest.⁵ Jätkuvust käsitleti viidatud magistritöös süstemaatilisusest ja korduvusest eristamise foonil. Tööst nähtub Riigikohtu seisukohaväljenduste ja -täpsustuste rohkus, mis viitab, et jätkuva kuriteo mõiste sisustamine ei ole nii iseenesestmõistetav kui esmapilgul tundub. Seda kinnitavad ka ajas tehtud täpsustused praktiku jaoks esmastesse eestikeelsetesse õigusallikatesse: nii karistusseadustiku kommenteeritud väljaannet kui ka karistuseõiguse üldosa õpikut on võrreldes eelnevate trükkidega korrigeeritud ja täiendatud jätkuva süüteo mõiste osas.⁶

Jätkuva kuriteo kontseptsiooni Eesti õiguskorras ei ole varem eraldiseisvalt õiguskirjanduses käsitletud või teadustöös uuritud. Samas annab eelnev alust arvata, et võib esineda probleem jätkuvuse mõistmisel või tuvastamisel, mis omakorda võib põhjustada erinevat õiguspraktikat.

¹ Sootak, J. Karistusõigus. Üldosa, ptk III vnr 121. – Sootak, J. (koost). Karistusõigus. Üldosa. 2. tr. Tallinn: Juura 2018.

² Karistusseadustik. – RT I, 22.03.2024, 2.

³ RKKKo 04.04.2024, 1-21-69 p-d 8, 34.

⁴ RKKKo 16.06.2023, 1-21-1421 p-d 119 jj.

⁵ Gromov, K. Süstemaatiliste süütegude spetsiifika Eesti kohtupraktikas. Magistritöö. Juhendaja Jaan Ginter. Tartu: Tartu Ülikool 2022, ptk 2.2.

⁶ Vrdl Sootak, J. (koost). Karistusõigus. Üldosa. 2. tr. Tallinn: Juura 2018, ptk VI vnr 31; Sootak, J. (koost).

Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010, ptk VI vnr 42; Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 5.vlj. Tallinn: Juura 2021, § 63/6.2.; Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 4.vlj. Tallinn: Juura 2015, § 63/6.2.

Jätkuva kuriteo mõiste erinev sisustamine ja rakendamine rikuks Eestis kui õigusriigis taotletavat õiguskindlust ja -selgust. Kaebemenetluse näol on osaliselt tagatud astmeline järelevalve õiguse ühetaolise kohaldamise osas, kuid Riigikohus õiguse ühetaolise kohaldamise järelevalveorganina näeb vaid väheseid kohtumenetlusi. Riigikohtu kriminaalkolleegiumini jõudis 2023. aastal 877 menetlusloa taotlust, mis on vaid 5 % samal aastal maakohtutest tehtud 16 479 kriminaal- või väärteomenetluse lahendist.⁷ Samuti eeldab kaebemenetlus kohtumenetluse poolte sellekohast taht. Hoolimata astmelisest järelevalvest õiguse ühetaolise kohaldamise üle, ei tohiks Riigikohtu lahendite analüüs olla ainsaks aluseks kohtupraktika ühetaolisuse hindamisel. Seega on teadustöodes kohtupraktika analüüs ning ühetaolisuse hindamine mitte üksnes aktuaalsed, vaid jätkuvalt pea obligatoorsed elemendid kontrollimaks õigusselguse ja õiguskindluse eesmärkide täitmist.

Käesoleva magistritöö eesmärk on selgitada välja, kas jätkuva kuriteo mõistet sisustatakse Eesti kohtupraktikas ühetaoliselt. Ühetaolisuse hindamiseks on seatud järgmised uurimisülesanded:

- anda ülevaade jätkuva kuriteo mõiste sisustamisest õigusteoorias;
- kujundada sobiv meetod jätkuva kuriteo mõiste sisustamise koherentseks analüüsimiseks kohtupraktikas;
- lähtuvalt kujundatud meetodist läbi töötada kohtuotsuste valim ja analüüsida andmeid, sealjuures
  - o üldistada kohtupraktika seisukohti jätkuva kuriteo väljendusviisi, tunnuste ja jätkuvana käsitamise materiaal- ja menetlusõiguslike tagajärgede osas;
  - o võrrelda õigusteoorias ja -praktikas välja kujunenud seisukohti jätkuva kuriteo mõiste sisustamisel;
  - o anda hinnang jätkuva kuriteo mõiste sisustamise ühetaolisusele.

Käesolevas empiirilise-teoreetilises uurimuses kasutatakse eelkõige kvalitatiivset sisuanalüüsi. Jätkuva kuriteo õigusteoreetilise käsitlemise esitamiseks tuleb läbi töötada vastavasisuline akadeemiline kirjandus ning Riigikohtu praktika, seda süstematiseerides ja üldistades. Kohtupraktika süstemaatilise sisuanalüüsi eelduseks on jätkuva kuriteo mõiste kujunemise, jätkuvana käsitamise tunnuste ja materiaal- ja menetlusõiguslike tagajärgede esitamine. Õigusdogmaatiliste seisukohtade esitamisel kasutatakse nii ajaloolist kui süstemaatilist tõlgendamist. Jätkuvuse sisustamise tunnuste alusel sünteesib magistritöö autor jätkuva kuriteo tuvastamise skeemi. Ühtne subjektiivne hindamisskeem vähendab kohtupraktika hindamisel autori subjektiivsete hinnangute mõju. Vastamaks küsimusele, kas jätkuva kuriteo mõistet sisustatakse Eesti kohtupraktikas ühetaoliselt, analüüsitakse konkreetse perioodi maa-, ringkonna ja Riigikohtu kohtupraktikat sisuliselt. Kohtupraktika kaasuste tehioolude

---

⁷ Statistika. Riigikohtu avaandmed. 27.03.2024. – https://avaandmed.rik.ee/andmed/JAAK/riigikohus/riigikohtu_avaandmed.parquet (13.04.2024); Kohtute menetlusstatistika. Kohtute avaandmed. 12.04.2024. – https://avaandmed.rik.ee/andmed/JAAK/kohtud/kohtute_avaandmed.parquet (13.04.2024).

süsteemilisel kõrvutamisel skeemiga saab hinnata jätkuvuse tunnuste sisustamist või tuvastada jätkuvuse kohaldamata jätmise. Sealjuures lähtutakse nii analoogiast, grammatilisest kui süsteemilisest tõlgendamisest. Kohtupraktikas mõiste sisustamise analüüsil tuleb võrrelda käsitlust õigusdogmaatiliste seisukohtadega ning üldistada kohtupraktika seisukohti. Võrreldes kohtupraktikas jätkuvuse tunnuste sisustamist ning jätkuvana käsitamise-mittekäsitamise seisukohti omavahel kui ka üldistatult kuriteoliigiti, saab vastata küsimusele, kas mõistet sisustakse ühetaoliselt.

Uurimistöös kasutatakse kohtuotsuste lausanalüüsi, s.o lahendeid märksõnade alusel kitsendamata (nt märksõna „jätkuv“ otsinguga). See võimaldab anda teaduslikult ausat hinnangut ühetaolisele kohaldamisele, kuna ei jäta kõrvale kaasi, kus oleks pidanud või võinud, aga ei kaalutud teoainsuse ja -mitmuse teooriaid. Arvestades käesoleva magistr töö empiirilise osa lausanalüüsi eeldatavat ja oodatud mahtu, tuleb valimit piirata ajaliselt. Käesoleva töö esemeks on 2022. aasta III kvartali (01.07.2022—30.09.2022) kohtuotsused, mis on Riigi Teataja (edaspidi RT) võrguväljaandes avalikustatud 23.02.2023 seisuga. Eesmärgiga kohtute seisukohti võrrelda ühetaolisuse kontekstis oleks liialt ambitsioonikas püüda anda ülevaadet tervikuna, kõiki süüteokoosseise puudutavatest otsustest. Seega on valimit piiratud kuriteoliigiti ning hõlmatud vaid neli enamlevinud kuritegevuse valdkonda⁸: vägivalda- (sh isikuvastased); varavastased; liiklus- ja rahvatervise vastased kuriteod. Käesolevas töös hõlmatakse läbivaatamiseks kõigi Eesti kohtuastmete ja kohtumajade kriminaalasjade valimi perioodil tehtud kohtuotsused. Kõrvale jäetakse kokkuleppemenetluses tehtud kohtulahendid, kuivõrd selle menetlusliigi puhul ei nähtu lahendist õigusemõistja arutluskäik, vaid üksnes kohtueelses menetluses teole antud õiguslik hinnang, millega kohus nõustus.

Magistr töös on lisaks analüüsitava ja teooriat kujundanud Eesti kohtupraktikale kasutatud seaduste kommentaare ning muid õiguspublikatsioone (sh Saksa ja Eesti õigusõpikuid, teadusartikleid ja teadustöid). Magistr töö on üles ehitatud lähtudes seatud uurimiseesmärgist ja -ülesannetest. Esmalt antakse ülevaade asjakohasest õigusteooriast ja Riigikohtu praktikast. Magistr töö teine peatükk käsitleb aga uurimuse empiirilist osa.

Esimeses peatükis esitatud teoreetiline käsitlus on jagatud alapeatükkideks. Esmalt on antud ülevaade jätkuva kuriteo mõiste kujunemisest (peatükk 1.1.). Seejärel esitatakse õiguskirjanduse ja Riigikohtu praktika läbi töötamisel kujunenud teoreetiline käsitlus Eesti jätkuva kuriteo mõiste kohta. Teooriapeatükkide ülesehitusel lähtutakse uurimisülesandes püstitatud vahe-eesmärgist töötada välja koherentne ning mittesubjekttiivne jätkuvuse hindamise mudel. Peatükis 1.2. on esitatud jätkuvusele

---

⁸ Vägivallakuriteod, varavastased kuriteod, liikluskuriteod ja rahvatervise vastased kuriteod on enimlevinud kuriteoliigid nii 2022. a I poolaastal kui ka 2021. aastal. – Registreeritud kuriteod aastatel 2003-2021. Justiitsministeerium. 29.03.2022. – https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2021/xlsx/1_Kuritegevuse%20%C3%BClevaade_veebi.xlsx (19.10.2022); 2022. aasta I poolaasta kuritegevuse ülevaade. Justiitsministeerium. 01.07.2022. – <https://public.tableau.com/app/profile/kriminaalpoliitika/viz/2022Ipoolaasta/2022Ips> (15.10.2022).

olemuslikud tunnused; peatükis 1.3. eristamise kriteeriumid. Kuivõrd tunnuste sisustamisel ilmnes õigusdogmaatiliste seisukohtade eritaolisus, on vajalik jätkuvust iseloomustavate tunnuste käsitlemine kahes alapeatükis. Lahknevuste esitamine on oluline ühetaolisuse hindamisel kohtupraktika tõlgendamiseks, üldistamiseks kui ka kohtu seisukohtade põhjuste mõistmiseks. Peatükki 1.4. on koondatud kuriteo jätkuvana käsitamise materiaali- ning menetlusõiguslikud tagajärjed, millised võimaldavad äraspidiselt tuvastada õiguskäsitlust, kus potentsiaalselt on rakendatud jätkuva kuriteo mõistet. Teisalt on oluline ka mõjude identifitseerimine, et anda hiljem töö empiirilises osas põhjendatud hinnang potentsiaalsete rikkumiste raskusele. Peatükis 1.5. esitatakse teoreetilisi seisukohti üldistades ning valitsevale kohtupraktikale tuginedes magistritöö autori poolt sünteesitud jätkuva kuriteo tuvastamise ja analüüsi vooskeemid. Koostatud mudelid on aluseks töö empiirilises osas tehtavale analüüsile.

Teises peatükis täpsustakse esmalt meetodikat, esitatakse uurimuse käik ning empiirilise uurimuse andmed. Seejärel on esitatud valimi analüüs ja järeldused. Analüüsi struktureerimisel on lähtutud eelmainitud jagunemisest: kaasused, milles on kasutatud jätkuvuse käsitlust (ptk 2.2), ning kaasused, milles oleks potentsiaalselt saanud kohaldada jätkuvust. Viimased on ptk-s 2.3. liigendatud omakorda klassikaliste jätkuvate kuritegude alusel. Seejärel on üldistatult kokku võetud analüüsitud otsused, esitatud üldised suundumused ja nende mõjud, andes sealjuures hinnangu jätkuva kuriteo mõiste ühetaolisele kohaldamisele (ptk 2.4). Magistritöö lisas esitatakse kriminaalajade loend, millised kuulusid valimisse, ehk neis kriminaalajades on tehtud eelkirjeldatud kriteeriumitele vastav kohtuotsus perioodil 01.07.2022-30.09.2022.

Seonduvad märksõnad: kriminaalõiguse üldosa; karistusõigus; õiguskindlus; seaduste tõlgendamine; kohtulahendid.

1. JÄTKUVA KURITEO OLEMUS

1.1. Kujunemine

Jätkuv kuritegu (ingl *continuous criminal offence*, sks *fortgesetzten Handlung*, pr *infraction continuée*) on Mandri-Euroopa õiguskultuuris üldtunnustatud käsitlus. Vaid kolm Euroopa Nõukogu liikmesriiki – Küpros, Soome ja Iirimaa – ei ole jätkuva süüteo mõistet oma kriminaalõigussüsteemi integreerinud. Sealjuures saab ajalooliselt eristada kahte jätkuvuse käsitlust: subjektiivne ja objektiivne vaateviis. Kui subjektiivsel lähenemisel oleks mitmete osategude ühendamise aluseks üks ühtne teoplaan, siis objektiivse lähenemise korral lähtutakse korduvast tahtest rünnata sama või sarnast objekti või õigushüve. Ühtseks aluseks tänases õiguspraktikas on võetud algselt peamiselt Saksamaal viljeletud objektiivne lähenemine.⁹

Eesti kriminaalõigussüsteemi loomisel lähtuti põhimõttest, et Mandri-Euroopa õigusruumis on kujunenud suhteliselt ühtne arusaam süüteoõpetusest.¹⁰ Karistusseadustiku loomisel lähtuti peamiselt Saksamaa ja Prantsusmaa õigusdoktriinist, süüteomõiste väljatöötamisel aga üldjoontes Saksa karistusõigusest.¹¹ Seega lähtuti jätkuva süüteo mõiste kasutusele võtmisel ja sisustamisel eelduslikult Saksa karistusõigussüsteemi eeskujust. Järeldust kinnitab nii jätkuvuse käsitlemisel objektiivsest vaateviisist lähtumine kui ka mitmed viited just Saksa õiguskirjandusele karistusõiguse üldosa õpikus.¹² Saksa jätkuva süüteo kontseptsiooni (sks *fortgesetzten Handlung*) analoogsusest lähtudes on käesolevas töös esitatud teoreetilisi seisukohti sisustatud ka Saksa õiguskirjandusele ja õiguspraktikale tuginedes.

Karistusseadustiku koostamise algfaasis peeti jätkuva süüteo mõistet piisavalt selgeks ja iseenesestmõistetavaks, et seda eelnõu lähtealustena eraldi ei selgitatud.¹³ Jätkuvus ei olnud Eesti õigusdogmaatikas uus kontseptsioon. Ka Nõukogude Eesti kriminaalõigus tundis jätkuvuse mõistet. Jätkuva kuriteona mõisteti vähemalt kahte üksteisest lühema ajavahemikuga lahutatud tegu, millel on sama kuriteokoosseisu tunnused ning mis oma kogumis moodustavad ühe kuriteo sellepärast, et nad olid suunatud sama objekti vastu, põhjustasid ühtse kuritegeliku tagajärje ning pandi toime sama süüvormiga – tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu.¹⁴ Kriminaalkodeksis¹⁵ käsitleti samaliigilise kuriteo jätkuvat toimepanemist kui süstemaatilisust, mis oli oma käsitluselt hoopis jätkuva kuriteo

⁹ EIKo 59552/08, *Rohlens vs Czech Republic* p-d 28-33; Jätkuva süüteo mõiste päritolu ja kujunemisloos osas vt kohtunik Pinto de Albuquerque (nõustuv) eriarvamus p-d 1-6.

¹⁰ Sootak, J. Karistusõiguse alused. Tallinn: Juura 2003, lk 258-259.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Vt Sootak (viide 1), III/5.5, VI/31.

¹³ Vt Ernits, M. jt. Karistusseadustiku üldosa eelnõu: eelnõu lähtealused ja põhjendus. Tallinn: Juura 1999, § 85/2a.

¹⁴ Nuuma, P. Kriminaalõiguse üldosa põhimõisted. Tallinn: TTÜ 2001, lk 15.

¹⁵ Kriminaalkodeks. – RT 1992, 20, 288 (kehtetu alates 01.09.2002).

mõiste sisustamine.¹⁶ Kriminaalkoodeksis süstemaatilise, kehtivas kohtupraktikas jätkuvusena, on nähtud rangelt järjekindlat, pidevalt korduvat tegevust, kus kuritegeliku eesmärgi etapiviisilisel realiseerimisel seovad etappe teatavad ühised sisemised tunnused.¹⁷ On leitud, et kaasaegses õiguskirjanduses pole jätkuva süüteo mõiste muutunud, kuid juba eeltoodu pinnalt ei saa sellega nõustuda.¹⁸ Süstemaatilise kui täna jätkuvusega külgneva ja konkureeriva mõiste käsitus ei ole konformne. Samuti heideti karistusseadustiku loomisel ette irdumist senisest õigusest ja orienteerumist võõrale õigusele.¹⁹ Seega hoolimata teatavatest sarnasustest on käesoleva töö raames siiski kõrvale jäetud kriminaalkoodeksiaegsed õigusdogmaatilised seisukohad.

Karistusseadustik ei esita jätkuva süüteo legaaldefiniitsiooni, ent jätkuvuse mõiste kasutamine KarS § 81 lg 4 ls-s 1 – „Jätkuva süüteo korral arvutatakse aegumise tähtaega viimase teo lõpuleviimisest“ – kinnitab kahte asjaolu. Esmalt juba eelnevalt postuleeritult, et Eesti karistusõiguse üldosa kontseptsiooni loomisel võeti aluseks, et esineb selline õiguslik konstruktsioon nagu „jätkuv süütegu“. Teisalt, mõiste sisu viidatud säte ei ava. See-eest viimase teo eristamine aegumise kontekstis eeldab, et jätkuva süüteona nähakse ühte süütegu, mis koosneb mitmest osateost.

Jätkuva süüteo mõistet 01.09.2002 jõustunud karistusseadustiku mõttes selgitas Riigikohus esimest korda 2004. aastal. Õiguslikult ühendatakse jätkuvaks süüteks ehk üheks teoks väliselt iseseisvad osateod, mis eraldiseisvalt realiseerivad kõik süüteo tunnused (koosseis, õigusvastatus ja süü). Ühe tervikteona mõistmise eelduseks on vaadeldavate osategude oluline sarnasus ning ühtne tahtlus. Oluliselt sarnased on osateod, mis on reeglina toime pandud ajaliselt lähedaselt sama objekti vastu sarnasel viisil. Toimepanemise sarnasus esineb, kui asjade sarnase käigu juures realiseeritakse sama süüteokoosseisu, rünnatakse sama õigushüve ja need teod on omavahel teatud ajalises ning ruumilises seoses. Subjektiivsel tasandil peab jätkuva süüteo esinemiseks teo toimepanija tegutsema kantuna ühtsest tahtlusest.²⁰

Jätkuva kuriteo korral on objektiivses mõttes esmatähtis vaadeldavate tegude oluline sarnasus.²¹ Jätkuvana käsitatakse kuritegu, kus toimepanija kordab samu asjaolusid.²² Samuti on jätkuvus eluliselt mõistetav „süstemaatilise“ käitumisena.²³ S.o süstemaatiline kui süsteempärane

---

¹⁶ Rebane, I. (koost). Eesti NSV kriminaalkoodeks: kommenteeritud väljaanne. 5. tr. Tallinn: Eesti Raamat 1980, § 38/1c; Pettai, S. Korduv, süstemaatiline, jätkuv ja vältav süütegu. Magistr töö. Juhendaja Jaan Sootak. Tartu: Tartu Ülikool 2014, lk 26.

¹⁷ Süstemaatilise teo teokirjeldust RKKKo 3-1-1-22-97 otsuses tuleb õiguskirjanduses väljendatud kriitika valguses käsitada hoopis jätkuvuse tunnustena. – Sootak, J. Korduv pisivargus ja süstemaatiline vargus. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus asjas 3-1-1-36-07. Juridica 2008/7, lk 508.

¹⁸ Pettai, S. Korduv, süstemaatiline, jätkuv ja vältav süütegu. Magistr töö. Juhendaja Jaan Sootak. Tartu: Tartu Ülikool 2014, lk 45.

¹⁹ Sootak (viide 10), lk 259.

²⁰ RKKKo 3-1-1-4-04, p 13.1.

²¹ Sootak, J. KarSKomm § 63/6.2 – Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 5.vlj. Tallinn: Juura 2021.

²² Heintschel-Heinegg, W. MüKoStGB §52/63 – Erb, V., Schäfer, J. (Hrsg). Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch. 4. Aufl. München: Beck 2020.

²³ Pettai (viide 18), lk 26.

järjepidev käitumine, mida ei tohiks segi ajada korduva kuriteo erivormi, süstemaatilise rikkumisega (nt süstemaatiliselt toime pandud vargused, KarS § 199 lg 2 p 9). Sellest tulenevalt nähakse jätkuva kuriteona üldjuhul saririkumisi: sarivaras, saripettur jne. Saksa õiguspraktikas on jätkuva kelmusena käsitatud olukorda, kus korduvalt teavitatakse ühest ja samast vanarauana vedelevast autost.²⁴ Klassikalise jätkuva vargusena käsitatakse aga olukorda, kus isik tungib aastate jooksul erinevatesse villadesse, varastades kunstiteoseid.²⁵

See-eest Eesti õigusdogmaatikas on käsitletud viimasega analoogset ja isegi ajaliselt rohkem seotud olukorda aga teomitmusena, kus „üleile käis Juss vargil perekond Kaarikute korteris, eile perekond Saarekeste korteris ja täna Mati Metsa korteris“.²⁶ Jätkuva kuriteona on aga käsitatud situatsiooni, kus „Juss käis eile Hispaanias puhkusereisil oleva Martini majas vargil ning kuna ta eile ei jõudnud kõike väärtuslikku sellest majast ära tassida, siis läks ta täna sinna uuesti vargile, et ülejäänud majja jäänud asjad ka ära võtta, ning tõenäoliselt peab ta vist homme veel korra tagasi minema, et viimased väärtuslikumad asjad ikka ka ära tuua.“²⁷ Eesti õiguskirjanduses on käsitletud klassikaliste jätkuvate kuritegude näidetena narkokuritegevust ja maksukuritegusid, milliseid mõlemaid on jätkuvana käsitatud ka kohtupraktikas.²⁸

Jätkuva kuriteona tuleks käsitada ka olukorda, kui toime pannakse tahtlik pikaajaline suuremahuline maksustavata tulude varjamine nagu EIK kaasuses *Veeber vs Estonia* (nr 2).²⁹ Kusjuures Veeberi kriminaalasja arutamisel nii lahendi originaaltekstides inglise ja prantsuse keeles kui ka eestikeelses tõlkes on kasutatud terminit vältav kuritegu.³⁰ Ent hilisemas lahendis kohus mõõnab, et kasutas ekslikku terminoloogiat ning korrektne mõistekasutus oleks olnud jätkuv kuritegu (ingl „*continuous criminal offence*“, mitte „*continuing criminal offence*“).³¹ Seega on lähedaste õigusmõistete puhul oht neid segi ajada. Jätkuvus ja vältavus on eritähenduslikud.³² Korrektseks eristamiseks on jätkuva kuriteo korral oluline mitte kasutada lähedast või keeleliselt samatähenduslikku väljendit, vaid õigusdogmaatiliselt korrektset terminit „jätkuvus“ või „jätkuv kuritegu“.

Alates 1994. aastast on Saksa kohtupraktikas jätkuva kuriteo toimepanemist eitatud ka nn klassikalistel rakendusalaadel nagu maksudest kõrvalehoidumine ja narkokuriteod.³³ Saksa Liidukohtu Suure Senati otsuses (BGHSt 138/40, 03.05.1994 = NJW 1994, 1663) asuti seisukohale, et tegevuse

²⁴ Kuhl, K. Karistusõigus: üldosa. Tallinn: Juura 2002, § 21 vnr 28.

²⁵ Schmidt, R. Strafrecht – Allgemeiner Teil. 5. Aufl. Grasberg bei Bremen 2006, vnr 1172.

²⁶ Krüger, U. Karistusõiguse üldosa kutseõppele. Õpik. Tallinn: Sisekaitseakadeemia 2018, lk 77.

²⁷ *Ibidem*, lk 78.

²⁸ Vt RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04; RKKKo 28.02.2007, 3-1-1-121-06; RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07; RKKKo 27.03.2019, 1-17-11432.

²⁹ EIKo 59552/08, *Rohlens vs Czech Republic*, p 28.

³⁰ EIKo 45771/99 *Veeber vs Estonia* (No. 2).

³¹ EIKo 59552/08, *Rohlens vs Czech Republic*, p-d 57 ja 28.

³² Vt Sootak (viide 1), III/121.

³³ Heintschel-Heinegg, W. MüKoStGB § 52/62.

jätkuva teona käsitlemine on õiguskindluse tagamiseks lubatav vaid erandkorras, kui muus vormis ei ole võimalik ebaõigluse ja süü korrektseks kajastamiseks mitut üksiktegu siduda.³⁴ Tänapäevaks on aga Saksa õiguspraktikas jätkuva kuriteo mõiste kaotatud.³⁵ Eelnevalt jätkuva kuriteona käsitatud kuritegudes on üldjuhul hakatud vastutusele võtma korduva süüteona.³⁶ Otsuse valguses on lisaks korduvuse avardamisele hakatud laiendama ka loomuliku teoühtsuse käsitlust.³⁷

Eesti karistusseadustiku üldosa ettevalmistamisel osales kõrgetasemeline rahvusvaheline meeskond ja üldosa instituutide sätestamisel oli töögrupil kasutada Saksa karistusõiguse ulatuslik kogemus.³⁸ Karistusõiguse üldosa kujundamise protsess Saksamaa eeskujul toimus aga juba pärast seda, kui Saksamaa oli sisuliselt jätkuva süüteo kontseptsiooni edaspidisest kasutamisest loobunud.³⁹ Seega oli nn uue karistusõigusliku käsitluse puhul võimalik jätkuvus kui määratlemata, laialivalgub ja õiguskindluse põhimõtet riivav kontseptsioon Saksamaa eeskujul kaotada. Seega otsustati lahkneda Saksamaa suunast ning jätkuva süüteo kontseptsioon Eesti õiguskorda ikkagi hõlmata. Jätkuvust õigusdogmaatilisel kõrvale heitvat seisukohta Eesti kohtupraktikas aga ei nähtu.

Jätkuvat süütegu õigusliku teoühtsuse vormina sisustati Saksa kohtupraktikas kui üle võetud kontseptsioonis järgmiselt. Jätkuva süüteo moodustavad mitu süütegu, millest igaüks moodustab ka iseseisvalt süüteo, mis on ühtse tahtlusega suunatud sama õigushüve vastu.⁴⁰ Kui aga jätkuv süütegu oli suunatud ülimalt isiklike õigushüvede – keha, elu või au –, siis oli ka nõue, et osateod oleksid suunatud sama õigushüve valdaja vastu.⁴¹ Seega lähtuti jätkuvuse tunnustena eraldiseisvatest koosseisupärastest, õigusvastastest ja süülistest osategudest. Jätkuvat süütegu iseloomustas ühtne tahtlus ning osategude sarnasus, mis oli sisustatud läbi ründe samale õigushüvele.

Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi EIK) leidis võrdlevõigusliku analüüsi tulemusena, et esineb konsensuslik arusaam jätkuva süüteo tunnuste osas. Õiguskordadele ühiseid jätkuvuse tunnuseid, mis viitavad jätkuvusele, tuvastati viis:

- (a) mitu süütegu on toime pandud sama õigushüve vastu;
- (b) süütegude toimepanemise viis (*modus operandi*) on vähemalt sarnane või esinevad teised objektiivsed asjaolud, mis ühendavad mitu süütegu (*actus reus*);
- (c) mitme süüteo vahel esineb ajaline seos;

³⁴ Schmidt (viide 25), vnr 1175.

³⁵ Heintschel-Heinegg, W. BeckOK StGB § 52/42. – Strafgesetzbuch. Beck'scher Online-Kommentar. 55. vlj. München: Beck 2022.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Vt Schmidt (viide 25), vnr 1175.

³⁸ Pikamäe, P. Karistusseadustiku eriosa probleeme: õiguspoliitilised lahendused ja edasine areng. – *Juridica* 2005/2, lk 85.

³⁹ Karistusseadustiku üldosa eelnõu esimene variant valmis juulis 1996. – Sootak (viide 10), lk 259.

⁴⁰ Schmidt (viide 25), vnr-d 1172-1175.

⁴¹ *Ibidem*.

- (d) kõigi süütegude puhul esineb sama, korduv tahtlus või eesmärk (*mens rea*), kuid kõik süüteod ei pea olema *ab initio* planeeritud;
- (e) kõik süüteod, otseselt või kaudselt, sisaldavad eraldiseisvalt süüteo koosseisulisi elemente.⁴²

Riigikohtu jätkuva kuriteo tuumiklahendi, RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, punktides 13–14 esitatud jätkuvuse käsitluse ja EIK tuvastatud tunnuste vahel ei nähtu selgeid vastuolusid. Kuigi EIK lahendid ei sisusta riigisisest materiaalõigust, kinnitab see, et võib esineda ühtne konsensuslik arusaam jätkuvusest. Seega saab täiendada Eesti õigusdogmaatilisi seisukohti ka võõrriikide kohtupraktika ja õiguskirjanduses esitatud seisukohtadega.

Üldjuhul esitatakse õiguskäsitlustes jätkuvat kuritegu iseloomustavad tunnused, mis võimaldavad seda piiritleda teistest õigusdogmaatilistest käsitlustest. Seega on ka käesolevas töös lähtutud jätkuva kuriteo tunnustest, mitte koosseisulistest eeldustest. Ühendades imperatiivsed tunnused ning nende sisustamismudelid, saab magistritöö tulemusena sünteesida kaasaegse Eesti jätkuva kuriteona käsitamismudeli (*à la* koosseisu eeldused).⁴³ Järgnevas peatükis kirjeldatakse tuvastatud objektiivseid ja subjektiivseid tunnuseid.

1.2. Tunnused

1.2.1. Väliselt iseseisvad koosseisupärased osateod

Jätkuva kuriteo esmaseks tuvastamise tunnuseks on mitme väliselt iseseisvana näiva teo esinemine. Mitmete osategude tuvastamist eeldusena üldjuhul õiguskirjanduses eraldi välja ei tooda, ent see väljendub sõnakasutuses: mitu tegu. „Jätkuv süütegu koosneb mitmest [---] tegudest [---].“⁴⁴ Väliselt iseseisvatena näivate osategude tunnuse esitamisel on Riigikohus kasutanud erinevaid väljendeid: „näiliselt iseseisvad teod“, „väliselt iseseisvad teod“, „üksikud teod“.⁴⁵ Teoreetilise käsitluse esitamisel on kasutatud osategude iseseisvana näimise klauslit: „näiliselt iseseisvad teod“.⁴⁶ Eelnimetatud sõnakasutuste ühendamisel saamegi esmase tunnuse, et esinema peab mitu tegu, millised väliselt, s.o objektiivse kõrvaltvaataja seisukohalt, näivad üksikud või iseseisvad. Teod võivad (ja peavadki olema) tajutavad seotuna, ent ajas ja ruumis iseseisvana piiritletavad. Kuivõrd need mitu väliselt iseseisvana näivat tegu ühendatakse õigusliku teoühtsuse alusel üheks jätkuvaks teoks, võib sellistele tunnustele vastavaid tegusid edaspidi nimetada ka osategudeks.

⁴² EIKo 59552/08, *Rohlena vs Czech Republic*, p 33.

⁴³ Vt käesoleva töö ptk 1.5.

⁴⁴ Sootak, J. KarSKomm § 63/6.2.

⁴⁵ Vt RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.1 jj.

⁴⁶ Nt Sootak, J. KarSKomm § 63/6.2.

Väliselt iseseisvate osategude tuvastamine on oluline eristamaks loomuliku teoainsust ning jätkuvat süütegu. Nii loomulik teoainsus kui jätkuva süüteo mõiste on õigusliku teoühtsuse vormid.⁴⁷ Loomuliku teoainsuse korral näivad osateod kolmandale isikule loomuliku elukäsitluse järgi ühe teona.⁴⁸ Jätkuva kuriteo korral näivad teod väliselt iseseisvana ning omavaheline seotus tuleneb teo toimepanemise subjektiivsest küljest, s.o osategude ühtsest tahtlusest.

Osategude tuvastamisel lähtutakse loomulikust elukäsitlusest. Jätkuvuse korral on tegu nähtusega, kus loomuliku elukäsitluse järgi on tegemist mitme teoga, kuid õiguslikult nähakse neid koos ühe teona (õiguslik teoainsus).⁴⁹ Riigikohus eristas loomuliku teoainsuse teooriat ja jätkuva süüteo mõistet kriminaalasjas nr 3-1-1-4-04. Loomuliku teoainsusena mõisteti narkootilise aine omandamisega passiivsete käitumisaktidena kaasnunud hoidmist ja vedamist, millised loomuliku elukäsitluse järgi on vaadeldavad kokkukuuluvatena.⁵⁰ See-eest tuvastati kokku kolmteist eraldiseisvat n-õ narkodiilerluse episoodi, milliseid osategusid käsitati olulisele sarnasusele ja ühtsele tahtlusele tuginedes jätkuva kuriteona.⁵¹

Õiguslikul teoainsusel eristatakse koosseisupärast teoainust, kus mitu osategu vastab ühele koosseisule, ning seadusainsust.⁵² Jätkuvus, eeldades sama kuriteokoosseisu, on käsitatav koosseisupärase õigusliku teoainsusena. Seega välistamaks loomulik teoainsus, on jätkuvuse tuvastamisel vajalik eelkontroll: (osa)teod peavad näima iseseisvatena, s.o mitte eluliselt ühtse käitumisena – loomuliku tegutsemisüksusena – loomuliku teoainsuse mõttes. Seejärel võiks analüüsida kõikide osategude eraldiseisvat koosseisupärasust, õigusvastasust ja süüd.

Erinevus loomuliku tegevuse ühtsuse ja jätkuva tegevuse vahel seisneb selles, et loomuliku tegevuse ühtsuse korral jätkab teo toimepanija ühe ja sama süüteokoosseisu ühekordset sooritamist.⁵³ Jätkuvuse korral realiseeritakse aga korduvalt samad süüteoelemendid.⁵⁴ Igas jätkuva kuriteo väliselt iseseisvas osateos peavad realiseeruma kõik süüteo tunnused: koosseis, õigusvastasus ja süü.⁵⁵

Riigikohtu selgituste kohaselt saab jätkuva kuriteona käsitada üksnes selliseid üksiktegusid, mis toimepanemise ajal vastavad ühele ja samale kuriteokoosseisule.⁵⁶ Sama koosseisu täidetuse eelduseks seadmist kinnitab ka jätkuvuse klassifitseerimine koosseisupärase teoainsuse vormina.⁵⁷ Üksikute osategude osas on nõutud õiguslik samasus: need peavad seega vastama sama kuriteokoosseisu objektiivsetele ja subjektiivsetele tunnustele. Viidatud allikatest aga ei nähtu, kas

⁴⁷ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.

⁴⁸ *Ibidem*, p 8.3.

⁴⁹ Sootak (viide 1), III/120.

⁵⁰ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p-d 8.3-8.5.

⁵¹ *Ibidem*, p-d 14-14.2.

⁵² Sootak (viide 1), III/120.

⁵³ Heintschel-Heinegg, W. MüKoStGB § 52 vnr 60.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Vt RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.1.

⁵⁶ RKKKo 19.02.2007, 3-1-1-112-06, p 7.4; RKKKo 01.12.2008, 3-1-1-61-08, p-d 10.1-10.3.

⁵⁷ Sootak, J. KarSKomm § 63/6.1.–6.2.

üksikud osateod peavad olema kvalifitseeritud identselt või sama kuriteokoosseisuna tuleks mõista ka peakoosseisu kvalifitseerivaid ja privilegeerivaid koosseise.

Saksa õiguses on asunud seisukohale, et õigusliku teoühtsuse tuvastamisel lubab sama koosseisu nõue ka peakoosseisu modifikatsioone.⁵⁸ Jätkuva kuriteo korral tuleks õigusliku teoühtsusena käsitleda mitmeid iseseisvaid kuriteokoosseise, mis kujutavad sarnast kuriteoliiki ja mitte ilmtingimata sama kuriteokoosseisu.⁵⁹ S. Pettai on jätkuva süüteo käsitlemise esitamisel leidnud, et eelnev käsitlus, kus ei pea täitma ilmtingimata sama kuriteokoosseisu, tuleneb Saksa õigussüsteemist, mis aga meie õigussüsteemis ei ole kohaldatav.⁶⁰ Eesti õiguses piirduv jätkuvus ühe süüteo koosseisuga ja kui täidetud on erinevad süüteo koosseisud, siis jätkuvusest rääkida ei saa.⁶¹ Käesoleva magistritöö autor nimetatud seisukohaga aga ei nõustu. K. Kühl käsitleb sellekohase näitena jätkuvat kuritegu, kus üks osategudest täidab kehavigastuse tekitamise koosseisu ja teine osategu ohtliku kehavigastuse koosseisu.⁶² Selline käsitlus langeb kokku Eesti karistusõiguses kvalifitseeritud koosseisu mõistega. Seega peaks jätkuvust jaatama, kui toime on pandud vähemalt sama kuriteokoosseisu privilegeeritud ja kvalifitseeritud koosseise. Seda kinnitab ka kohtupraktikas jätkuvuse korral nt narkosüütegudes käideldud aine koguste liitmine: teomitmusena käsitletuna oleks teinekord üksikud episoodid kvalifitseeritud väärteona, andmata eraldivõtetuna kokku suurt kogust.

Riigikohus on kriminaalasjas nr 1-19-7473 asunud nõustuvale seisukohale, et valitsev kohtupraktika nõuab sama süüteo koosseisu täidetust. See-eest ei lähe n-ö õigusliku samasuse tingimus nii kaugele, et nõuaks ka toimepanemise vormi identsust: „Vähemalt ei ole see vajalik juhtudel, mil toimepanijat ei lahuta osa üksiktegude puhul täideviija-rollist mitte tema teo panuse sisuline eripära, vaid üksnes see, et tal pole süüteo koosseisus ette nähtud erilist isikutunnust (KarS § 24).“⁶³ Seega ranget õiguslikku samasust avardades, on kohus siseveendumuse kujunemisel lähtunud autori hinnangul teo panuse sisulise ühtetaolisuse jaatamisel mõttekäigust, et jätkuvuse korral realiseeritakse korduvalt samad koosseisuelemendid.

Arendades edasi eelnevast rangest praktikast kaugenemist, võiks teatud erandlikel juhtudel ka Eesti õiguskorras olla aktsepteeritav osategude kvalifitseeritus erinevate koosseisude järgi. S.o lisaks privilegeerivatele ja kvalifitseerivatele süüteo koosseisudele ka samade koosseisuelementidega kuritegude puhul, milliste objektiivse koosseisu eeldused erinevad vähesel määral. Näiteks narkootilise aine edasimüümine kui käitlemine (KarS § 184) ning narkootilise aine edasiandmine kui käitlemine (KarS § 185) osana ühest narkodiilerluse ettevõtmisest. Sellise ühtsest tahtlusest kantud narkodiilerluse puhul mitterangest õiguslikust samasusest lähtumine võimaldaks kriminaalõiguslikult

⁵⁸ Schmidt (viide 25), vnr 1170.

⁵⁹ Kühl (viide 24) § 21 vnr 28.

⁶⁰ Pettai (viide 18), lk 45.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² Kühl (viide 24) § 21 vnr 28.

⁶³ RKKKm 22.09.2021, 1-19-7473, p 33.

anda edasi tajutavat tegude omavahelist elulist kokkukuuluvust. Erinevate õigushüvede riive nähtuks ideaalkogumi tasandil. Kuriteokoosseisu samasuse hindamisel peaks lähtuma sisustamisloogikast, mille kohaselt osateod on oluliselt sarnased, kui realiseeritakse samad koosseisulised elemendid. Selline lähenemine olulise sarnasuse sisustamisel ning kohtupraktikas rakendatud rangest õigusliku samasuse nõudest loobumine annaks oluliselt sarnaste tegude ebaõigussisu edasi ühetaolisemalt, kitsendamata jätkuva kuriteo kohaldamisala kunstlikult karistusseadustiku ülesehitusest tulenevalt. Kohtupraktikas on siiski lähtunud õigusliku samasuse nõudest. Sellisel ka kriminaalasjas nr 3-1-1-103-10, kus Riigikohus on eitanud jätkuvuse kontekstis vastavust samale süüteo koosseisule, kui üksikud osateod on kvalifitseeritud väljapressimise (KarS § 214) ja röövimisena (KarS § 200).⁶⁴ Samas ei nähtu viidatud otsusest aga ka selliseid erandlikke asjaolusid, mis oleksid aluseks jätkuvuse jaatamiseks mitterange õigusliku samasuse nõude alusel.

Seega kaasuse lahendamisel, kõrvutades kaasuse tehioolusid jätkuva kuriteo mõistega, tuleb esmalt tuvastada mitu iseseisvana näivat ja koosseisupärast osategu, mis on eelduseks külgnevatest süüteovormidest eristamisel. Subsumeerimaks kaasuse tehioolud aga jätkuva kuriteona, tuleb jätkuva kuriteo puhul tuvastada ka tema olemuslik kokkukuuluvus. Klassikaliselt, s.o RKKKo 3-1-1-4-04 järgi, on loomulikult elukäsitlusel põhinevat hinnangut tegude kokkukuuluvuse kohta sisustatud läbi olulise sarnasuse ja ühtse tahtluse.

1.2.2. Oluline sarnasus

Objektiivselt peab hinnatavaid üksiktegusid siduma oluline sarnasus.⁶⁵ Riigikohtu lahendis kriminaalasjas nr 3-1-1-4-04 esitatud nn klassikalisele käsitlusele, kus jätkuva kuriteo eeldustena on esitatud oluline sarnasus ja subjektiivselt ühtne tahtlus, on Riigikohus jätkuvuse analüüsil edaspidi alati viidanud. Kuid ajaliselt hilisemates lahendites on jätkuva kuriteo tunnuste esitamisel olulise seose kriteerium ära kaotatud. Selle asemel on jätkuvuse tunnustena esitatud kriminaalasjas nr 3-1-1-4-04 olulise seose „reeglina“ esinevad tunnused: ajaline lähedus, suunatus sama objekti vastu ja sarnane toimepanemise viis. Enamasti on jäädud algse „reeglina“⁶⁶ või samatähenduslikult kasutatava „üldjuhul“⁶⁷ formuleeringu juurde, ent neid kolme tunnust on esitatud ka obligatoorsete eeldustena jätkuvuse tuvastamisel.⁶⁸ Kuigi karistusseadustiku kommenteeritud väljaandes mainitakse, et objektiivselt on esmatähtis vaadeldavate (osa-)tegude oluline sarnasus, siis on ka seal ajaline lähedus, suunatus sama objekti vastu ning sarnane toimepanemise viis esitatud obligatoorsetena: „Jätkuv süütegu koosneb mitmest, ajaliselt lähedaselt (suhteliselt lühikese

⁶⁴ RKKKo 14.01.2011, 3-1-1-103-10, p 8.

⁶⁵ Kuhl (viide 24) § 21 vnr 26; RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.1.

⁶⁶ Nt RKKKo 19.02.2007, 3-1-1-112-06, p 7.4.; RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07, p 28; RKKKo 01.12.2008, 3-1-1-61-08, p 10.3; RKKKo 08.02.2011, 3-1-1-1-11, p 10; RKKKo 25.04.2011, 3-1-1-22-11, p 12.2.

⁶⁷ RKKKo 30.06.2014, 3-1-1-14-14, p 1025.

⁶⁸ Nt RKKKo 16.06.2008, 3-1-1-31-08, p 7.2; RKKKo 20.04.2009, 3-1-1-87-08, p 10.

ajavahemiku jooksul) toime pandud, sama objekti vastu suunatud ja sarnasel viisil toime pandud tegudest (nt jätkuv vargus).“⁶⁹

Enamlevinud tunnuste obligatoorsete eeldustena esitamine läheb vastuollu Mandri-Euroopa üldtunnustatud jätkuva kuriteo käsitlusega.⁷⁰ Samuti kitsendab see jätkuva kuriteo mõiste kohaldamisala. See-eest klassikaline „lai“ hindamisskeem vaid olulise sarnasuse alusel, millisele Riigikohus tugines kriminaalasjas nr 3-1-1-4-04, on sellega kooskõlas.

„Objektiivselt peab ühiselt hinnatavaid üksiktegusid siduma toimepanemise sarnasus. Siinkohal on samuti oluliseks hindamiskriteeriumiks keskmise objektiivse kõrvaltvaataja tavaline elukogemus. Sarnased on teod, kus asjade sarnase käigu juures realiseeritakse sama süüteo koosseis, rünnatakse sama õigushüve, ja need teod on omavahel teatud ajalises ning ruumilises seoses. Asjade sarnane käik ei tähenda seejuures seda, et üksiktegude toimepanemine peaks väliselt olema identne. Toimepanemise sarnasus peab esinema süüteo peamistes tunnustes.“⁷¹

Seega on kohtupraktikas ja õiguskirjanduses väljendatud seisukohad eritaolised, sh lahknevad ka eestikeelse kriminaalõigusõpiku ja seaduse kommenteeritud väljaande seisukohavõetud olulise sarnasuse osas.⁷² Samuti on need ajas muutunud. 2010. aastal välja antud õpikus on jätkuvuse tunnustena esitatud osategude hõlmatus ühtse tahtlusega, ajaline lähedus, ühele ja samale objektile suunatus ning suunatus ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele.⁷³ Kõige hiljutisemas, 2018. aasta versioonis, on täiendatud jätkuva kuriteo tunnuseid kahe täiendava kriteeriumiga: kõik osateod on toime pandud sarnasel viisil ning täidavad sama koosseisu.⁷⁴

Viimastes Riigikohtus jätkuvust käsitletud kaasustes on korrektseks peetud käsitlust, kus jätkuvuse tuvastamisel võeti aluseks osategude toimepanemise oluline sarnasus, mida iseloomustavad asjade sarnane käik, sama süüteo koosseisu realiseerimine, sama õigushüve rünne ning ajalis-ruumiline seos.⁷⁵ Nendele iseloomustavatele tunnustele on omistatud indutseeriv tähendus ning need on kujunenud valitsevaks seisukohaks. Sellist jätkuvuse läbi tegude toimepanemise sarnasuse sisustamist toetab ka Riigikohtu seisukoht ajalise faktori süstemaatilise tunnusena käsitlemisel: ajalisele faktorile ei saa omistada iseseisvat õiguslikku tähendust teo subsumeerimisel.⁷⁶ Ajalist faktorit peavad kohtud hindama sisemise seose analüüsi juures, kuid see on teiste tunnuste hulgas vaid üks reaalne ja mõõdetav kriteerium, mis teiste tunnuste kõrval aitab tuvastada tegude vahelist sisemist seost või selle puudumist.⁷⁷

⁶⁹ Sootak, J. KarSKomm § 63/6.2.

⁷⁰ Vt käesoleva töö ptk 1.1; EIKo 59552/08, *Rohlena vs Czech Republic*, p 33.

⁷¹ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.2.

⁷² Vrdl Sootak (viide 1) VI/31; Sootak, J. KarSKomm §63/6.2.

⁷³ Sootak, J. Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010, VI/42.

⁷⁴ Sootak, J. (viide 1), VI/31.

⁷⁵ Vt RKKKo 01.02.2023, 1-20-6533; RKKKo 16.06.2023, 1-21-1421; RKKKo 04.04.2024, 1-21-69.

⁷⁶ Kairjak, M., Sootak, J. Varavastased süüteod. Tallinn: Juura 2017, lk 36-37.

⁷⁷ *Ibidem*.

Kõrvutades Riigikohtu lahendis nr 3-1-1-4-04 esitatud seisukohti Riigikohtu enda hilisema seisukohavõtuga, leiab magistritöö autor, et ajalise läheduse kriteeriumit tuleks käsitada olulise sarnasuse tunnuseks, mitte eraldiseisva eelduseks. Samuti tuleks teisi esitatud tunnuseid käsitada kui olulise sarnasuse mitteobligatoorseid indikaatoreid. Need on reaalsed ja sisustatavad kriteeriumid, mis teiste tunnuste kõrval aitavad tuvastada tegude vahelist sisemist seost või selle puudumist. Magistritöö empiirilises osas on analüüsi aluseks võetud käesoleval hetkel valitseva kohtupraktika seisukoht, s.o olulise sarnasuse sisustamine mitteobligatoorsete tunnuste alusel.

Tunnuste kogumis on hindamiskriteeriumiks keskmise objektiivse kõrvaltvaataja tavaline elukogemus. Sarnased on teod, kus asjade sarnase käigu juures realiseeritakse sama süüteo koosseis, rünnatakse sama õigushüve, ja need teod on omavahel teatud ajalises ning ruumilises seoses. Asjade sarnane käik ei tähenda seejuures seda, et üksiktegude toimepanemine peaks väliselt olema identne. Toimepanemise sarnasus peab esinema süüteo peamistes tunnustes. Olulist sarnasust võib pidada jätkuva kuriteo eelduseks ja katusmõisteks tunnustele, millised viitavad osategude seotusele jätkuva kuriteo kontekstis.

Teoviisi sarnasuse osas ei eeldata üksiktegude välist identsust, vaid üksnes sarnast käiku.⁷⁸ Piisab, kui sarnasus esineb süüteo peamistes tunnustes.⁷⁹ See-eest eeldab see toimepanemise vormi – tegu või tegevusetus – identsust. Nimelt on Saksa õiguskirjanduses leitud, et tegevus ja tegevusetus ei saa olla sarnased.⁸⁰

Ajalis-ruumilise seotuse osas on narkosüütegude puhul märgitud, et oluline on üksikepisoodide ajaline lähedus.⁸¹ Samas on seda sisustatud ka kui regulaarsust.⁸² Teistele indikaatoritele tuginedes on pisendatud ajalise läheduse kriteeriumi tähtsust Riigikohtu kriminaalasjas nr 3-1-1-47-07. Riigikohus jaatas piisavat ajalist lähedust lähtudes tervikpildist ning rikkumiste arvukusest, mitte üksnes kahe üksiku rikkumise vahele jäävast perioodi pikkusest.⁸³

Sama objekti all peetakse silmas osategude objektide kategooria sarnasust (nt kunstiteosed), mitte omandisuhte identsust (nt Mardi kodune vara). Sama õigushüve ründe juures tuleb eristada teobjekti ja rünnatavat õigushüve. Teobjekt on välismaailma osa – inimene, aine või ese –, millele on koosseisutegu suunatud.⁸⁴ Vägivallakuritegude puhul on teobjektiks isik ning üldjuhul rünnatav hüve inimese elu ja tervis. Varguse kui varavastase süüteo korral on teobjektiks vallasasi ning kahjustatav hüve asi kui omandi koostisosa.⁸⁵ Siinjuures tulebki eristada objekti õigushüvest: kui

⁷⁸ RKKKo 30.06.2014, 3-1-1-14-14, p 1026.

⁷⁹ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.2.

⁸⁰ Kuhl (viide 24) § 21 vnr 26.

⁸¹ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 14 jj.

⁸² TrtRnK 25.05.2022, 1-20-6533, p 123.

⁸³ RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07, p 29.

⁸⁴ Vt RKÜKo 12.06.2008, 3-1-1-37-07, p 16.

⁸⁵ Sootak (viide 1), VI/ 45–46.

õigushüve on abstraktsioon, siis objekt reaalselt eksisteeriv nähtus.⁸⁶ Jätkuv kuritegu peaks olema välistatud, kui osateod rikuvad erinevate kannatanute kõrgelt isiklike õigushüvesid: elu, tervis, au.⁸⁷ Kuivõrd vägivallakuritegude olemuslikuks tunnuseks on rünne elu või tervise vastu, siis tuleks jätkuvana käsitamine välistada juhul, kui osategude ründed on suunatud erinevate kannatanute vastu.

Kokkuvõtvalt on jätkuva süüteo eelduseks osategude oluline sarnasus loomuliku elukäsitluse alusel. Loomuliku elukäsitluse järgi on oluliselt sarnased sarnase teoviisiga kuriteod, mida iseloomustab tegude sarnane käik, vastavus samale süüteokoosseisule, sama õigushüve rünne ja ajalis-ruumiline seos. Järgnevas peatükis on esitatud teise obligatoorse eelduse – ühtse tahtluse – tuvastamise ja sisustamise õigusteoreetilised seisukohad.

1.2.3. Ühtne tahtlus

Jätkuva süüteo korral on subjektiivselt esmatähtis ühtne tahtlus. Just ühtne tahtlus võimaldab muidu iseseisvana näivaid üksiktegusid näha seotuna: „ühtne tahtlus, mis võimaldab konkreetset üksiktegu vaadelda eelnenud, juba lõpule viidud süüteo jätkuna“⁸⁸. Täpsemalt tähendab see, et toimepanija tahtlus hõlmab enne konkreetse osateo lõpuleviimist järgmist tegu – siis näivad need ühtsena.⁸⁹

Ühtse tahtluse all mõeldakse kogutahtlust, s.o tahtlus peab hõlmama üksikkäitumise jadas kõiki osi nähes neid ühtse tegevuse osadena.⁹⁰ Ehk ühtset tahet tuleks alati jaatada, kui osateod on vaadeldavad ühe ühtse teoplaani osana. Ühtse teoplaani puudumisel on peetud piisavaks, kui isik oma esialgselt vaid ühele kuriteole suunatud tahtlust enne tegevuse lõpetamist ka järgnevatele tegudele laiendab.⁹¹ Lahendis 3-1-1-47-07 käsitles ning mõistis Riigikohus ühtset tahtlust laialt, jaatades ühtset tahtlust jätta riik teatud osas seaduslikust maksulaekumisest ilma, mitte ei vaadeldud erinevaid makse eraldiseisvalt.⁹²

Ühtse tahtluse katkemist ning seetõttu puudumist tuleks jaatada juhul, kui etteheidetavate osategude vahel on pädev järelevalveasutus juhtinud tähelepanu tegevuse ebaseaduslikkusele. Nimelt on Riigikohtu kriminaalkolleegium leidnud, et tegevusi hõlmavast ühtsest tahtlusest saab rääkida juhul, kui enne tegevuste lõppu ei ole pädev järelevalveasutus juhtinud tähelepanu tegevuse ebaseaduslikkusele.⁹³ Viidatud väärteoasjas seisnes tähelepanu juhtimine Keskkonnainspektsiooni kirjas, mille kohaselt alustati väärteomenetlust ning teavitati kavatsusest peatada menetlusaluse isiku

---

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ Schmidt (viide 25), vnr 1164.

⁸⁸ Sootak, J. KarSKomm § 63/6.2.

⁸⁹ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 13.2.; RKKKo 30.06.2014, 3-1-1-14-14 p 1026.

⁹⁰ Kuhl (viide 24) § 21 vnr 30.

⁹¹ *Ibidem*.

⁹² RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07, p 31.

⁹³ RKKKo 16.06.2008, 3-1-1-31-08, p 7.3.

tegevus kuni vastava keskkonnaloa saamiseni.⁹⁴ Tegevusega jätkamiseks pidi seega tehtama eraldi otsustus.⁹⁵

Laiendades jätkuva süüteo sisustamise ühetaolisuse eeldusel eelnevat ühtse tahtluse käsitlust ka kriminaalmenetluse konteksti, tuleks ühtset tahtlust jätkuva kuriteo osas eitada muuhulgas järgmistel juhtudel. Osateo järgselt, aga enne uue osateo alustamist, on isik kuriteos näiteks kahtlustatavana kinni peetud või üle kuulatud. Samuti katkestab ühtse tahtluse ka kuriteos süüdi tunnistamine. Seega juriidilise retsidiivi puhul ei ole olemuslikult võimalik jätkuvuse olemasolu. Eelnevate näidete puhul õiguskaitseorganite (PPA või kohus) sekkumine on käsitletav kui pädeva järelevalveorgani sekkumine ning eelduslikult peab teo toimepanija tegema uue otsustuse sarnase käitumismustriga jätkata.

Kuivõrd kõik üksikud osateod peavad olema kantud ühtsest tahtlusest, ei ole võimalik ettevaatamatusest toime pandud tegude ühendamine jätkuva süüteona.⁹⁶ Samuti ei katkesta teo jätkuvust ja seega ka ei välista teoainsust asjaolu, et isik on jätkuvuse osategude vahepeal süüdi tunnistanud mõnes teises kuriteos. Sel juhul ei saa jätkuvat kuritegu jagada erinevateks karistatavateks tegudeks ja mõista süüdistatavale eraldi karistusi ega liitkaristust KarS§ 65 lg 1 või 2 alusel.⁹⁷

Käesoleva töö autori hinnangul on ekslikult leitud, et jätkuvuse mõiste ei ole võrreldes Nõukogude kriminaalõiguse käsitlusega muutunud.⁹⁸ Jätkuva kuriteona mõisteti mh ettevaatamatusest toime pandud osategusid.⁹⁹ See-eest kaasaegse jätkuva kuriteo mõiste puhul on jätkuvuse eelduseks tahtlikud teod. Ettevaatamatusest toime pandud üksiktegusid ei ole võimalik vaadelda ühe jätkuva teo osateona.¹⁰⁰

Õiguskirjanduses on subjektiivse tunnusena käsitatud ka osategude suunatust ühtse tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele.¹⁰¹ Jäädes lahendis 3-1-1-4-04 esitatud kontseptsiooni juurde, on Riigikohus mitmel korral lükanud tagasi (mitte küll otsesõnu) maakohtute pakutud ühtsele kuritegelikule tagajärjele suunatuse kui jätkuva süüteo tunnuse. Näiteks kriminaalasjas nr 3-1-1-31-08 käsitles Harju Maakohus jätkuvat süütegu kui vähemalt kahest, üksteisest lühema ajavahemikuga lahutatud tegu, mis vastavad sama süüteokoosseisu tunnustele ja mis kogumis moodustavad ühe süüteo sellepärast, et nad olid suunatud sama objekti vastu või põhjustasid ühtse tagajärje.¹⁰² Ühtse kuritegeliku tagajärje tõi välja ka Tartu Maakohus kriminaalasjas nr 3-1-1-47-07.¹⁰³ Kuigi

---

⁹⁴ *Ibidem*.

⁹⁵ *Ibidem*.

⁹⁶ Nt RKKKo 08.02.2011, 3-1-1-1-11, p 10; 18. Roxin, C. Strafrecht Allgemeiner Teil. Bd II. München: Beck 2003, § 33 vnr 254.

⁹⁷ RKKKo 27.03.2019, 1-17-11432, p-d 14–15.

⁹⁸ Vt Pettai (viide 18), lk 45.

⁹⁹ Nuuma (viide 14), lk 15.

¹⁰⁰ RKKKo 08.02.2011, 3-1-1-1-11, p 10.

¹⁰¹ Sootak (viide 1), VI/ 31.

¹⁰² RKKKo 16.06.2008, 3-1-1-31-08, p 3.

¹⁰³ RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07, p 2.7.

(osa)tegude ühtne tagajärg võib autori hinnangul olla argumendiks tegude olulise sarnasuse jaatamisel, siis Riigikohus seda viidatud lahendis jätkuvuse tunnuseks ei käsitlenud.

Eelviidatud lahenditest ajaliselt hilisemas, Riigikohtu 20.04.2009 otsuses kriminaalasjas nr 3-1-1-87-08 esitab kolleegium aga jätkuva varguse tuvastamiseks järgmised kriteeriumid: (1) isik paneb toime vähemalt kaks tegu; (2) teod on suunatud ühe ja sama objekti vastu; (3) teod on toime pandud ühise tahtlusega; (4) teod on suunatud ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele; (5) teod on eraldatud üksteisest lühikese ajavahemikuga.¹⁰⁴ Lahendis ei leidu viiteid varasematele jätkuva süüteo teoreetilistele käsitlustele ning tunnused on esitatud süstemaatilises süüteost eristamise kontekstis. Esimene eeldus on kooskõlas n-ö klassikalise jätkuva süüteo käsitlusega, mille järgi moodustavad jätkuva süüteo väliselt iseseisvad teod. Olulise sarnasuse tunnused on esitatud aga eraldi välja tooduna ning obligatoorsestena. Samuti täiendab Riigikohus jätkuva süüteo kriteeriumeid nõudega, et teod oleksid suunatud ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele.

Tegude suunatust ühtse tagajärje põhjustamise või eesmärgi saavutamisele saab pidada osaliselt subjektiivseks tunnuseks, kuna suunatus väljendub tahtluses. Samas eristab kriminaalkolleegium ka ise seda tegude ühise tahtlusega toimepanemisest kui kolmandast eeldusest. Kuivõrd Riigikohtu praktika on teo tagajärje ja eesmärgi hindamise osas eritaoline, ei saa siinkohal teha järeldust selle kriteeriumi jätkuva kuriteoga vältimatult kokku kuulumise kohta. Riigikohus on seda ka ise argumenteerimisel kasutanud ning pole otsesõnu jätkuvuse tunnuseks välistanud tegude suunatust ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgile. Seega ei saa pidada ekslikuks kohtupraktikas leitavat sellelaadset arutluskäiku teoühtsuse tuvastamisel.

Samas nähtub siiski alates nn maadevahetuse kriminaalasjast, et Riigikohus on valinud põhistamisel vähemalt ühtsele kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele osas ühtse käsitluse: seda ei kasutata.¹⁰⁵ Subjektiivsete tunnuste esitamise (tegelikult ka olulise sarnasuse sisustamisel) on tagasi pöördutud nn klassikalise seisukoha juurde, milline oli väljendatud kriminaalasjas 3-1-1-4-04.¹⁰⁶

Nn maadevahetuse asjas olulise sarnasuse sisustamisel leidis kohus, et ühiselt hinnatavaid üksiktegusid peab siduma toimepanemise sarnasus süüteo peamistes tunnustes.¹⁰⁷ „Sarnased on teod, kus asjade sarnasuse käigu juures realiseeritakse sama süüteokoosseis, rünnatakse sama õigushüve, ja need teod on omavahel teatud ajalises ning ruumilises seoses.“¹⁰⁸ Lõppjäreldusena jaatatakse jätkuva kuriteo esinemist, mistõttu võiks esmapilgul arvata, et Riigikohus täiendas eelnevaid käsitlusi jätkuva

¹⁰⁴ RKKKo 20.04.2009, 3-1-1-87-08, p 10.

¹⁰⁵ Vt RKKKo 30.06.2014, 3-1-1-14-14, p 1022 jj; RKKKo 27.03.2019, 1-17-11432, p 9; RKKKo 01.02.2023, 1-20-6533, p 10.

¹⁰⁶ RKKKo 30.06.2014, 3-1-1-14-14, p 1026.

¹⁰⁷ *Ibidem*.

¹⁰⁸ *Ibidem*.

süüteo mõiste sisustamisel ka tunnuste osas. Samas viitab p-s 1027 eeldusena ajalis-ruumilise seose esitamine ning sama objekti eeldusena esitamata jätmine, et seda otsesõnu märkimata, on pöördutud tagasi n-õ klassikalise jätkuva kuriteo mõiste juurde.

Õiguse ühetaolise kohaldamise seisukohalt on eelnevalt tuvastatud teooria ajas muutumise tõttu alust arvata, et endiselt võidakse lähtuda mittevalitsevatest seisukohtadest. Seda enam, et Riigikohus ei ole selgelt välja öelnud, et muudab oma varasemaid seisukohti jätkuva kuriteo tuvastamise tunnuste osas. Sellest hoolimata on kohtuotsuste põhistustes tuvastatav erinevatest käsitlusest lähtumine ning alates 2014. aastast tagasipöördumine n-õ klassikalise, Saksa õigusteoorias kasutusel olnud jätkuva kuriteo mõiste juurde. Selle järgi on jätkuva kuriteo osategude eelduseks oluline sarnasus ning kantus ühtsest tahtlusest, mis võimaldavad näha üksikuid osategusid õiguslikult ühe teona.

Korduvalt on kohtupraktikas tõusetunud jätkuva kuriteo eristamise vajadus teistest õigusliku teoühtsuse vormides. Järgnevas peatükis on antud ülevaade korduvuse ja loomuliku teoainsuse õigusteoreetilistest seisukohtadest kui külgnevatest teoühtsuse vormidest. Sealjuures on käsitluse kese eristamiskriteeriumid ja -vajadus jätkuvusest.

1.3. Eristamine külgnevatest teoühtsuse vormidest

1.3.1. Loomulik teoainsus

Õigusliku teoühtsuse liigina saab jätkuva süüteo käsitluse kõrval eristada ka loomuliku teoainsust. Kuigi tegemist on erinevate teoreetiliste lähenemistega, on loomuliku teoainsuse määratlus sarnane jätkuva süüteo määratlusega. Sarnasus nähtub ühistest tunnustest ning seda on nenditud ka õiguskirjanduses.¹⁰⁹

Loomuliku teoainsuse tunnusteks on mitme olemuselt sarnase käitumisakti olemasolu; nende kantus ühtsest tahtlusest; ajalis-ruumiline lähedus ning käitumisaktide vaadeldavus kolmandale isikule ühtse, kokkukuuluva teona.¹¹⁰ Seega erinevad jätkuva kuriteo mõiste ja loomulik teoainsus õigusliku teoühtsuse alaliigina üksnes objektiivse avaldumise osas. Loomuliku teoainsuse korral ühendatakse osateod üheks teoks siis, kui „koosseisu realiseerimisele suunatud osateod kujutavad endast objektiivse kõrvaltvaataja jaoks loomuliku elukäsitluse järgi ühtset käitumist.“¹¹¹ See-eest jätkuva kuriteo puhul näivad õiguslikult ühendatavad osateod väliselt iseseisvad. Jätkuva kuriteo puhul tuleneb eluline seos subjektiivsest tasandist. Jätkuva kuriteo korral võimaldab ühtne tahtlus

¹⁰⁹ Nt Sootak, J. KarSKomm § 63/2; Sootak (viide1), III/110.

¹¹⁰ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p 8.3.

¹¹¹ *Ibidem*.

konkreetseid üksiktegusid vaadelda eelnenud, juba lõpule viidud süüteo jätkuna,¹¹² ent loomuliku elukäsitluse järgi on tegemist mitme teoga.¹¹³ Seega võib väliselt iseseisvatena näivate osategude esinemist pidada ka üheks tunnuseks, mille alusel eristada jätkuvat süütegu ja loomulikku teoainsust.

Esimeses kehtiva karistusseadustiku mõistes jätkuvust käsitlevas lahendis eristas kohus selgepiirilisel teoühtsuse vormidena loomulikku teoainsust (RKKKo 3-1-1-4-04, p 8.3) ja jätkuvat süütegu (RKKKo 3-1-1-4-04, p 10.1). Seda nii teoreetiliste seisukohtade esitamisel kui ka asjaolude analüüsil. Suures koguses narkootilise aine omandamine, millega kaasnes sama narkootilise aine valdamine ja vedamine on käsitletav ühe teona loomuliku teoainsuse järgi.¹¹⁴ Nn narkodiilerluse puhul on käitumine kvalifitseeritav ühe jätkuva süüteona.¹¹⁵ Loomulikuks teoainsuseks on mh peetud ka olukorda, kus ühe varguseepisoodi ajal varastatakse mitmeid asju.¹¹⁶ Samuti on loomulikuks teoainsuseks peetud seda, kui ajalis-ruumiliselt lähedal pannakse toime mitmeid seksuaalkuritegusid sama või erinevate kannatanu(te) suhtes.¹¹⁷

Kui süüteokoosseis võimaldab või näeb ette mitmeid osategusid, peetakse neid osategusid üldjuhul üheks teoks loomuliku teoainsuse mõttes.¹¹⁸ Loomuliku teoainsuse mõistet kasutatakse tihti mitmeaktiivsete või liitkoosseisude korral.¹¹⁹ Üldjuhul kasutatakse loomuliku teoainsuse kontseptsiooni üldise teokirjeldusega kuritegude puhul, kus koosseis eeldab mitmekordset samasugust käitumist, nt peksmine.¹²⁰ Peksmine kui korduvalt löömine on loomuliku elukäsitluse järgi üks tegu.¹²¹ Peksmine sisaldab küll korduvat löömist, mis ei ole aga karistusõiguslikult käsitatav teomitmusena, vaid loomuliku teoainsusena.¹²²

Kuigi mõlema õigusliku teoühtsuse käsitluse korral – jätkuvus ja loomulik teoainsus – on tagajärjeks osategude ühe teona käsitamine, siis jätkuva kuriteo korral näivad osateod kõrvaltvaatajale vähemseotud (üks tegu vs saririkumiste jada). Loomuliku teoainsuse järgi on tegu ühe teoga, kuna eel- ja järelteod on omavahel loomult lahutatud. Jätkuva teo korral on osateod individualiseeritavad, ent kvalifitseeritakse ühe teona, sest ühtne tahtlus seob eraldiseisvad teod üheks ning eraldiseisvalt nende eest karistamine oleks ebaõiglane. Loomuliku teoainsuse olemusest on ilmne, et osateod ei pea eraldiseisvalt olema koosseisupärased. Loomuliku teoainsusena käsitamine välistab jätkuvuse kohaldamise, kuna jätkuvana saab käsitada üksnes individualiseeritavaid

---

¹¹² *Ibidem*, p 13.1.

¹¹³ Sootak (viide 1), III/120–121.

¹¹⁴ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04, p-d 8.1-8.5.

¹¹⁵ *Ibidem*, p-d 13-14.2.

¹¹⁶ Schmidt (viide 25), vnr 1162.

¹¹⁷ *Ibidem*.

¹¹⁸ *Ibidem*, vnr 1166-1167.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ *Ibidem*.

¹²¹ RKKKm 26.06.2015, 3-1-1-61-15, p 11.1.

¹²² *Ibidem*.

osategusid, mitte ühte tegu. Kui osateod näivad objektiivselt kokku kuuluvana, ei saa nad samal ajal näida eraldiseisvad.

Eksimusi jätkuva süüteo mõiste selgitamisel esineb juba teoreetilisel tasandil. Omavahel aetakse segi loomuliku teoainsuse teooriat ning jätkuva kuriteo mõistet. 2022. aasta magistritöös on jätkuva süüteo kontseptsiooni selgitamisel refereeritud Riigikohtu lahendit 3-1-1-61-15 punkti 11.1, mis käsitleb ühte tegu loomuliku teoühtsuse mõttes, mitte jätkuvat süütegu.¹²³ Viidatud lahendis tõusetus küsimus, kas peksmine on korduv löömine KarS § 121 lg 2 p 3 järgi või peaks olema kvalifitseeritud ühe teona KarS § 121 lg 1 järgi. Kriminaalkollegium selgitas, et peksmine kui korduv löömine on „loomuliku elukäsitluse järgi üks tegu“ ning „sisaldab küll korduvat löömist, mis ei ole aga karistusõiguslikult käsitatav teomitmusena, vaid loomuliku teoainsusena“.¹²⁴ Sealjuures viitab Riigikohus oma varasematel lahenditele, mis käsitlevad just loomuliku teoainsust ja loomuliku teoainsuse teooriat. Viidatud uurimistöös jätkuva süüteo mõiste segi ajamine ning loomuliku teoainsuse mõiste määratlematus annavad alusel võib arvata, et ka kohtupraktikas esineb loomuliku teoainsuse ja jätkuva kuriteo mõiste segi ajamist või väärsisustamist.

Riigikohtu varem kehtinud seisukohtades, s.o hiljem seisukohamuutust nentimata kõrvale jäetud, on loomuliku teoühtsuse teooriat laiendatud jätkuva kuriteo kontseptsioonile. Kriminaalasjas nr 3-1-1-47-07 lähtuti jätkuvuse tuvastamisel järgmistest tunnustest: ühtne tahtlus, tegude vahel orgaaniline seos, tegude suunatus sama objekti vastu, teod põhjustavad ühtse kuritegeliku tagajärje.¹²⁵ Seega erinevalt Riigikohtu 3-1-1-4-04 p-s 13.1 nimetatud olulise seose ja ühtse tahtluse eeldustest, lähtusid kohtud täiendavalt orgaanilisest seosest ning analüüsisid ka täiendavalt tagajärge. Riigikohus küll viitab oma varasemale praktikale, kuid esitab nii teoühtsuse teooria viitega RKKKo 3-1-1-4-04 p-le 8.3 kui ka jätkuvuse eeldused viitega sama lahendi p-dele 13.1-13.2.¹²⁶ Kui viimane seab lisaks ühtsele tahtlusele eelduseks olulise seose, mille tuvastamiseks lähtub tegude ajalisest lähedusest, samast objektist ja sarnasest teoviisist, siis Riigikohus asub kontrollima orgaanilise seose olemasolu.¹²⁷ Kuivõrd Riigikohus jõuab järeldusena jätkuvuse jaatamiseni, siis võib kontrolli elemente pidada jätkuvuse kontrolli elementideks. Süüvides RKKKo 3-1-1-4-04 loomuliku teoainsuse ja jätkuvuse seisukohtadesse, on orgaaniline seotus kui ühe teona tajumine ikkagi omane üksnes loomulikule teoainsusele. Jätkuvad on eraldi tegudena tajutavad teod, millisel esineb kõrvalseisjale tajutav seotus, ühtne tahtlus.

Eelneva pinnalt nähtub, et teoainsuse ja -mitmuse tuvastamisel külgneb jätkuva kuriteo mõiste sarnase loomuliku teoainsuse mõistega, kus eelduslikult kitsam loomulik teoainsus välistab jätkuva

---

¹²³ Gromov (viide 5), lk 20.

¹²⁴ RKKKm 26.06.2015, 3-1-1-61-15, p 11.1.

¹²⁵ RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07, p 2.7

¹²⁶ *Ibidem*, p 28.

¹²⁷ *Ibidem*, p 29.

süüteo mõiste kohaldamise. Sealjuures on eristamiskriteeriumiks tegude objektiivne teopilt, millele tuleb anda hinnang kõrvalseisja positsioonilt. Välises teopildis orgaanilise kokkukuuluvuse tajumine või üksnes ühtse tahtluse tõttu seotuse jaatamine on aga äärmiselt subjektiivsed, olles avatud meelevaldsele sisustamisele. Õigusliku teoühtsuse alaliigiks võib pidada ka korduvust. Korduvuse puhul on aga eristamiskriteeriumid selgemad. Korduvuse ja selle erivormi süstemaatilise käsitlus on esitatud järgnevas alapeatükis.

1.3.2. Korduvus ja süstemaatilisus

Peamiseks jätkuva kuriteo mõiste kasutuskohaks on peetudki etteheidetava tegevuse subsumeerimisel korduvusest eristamiseks.¹²⁸ Korduvus – ühte koosseisu korduvalt täitvad teod – esineb kahes vormis. Esiteks koosseisud, mis eeldavad juba iseenesest korduvaid (osa)tegusid, nt piinamine kui järjepidev vägivallategu (KarS § 290¹).¹²⁹ Muudel juhtudel subsumeeritakse korduvalt ühte koosseisu täitvad teod ühe põhikoosseisu alla või kujutab korduvus endast kvalifikatsiooni.¹³⁰ Käesolevas magistritöös on korduvust mõistetud ja kasutatud just selles teises, s.o teomitmuse tähenduses: eraldiseisvad teod (mitte osateod), mis vastavad ühele kuriteokoosseisule. Juhul, kui autor lähtub koond- või konkreetselt esimesest tõlgendusversioonist, on ta sellest keeleliselt või kontekstuaalselt mõista andnud.¹³¹

S. Pettai võrdles 2014. aastal oma magistritöös korduvat, süstemaatilist, vältavat ja jätkuvat süütegu.¹³² Kuigi tegu on põhjaliku ülevaatega ka jätkuva süüteo ning korduvuse eristamisest, siis käesolevaks hetkeks on toimunud karistusõiguse 2015. aasta revisjon ning lisandunud pea kümne aasta jagu õiguspraktikat. Seega on siinkohal endiselt asjakohane täiendavalt käsitleda jätkuvuse ja korduvuse erinevusi ning käesoleva töö eesmärki silmas pidades kontrollida teoreetilise käsitluse püsivust. Samuti nähtub käesoleva töö autori hinnangul juba õigusteoreetilisel tasandil (nt teadustöös) jätkuvuse ja süstemaatilise väärti mõistmisi, millised võivad olla esindatud ka empiirilise osa valimisi.

Seaduse rakendajale jäetud otsustusruumi teoainsuse või -mitmuse kaalumisel on peetud väga ulatuslikuks. Elulisest tegelikkusest aluspõhimõttena lähtumine ei ole piisavalt konkreetne, mistõttu on Riigikohtu praktikas loomuliku elukäsitluse vormelit täiendatud korduva ja jätkuva teo piiritlemiseks kasutatavate eristamisalustega. Sel moel korrigeeritud mõiste järgi on ühe teoga tegemist siis, kui mitu olemuselt sarnast käitumisakti on kantud ühisest tahtlusest ja on ajalis-

¹²⁸ Sootak, J. KarSKomm § 63/6.2.

¹²⁹ *Ibidem*.

¹³⁰ *Ibidem*.

¹³¹ Eristamine on vajalik, kuna erinevalt teomitmuse ja jätkuvuse teineteistvälisest suhtest, on võimalik jätkuvuse ja n-ö esimese korduvuse variandi kombinatsioon. Vt RKKKo 08.05.2020, 1-18-7408; RKKKo 15.06.2018, 1-16-7179.

¹³² Pettai (viide 18).

ruumilise läheduse tõttu sellisel määral seotud, et kogu käitumine on kolmandale isikule objektiivselt vaadeldav ühtse kokkukuuluva teona.¹³³

Läbivalt on õiguskirjanduses ja kohtupraktikas oldud seisukohal, et jätkuvus välistab nii korduvuse kui ka süstemaatilisuse.¹³⁴ Jätkuva kuriteo korral on tegemist ühe teoga, korduvuse eelduseks on aga mitu tegu. Korduvuse korral esinevad samuti mitmed osateod, mis võivad olla oluliselt sarnased. Korduvuse korral aga puudub ühtne tahtlus. Jätkuvuse ja loomuliku teoainsuse eristamisel tuli lähtuda välisest teopildist: kas tegevus on loomuliku elukäsitluse järgi vaadeldav ühe teona või lihtsalt kokkukuuluva (sari-)käitumisena. Korduvuse ja jätkuvuse eristamise aluseks on aga subjektiivne teopilt: kas tegevus on hõlmatud ühtsest tahtlusest, kus enne osateo lõpuleviimist on olemas tahtlus järgmise osateo toimepanemiseks või on teinud teo toimepanija pärast ühe osateo lõpuleviimist uue otsustuse.

Jätkuvuse ja süstemaatilisuse eristamise alused selgitas Riigikohus muuhulgas kriminaalasjas nr 3-1-1-87-08.¹³⁵ Eriarvamuses viidatud Riigikohtu otsusele on riigikohtunik Jüri Ilvest süstemaatilisuse tunnuste esitamisel lähtunud süstemaatilisusest kui jätkuvuse täielikust vastandist. Range disjunktsiooni eeldusel järeldab riigikohtunik, et süstemaatilisuse korral peavad esinema jätkuvuse tunnuste vastandid. „Süstemaatilise varguse toime panemiseks peab isik aktiivselt tegutsema vähemalt kolmel korral, kusjuures need teod ei või olla suunatu ühe ja sama objekti vastu, olla toime pandud ühise tahtlusega ning suunatud ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele.“¹³⁶ Riigikohus süstemaatilisuse tunnuseid selliselt ei käsitlenud, ent eeltoodud „üks või teine“ käsitlus süstemaatilise ja jätkuva süüteo võrdluses esineb ka teadustöodes. Näiteks on J. Zaitseva oma magistritöös süstemaatilise varguse eeldustena esitanud samad eelviidatud kumulatiivsed eeldused: teod ei tohi olla suunatud ühe ja sama objekti vastu, teod ei tohi olla ühise tahtlusega; teod ei tohi olla suunatud ühtse kuritegeliku tagajärje põhjustamisele või eesmärgi saavutamisele.¹³⁷

Samuti ei tohiks jätkuvuse ja süstemaatilisuse eristamisel aluseks olla tegude arv.¹³⁸ Kohtupraktika kohaselt peab süstemaatilisuse esinemiseks olema toime pandud vähemalt kolm süütegu. Korduvuse välistav ühe teona käsitlemine ei ole jätkuva kuriteo olemuslik tunnus, vaid käsitluse materiaaõiguslik tagajärg (õiguslik teoühitus). Seega on ekslik kasutada korduvuse (samuti süstemaatilisuse) eristamisel tehniolude subsumeerimisel kõrvutamiskriteeriumina tegude arvu.

¹³³ Pikamäe, P. Sanktsiooniõigus, lk 152. –Kiris, R., Pikamäe, P., Sootak, J. Sanktsiooniõigus. 2. tr. Tallinn: Juura 2017.

¹³⁴ Vt Sootak (viide 17), lk 509; Pettai (viide 18), lk 48, *passim.*; RKKKo 01.02.2023, 1-20-6533, p 10.

¹³⁵ RKKKo 20.04.2009, 3-1-1-87-08 koos kohtunik J. Ilvest eriarvamusega.

¹³⁶ Ilvest, J. Eriarvamus kriminaalasjas nr 3-1-1-87-08. – RKKKo 20.04.2009, 3-1-1-87-08.

¹³⁷ Zaitseva, J. Süstemaatilise pisivarguse dekriminaliseerimise otstarbekus 2021. aasta karistuspraktika valguses.

Magistritöö. Juhendaja Anna Markina. Tallinn: Tartu Ülikool 2022, lk 15.

¹³⁸ Vrdl *ibidem*.

Käesoleva töö autori hinnangul ei ole asjakohane omavahel kõrvutada jätkuvat ja süstemaatilist süütegu küsimuse „Kas tegu on jätkuva või süstemaatilise süüteoga?“ taustal. Range disjunktsiooni kasutamine analüüsil võib viia väärjäreldesteni. Jätkuvuse esinemine välistab süstemaatilisuse, ent jätkuvuse puudumine ei tähenda, et tegemist on süstemaatilise süüteoga. Analoogne problemaatika tõusetub ka jätkuvuse ja korduvuse võrdlemisel. Eeltoodu pinnalt on alust arvata, et ka kohtupraktikas võib esineda jätkuvuse ja süstemaatilisuse eristamisel ebajärjekindlust ja vääreeldust, et jätkuvuse puudumisel on tegu süstemaatilise süüteoga. Kui õiguslikult on tegemist ühe teoga, ei saa olla mitut tegu, ent jätkuv süütegu ei ole ainus teoainsuse vorm.¹³⁹ Tegemist on kontrolli sammude jadas erinevatel astmetel asuvate küsimustega: teoainsuse erijuhtumi esinemine vs teomitmuse erijuhtumi esinemine.

Hindamaks kolmanda isiku argumentatsiooni (siin kohtu) vastavust õigusteooriale saab lisaks eeltoodud olemuslike tunnuste ja piiritlemiskriteeriumite käsitlemisele analüüsida tehtud järeldusi, s.o õiguslike tagajärgi. Järgnevasse peatükki on koondatud kuriteo jätkuvana käsitamise materiaalning menetlusõiguslikud tagajärjed, millised võimaldavad äraspidiselt tuvastada õiguskäsitlust, kus potentsiaalselt on rakendatud jätkuva kuriteo mõistet. Teisalt on oluline ka mõjude identifitseerimine, et anda hiljem käesoleva töö empiirilises osas põhjendatud hinnang potentsiaalsete rikkumiste raskusele.

1.4. Kuriteo jätkuvana käsitamise mõjud

Kuriteo jätkuvana käsitamise esmane tagajärg seisneb selle õiguslikult ühe teona käsitlemises. Sellisel juhul ei moodustu ka kogumit ning jätkuvust nähakse kui mitteehtsa kogumi liiki.¹⁴⁰ Mandri-Euroopa õiguskultuuris valitseb konsensus selles osas, et jätkuva kuriteo korral kohaldatakse vaid ühte karistust.¹⁴¹

Jätkuv kuritegu loetakse lõpuleviiduks viimase seda moodustava teoga.¹⁴² Kui jätkuva süüteo osateod jäävad seaduse erinevate redaktsioonide kehtivusaega, on süüdimõistmine välistatud, kui kas või üks osategu ei olnud vahepeal karistatav.¹⁴³ Jätkuv kuritegu kvalifitseeritakse teo lõpuleviimisel kehtiva seadusesätte järgi.¹⁴⁴ Lisaks peavad kuriteo koosseisulised elemendid, kui tegevus kvalifitseeritakse uue lõpuleviimisel kehtinud seaduse järgi, olema ettenähtavad juba jätkuva kuriteo

---

¹³⁹ Autor mõõnab, et range disjunktsiooni eeldust jätkuvuse ja korduvuse eristamisel võib kasutada erandlikel juhtudel, kui muud teoainsuse vormid on kaasuse asjaolude pinnalt ilmselgelt välistatud. Sellisel juhul ei ole kohtuotsuse põhistamisel välistatud küsimus, kas osateod moodustavad ühe jätkuva teo või on korduvad.

¹⁴⁰ Sootak (viide 1), III/120-121.

¹⁴¹ EIKo 59552/08, Rohlena vs Czech Republic, p 35.

¹⁴² Vt *Ibidem*; Sootak (viide 1), IX/46;

¹⁴³ Sootak (viide 1), VI/31.

¹⁴⁴ RKKKo 16.06.2023, 1-21-1421, p 121.

alustamisel.¹⁴⁵ Seda on nähtud ka kui jätkuva kuriteona käsitamise soodsat mõju süüdistatava positsioonile.¹⁴⁶

KarS § 81 lg 4 ls 2 kohaselt arvestatakse aegumistähtaega viimase teo lõpuleviimisest. Aegumise regulatsioonis on ilmne, et silmas on peetud viimast koosseisupärast osategu. Seega sõltub aegumise kohaldamisel otseselt, kas etteheidetavat tegevust mõistetakse korduva või jätkuvana. Aegumise korral kriminaalmenetluse lõpetamine on menetlusõiguslik küsimus. Järelikult teoainsuse ja -mitmuse tuvastamine on olemuslikult materiaalõiguslik subsumeerimise küsimus, ent selle tagajärjed menetlusõiguslikku laadi. Sellest tulenevalt on kõrgema astme kohtutes tõusetunud küsimus kuriteo jätkuvusest eelkõige menetlusõiguslike küsimuste (nt kas isik tuleks osaliselt õigeks mõista) lahendamisel.¹⁴⁷

Mitmest süüdistuses kirjeldatud osateost mõne äralangemisel (nt tõendamata jäämisel) oleneb osaline õigeksmõistmine sellest, kas tegemist on korduvuse või jätkuvusega. Näiteks kui kohus peaks tuvastama, et süüdistuses jätkuva kuriteona käsitatud rikkumine koosneb tegelikult korduvatest tegudest, millest üks on tõendamata, tuleb süüdistatav selles – iseseisvas – teos õigeks mõista. On aga tegemist iseseisvate tegudega ühe koosseisu piires, näiteks mitu erinevat varguses seisnevat tegu (koosseisupärane teosainus), tuleb iga teo puhul eraldi otsustada süüdi- või õigeksmõistmine. Jätkuv tegu on teatavasti korduvuse ja süstemaatilise vastandina õiguslikult üks tegu ning sellest tegude jadast mõne väljalangemine ei nõua nendes õigeksmõistmist.¹⁴⁸

„Kui kasvõi mingi osa ühe iseseisva teo (kuriteosündmuse) asjaoludest saab kohtus tõendatud ja kui tuvastatud faktid vastavad ükskõik millise kuriteo tunnustele, tuleb süüdistatav selles teos süüdi tunnistada. Osaline õigeksmõistmine kõne alla ei tule ja seda olenemata sellest, kui suur osa süüdistuse alusfaktidest jääb tõendamata või kui erinev on kohtu kohaldatav kuriteokoosseis süüdistuses märgitust.“¹⁴⁹

Riigikohtu määrus (RKKKm 04.03.2021, 1-20-470), mille kohtupraktika ühtlustamisele suunatud seisukohti tsiteeritud arutluskäik üldistab, on tehtud enne käesoleva töö valimisse kuulunud kohtuotsuseid. Seega äraspidiselt saab järeldada, et jättes süüdistuses ette heidetud tegevuse osa ära langemisel isiku osaliselt õigeks mõistmata, on kohus lähtunud teoainsusest. Kui etteheidetav tegevus on jagatav osategudeks (episoodideks), siis eelduslikult on kohus lähtunud õiguslikust teoühtsusest. Kas õigusliku teoühtsuse vormina on lähtunud loomulikust teoainsusest või jätkuva kuriteo mõistest, peab aga selguma kohtu põhjustest. Riigikohtu menetlusõiguslikud suunised jätkuvuse olemusest

¹⁴⁵ EIKo 59552/08, *Rohlina vs Czech Republic*, p 36-37.

¹⁴⁶ *Ibidem*.

¹⁴⁷ Nt RKKKm 04.03.2021, 1-20-470

¹⁴⁸ Sarv, J. Sootak, J. Õigeksmõistmise alused. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi kogu koosseisu määrus asjas 1-20-470 – *Juridica* 2021/3, lk 235-236.

¹⁴⁹ *Ibidem*, lk 233.

tulenevalt on aga jäänud samaks: jätkuva kuriteo osateo „äralangemisel“ ei tule isikut õigeks mõista, vaid vähendada süüdi mõistmise mahtu.¹⁵⁰

Jätkuva kuriteona võib suure narkootilise või psühhotroopse aine koguse moodustada ka väikeses koguses narkootilise või psühhotroopse aine jätkuv käitlemine ehk aine väikeste koguste omavahelise liitmise tulemusena moodustub suur kogus.¹⁵¹ Seega jätkuvana kvalifitseerimisel võib muutuda ka süüdistuse lõplik kvalifikatsioon. Nähes tegusid mitme eraldi teona korduvuse mõttes, võivad üksikteod olla karistatavad ka väärteona.

Eelnevast nähtub, et süüteo korrektset hindamist jätkuva süüteo mõiste taustal ei saa pidada väheoluliseks. Ühetaolisuse olemuslikuks tunnuseks on aga samadest eeldustest ja tunnustest lähtumine. Järgnevas peatükis on koostatud loogiline mõttemudel, kuidas ühetaoliselt hinnata jätkuvust, välistades sealjuures ka külgnevad õiguskäsitlused.

1.5. Jätkuvuse tuvastamise skeem

Jätkuva kuriteo korral ühendatakse üheks kuriteoks mitu eraldiseisvalt koosseisupärast tegu. Seega on jätkuvuse eelduseks kõrvaltvaataja seisukohalt mitme väliselt iseseisvana tunduva süüteo esinemine. Järelikult võiks jätkuvust õiguspraktikas analüüsida, kui eelkontrolli etapis nähtub mitu tegu. Alles seejärel, kui tegude asjaoludes esineb viiteid jätkuvuse tunnustele, peaks õiguse kohaldaja hindama, kas tegusid tuleks õiguslikult käsitleda ühe jätkuva süüteona.

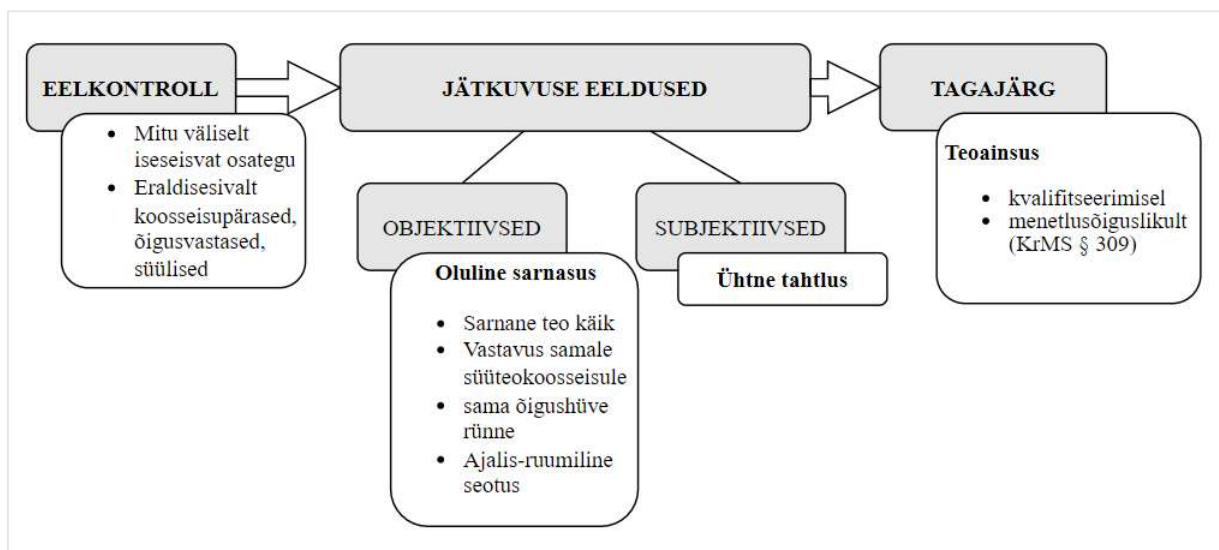
Külgnev loomuainususe teooria ei eelda sama süüteokoosseisu, ent jätkuva kuriteo puhul on vajalik kõigi osategude koosseisupärasuse kontroll. Seega kaasuse analüüsil, tuvastades eraldiseisvate osategude iseseisvana näimise, on mõistlik asjaolude tuvastatuks lugemisel analüüsida eraldi kõikide osategude koosseisupärasust. Seda on järgnevalt nimetatud küll eelkontrolliks, kuid olemuslikult on tegu kõigi kuriteoepisoodide koosseisupärasuse tavapärase hindamisega kohtuotsuse põhistavas osas.

Jätkuvuse objektiivsete ja subjektiivsete eelduste täidetuse korral tuleb kõiki väliselt iseseisvaid osategusid käsitleda õiguslikult ühe süüteona, mida võib mõista kui tagajärge. Seega on võimalik jätkuvuse kontekstis eristada kolme etappi tegevusele hinnangu andmisel: eelkontroll; eelduste kontroll ning õiguslikult ühe teona käsitlemine kui tagajärg (vt joonis 1).

---

¹⁵⁰ RKKKo 16.06.2023, 1-21-1421, p-d 118–119.

¹⁵¹ Vt RKKKo 10.06.2005, 3-1-1-51-05, p 9; Kaljumets, E.-L. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete korduv ja suures koguses ebaseaduslik käitlemine Pärnu Maakohtu kohtuotsuste näitel. Magistritöö. Juhendaja Anna Markina. Tallinn: Tartu Ülikool 2020, lk 13.

Joonis 1. Tegevuse jätkuva kuriteona käsitamise etapid (autori koostatud).

Joonisel 1 on esitatud tegevuse jätkuva kuriteona käsitamise etapid ning tuvastamisel käsitlemist vajavad analüüsipunktid. Jätkuvuse juures loomuliku teoainsuse välistamiseks peavad teod näima iseseisvad. Eelkontrollina tuleb analüüsida ka kõikide tegude koosseisupärasust. Seejärel tuvastada objektiivse eeldusena oluline sarnasus, mida iseloomustavad punktidenäidatud tunnused. Subjektiivsel tasandil peab tuvastama ühtse tahtluse. Eelnevate etappide läbimise järgselt tuleb käsitada osategusid õiguslikult ühe jätkuva kuriteona.

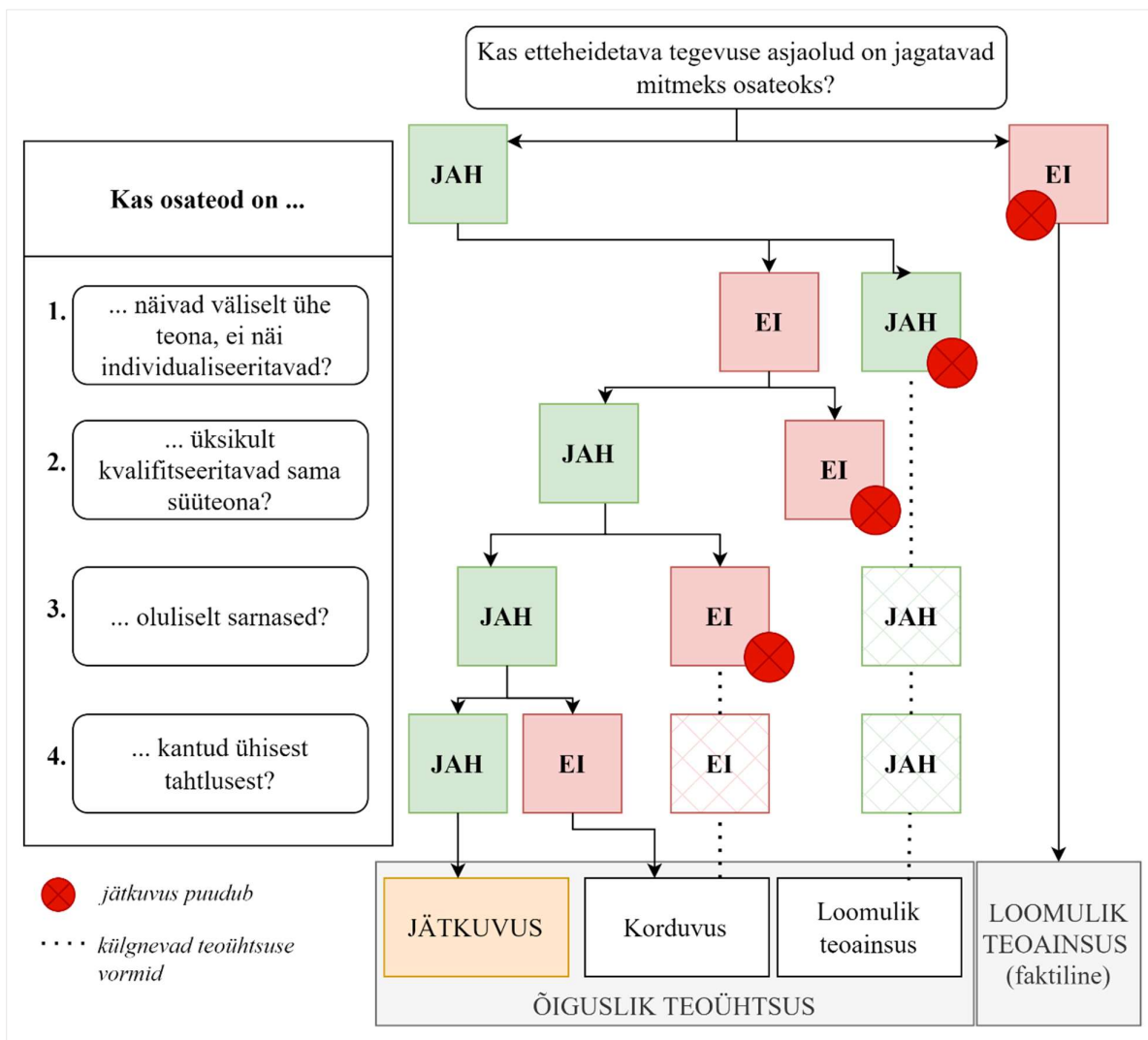
Selliste loogiliste etappide järgimine on sedastatav ka Riigikohtu praktikas. Kriminaalasjas nr 3-1-1-22-11 tehtud lahendis eristas kohus selgelt loomulikku teoainsust ja jätkuvat süütegu.¹⁵² Esmalt analüüsiti kahe väljapressimisteo iseseisvana näimist. Kohus eitas kahe osateo loomulikku seotust, misjärel analüüsis jätkuvust. Jätkuvuse argumenteeritud tuvastamisele järgnes õiguslikult ühe jätkuva teona käsitamise sedastamine. Seejärel lähtuti sellest kui ühest teost.

Teoainsuse ja -mitmuse ning selle raames jätkuva kuriteo tuvastamiseks vastutuse hindamisel puudub ühtne või ainuõige analüüsimeetodika. Saksa õigusteoorias on välja pakutud üks võimalik sisemisest loogikast kantud analüüsikäik.¹⁵³ Arvestades aga Eesti kohtupraktikas ning õigusteoreetilistes käsitlustes esitatud erisusi, on magistritöö autor ise koostanud jätkuvuse kontrollimise loogilise mõttekäigu vooskeemi (vt joonis 2). Samale joonisele on kantud ka külgnevate süüteovormide tunnused. Allesitatud autori mõtteskeem on võetud aluseks käesoleva magistritöö empiirilises osas kohtuotsuste analüüsil, tuvastamaks jätkuva kuriteo esinemist või puudumist. Analüüsimudel erineb kohtute käsitlustest, kuid seda üksnes selle poolest, millises järjekorras peaks küsimusi esitama. Teistsugune skeem on tarvilik hõlmamaks käesoleva uurimistö eesmärgiks

¹⁵² RKKKo 25.04.2011, 3-1-1-22-11, p 10 jj.

¹⁵³ Vt Schmidt (viide 25), vnr 1158 jj.

olevasse teoühtsuse analüüsi kõik eelkäsitatud ja potentsiaalselt eksimust põhjustavad elulised situatsioonid. Kohtuotsuses analüüsitakse jätkuvuse olemasolu eelduslikult läbi tunnuste esinemise kontrolli, kuid kohtupraktika analüüsil, tuvastamaks ka vaikumisi kõrvale jäetud jätkuvuse situatsioonid (potentsiaalne jätkuvus), sobib allolev skeem.

Joonis 2. Kohtuotsuste analüüsiskeem jätkuvuse tuvastamiseks (autori koostatud).

Koostatud mõtteskeem sobib üksnes jätkuvuse analüüsiks üritamata hõlmata kõiki võimalikke süütevorme. Andmaks edasi ka lähedasi süütevorme ning nendega võrdlemise aluseid, on esitatud ka kõlgnevad korduvuse ja loomuliku teoainsuse situatsioonid. Jõudes punase ristini, tuleks sedastada jätkuvuse puudumist. Loodud skeem on võetud aluseks kohtuotsuste analüüsil jätkuvuse meetodiliselt koherentseks tuvastamiseks järgmises peatükis kirjeldatud analüüsi läbiviimisel. Järgnevas peatükis on kirjeldatud esmalt kohtuotsuste hindamise protsessi ning seejärel on otsuseid vastavalt seatud eesmärgile analüüsitud.

2. MÕISTE SISUSTAMINE KOHTUPRAKTIKAS

2.1. Ülevaade analüüsitud kohtupraktikast

Käesoleva töö eesmärgiks oli selgitada välja, kas jätkuva kuriteo mõistet sisustatakse Eesti kohtupraktikas ühetaoliselt. Vaadeldavaks ajavahemikuks oli 2022. aasta III kvartal, s.o perioodil 01.07.2022—30.09.2022 tehtud kohtuotsused, mis olid 22.03.2023 seisuga Riigi Teataja vahendusel avalikustatud. Leidmaks valimisse kuuluvad otsused, kasutati RT lahendiotsingut kriminaalkohtumenetluse kohta – kättesaadav elektrooniliselt aadressilt <https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/kriminaalkohtumenetlus.html> (16.04.2023) – filtreerides vastava ajaperioodi alusel.

Välistamaks kokkuleppemenetluses kui kohtu põhistamiskohustusega menetluses tehtud lahendid, tuli leida kõikides teistes kriminaalmenetluse kohtumenetluse liikides – üld-, lühi- ja käskmenetlus – sel perioodil tehtud kohtuotsused. Otsingutulemuste piiramine lahendi ja/või menetlusliigi alusel andis esmasel kontrollil ebatäpseid, mittekõikehõlmavaid tulemusi. Kuigi kohtuotsused on kättesaadavad RT vahendusel, siis RT-s kohtuotsuseid ei avaldata, vaid elektrooniline RT üksnes vahendab e-toimiku sisu, millise otsingutulemusi RT väljaandja mõjutada ei saa.¹⁵⁴ Kuivõrd otsingukriteeriumite seadmine ei esitanud kõiki valimisse kuuluvaid kohtuotsuseid, tuli üksikjuhtudel üle vaadata ning kodeerida kõik sel perioodil tehtud kohtulahendid (otsused ja määrused) kõikides menetlusliikides, s.o kokku 1146 lahendit. Otsingu ebatäpsust ning manuaalse liigitamise vajalikkust kinnitas ka tehtud järelkontroll.¹⁵⁵

Vastete analüüsiks ning süsteemseks käsitlemiseks koostas andmetabeli. Esmalt tuvastasin kõikide otsitulemustena esitatud kriminaalkohtumenetluste lahendite puhul, kas tegu on otsuse või määrusega, lähtudes lahendi pealdises märgitust. Kõikide otsuste puhul määrasin kohtuotsuse sissejuhatare andmete alusel menetlusliigi. Jättes kõrvale kokkuleppemenetluses tehtud otsused, seostas kohtuotsused ka süüdi tunnistamisel esitatud kvalifikatsiooniga KarS järgi, õigeksmõistmistel lähtusin süüdistuse kvalifikatsioonist. Nelja enamlevinud süüteoalaldkonna osas kitsendamisel lähtusin esmalt KarS süstematiseeringust: varavastased (s.o KarS 13. ptk-s sätestatud kuriteod, §§ 199—218); liiklussüüteo (23. ptk, §§ 422—430); rahvatervisevastased süüteo (12. ptk, §§ 183—198). KarS-s ei esine aga vägivallakuritegude peatükki. Vägivallakuritegude mõistet

¹⁵⁴ Riigi Teataja võrguväljaandest. – <https://www.riigiteataja.ee/abiLeht.html?id=1> (16.04.2023).

¹⁵⁵ Kui manuaalsel kvalifitseerimisel otsuse sisu järgi leidsin kuritegude kvalifikatsiooni piiramata 54 üldmenetluse, 116 lühimenetluse ja 587 kokkuleppemenetluse otsust, siis 16.04.2023 seisuga RT otsingu kordamisel on otsingutulemused lahendi- ja menetlusliigiti filtreerides 0 üldmenetluse otsust, 106 lühimenetluse otsust ning 324 kokkuleppemenetluse otsust, sh kiirmenetluse otsused. Otsingukriteeriumina üldmenetluse määramisel kuvab lahendiotsingu tulemusena üldmenetluse otsuseid ainult kuni 11.12.2020, mil on tehtud viimane otsingu tulemusena kuvatav otsus.

kasutatakse kriminaalpoliitilisel analüüsil ning KarS tunneb üksnes isikuvastaseid kuritegusid. Vägivallakuritegude hulka arvatakse peaaegu kõik isikuvastased kuriteod (§§ 113—136 kuni §§ 141—146) ning täiendavalt röövimine (§ 200), avaliku korra raske rikkumine (§ 263) ning vägivald võimuesindaja või muu avalikku korda kaitsva isiku suhtes (§ 274).¹⁵⁶ Kui vähemalt üks kvalifikatsioon kuulus eelnimetatute hulka, hõlmati kohtuotsus analüüsitava lahendite hulka.

Valimi koostamisel esitatud tingimustele vastas kokku 164 kohtuotsust: 50 üldmenetluses, 110 lühimenetluses ja 4 käskmenetluses. Seonduvate kriminaalasjade numbrid (kokku 161) on esitatud käesoleva töö lisas 1. Valimi hulgas oli otsuseid kõikidest kohtutest ja kohtuastmetest, sh riigikohtust. Analüüsitud kohtuotsused kohtute, menetlus- ja otsuse liigi alusel on esitatud tabelis 1. Suurim osakaal oli Harju Maakohtu otsustel. Maakohtute kohtunikke, kelle otsuseid on analüüsitud, oli kokku 37. Ringkonnakohtunikke oli 12, kokku 18 erinevas 3-liikmelises koosseisus.

Tabel 1. Analüüsitud kohtuotsused perioodist 01.07.2022-30.09.2022 kohtute, menetlus- ja otsuse liigi alusel.

Kohus	Lahendite koguarv	Menetlusliik			Otsuse liik		
		Üld-	Lühi-	Käsk-	Põhistatud	Põhistusteta	Kinnine ¹⁵⁷
Maakohtud	126	16	106	4	26	99	1
-Harju	103	5	98	-	11	92	-
-Pärnu	4	1	2	1	3	-	1
-Tartu	14	8	5	1	8	6	-
-Viru	5	2	1	2	4	1	-
Ringkonnakohtud	36	33	3	-	31	-	5
-Tallinna	19	17	2	-	18	-	1
-Tartu	17	16	1	-	13	-	4
Riigikohus	2	1	1	-	2	-	-
Kokku	164	50	110	4	59	99	6

Samuti on kõigi otsuste analüüsi puhul arvesse võetud eelnevas kohtumenetluses või järgnenud apellatsiooni- ja kassatsioonimenetluses esitatud kohtute seisukohti, lähtudes kriminaalasjas asjaoludele kohtumenetluses antud hinnangust tervikuna. Seega kajastab käesolev uurimus kohtupraktika seisukohti kriminaalasjades, milles tehti 22.03.2023 seisuga jõustunud ja RT vahendusel avalikustatud kohtuotsus 2022. aasta III kvartalis mõnes kohtuastmes.

Süüdistustes etteheidetava tegevuse süüteo vormi määramisel ja jätkuvuse (potentsiaalse) esinemise tuvastamisel on käesoleva magistr töö autor lähtunud joonisel 2 (vt käesoleva töö ptk 1.5) esitatud analüüsitud mudelist. Eeldusi ja tunnuseid on sisustatud peatükis 1 tuvastatud nn klassikalise teooriast kui valitsevast kohtupraktikast lähtudes. Kuigi jätkuva kuriteo kontseptsioonile on ette

¹⁵⁶ 2022. aasta ... (viide 8), lk 3.

¹⁵⁷ S.o kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi KrMS) § 408¹ lg 3 või 4 alusel on avalikustatud üksnes sissejuhatus ja resolutiivosa. – Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 22.03.2024, 4.

heidetud kasuistikat, siis ühetaolise kohaldamise hindamisel peab vältimatult lähtuma ja võrdlema ka sarnaste tehioolude puhul rakendatud õiguskäsitlusi.

Hinnata on vaja muuhulgas ka loomuliku elukäsitluse alusel, mis on subjektiivne meetod. Loomuliku teoainsuse korral näivad osateod kolmandale isikule loomuliku elukäsitluse järgi ühe teona. Jätkuva kuriteo korral näivad teod väliselt iseseisvana. Vähendamaks meelevaldsust mõiste sisustamisel, lähtub autor muuhulgas tekstikujust kui objektiivsest väljendusvormist. Nimelt loomuliku elukäsitluse ja kolmanda isiku positsioonilt on millegina mõistmise indikaatoriks töö autori hinnangul süüdistuse ja kohtuotsuse teksti ülesehitus. Kokkukuuluvana tajutavat esitatakse teksti loomel ja struktureerimisel koos. Seega mitmeks osateoks jagatavusel ning iseseisvana näivuse tuvastamisel lähtub autor nii sisust kui süüdistuse struktuurist.

Mitteseonduvalt jätkuvuse analüüsiga peab töö autor siinkohal vajalikuks tähelepanu juhtida ka läbi töötatud kohtuotsuste avalikustamise kvaliteedile. KrMS § 408¹ lg 2 ls 3 kohaselt asendatakse isikute, v.a süüdistatav, nimed ja muud isikuandmed initsiaalide või tähemärgiga. Siiski leidus otsuseid, milles tunnistaja nimi oli avalikustatud¹⁵⁸ või oli avalikustatud muud isikuandmed, mis kogumis võimaldasid isiku tuvastamist¹⁵⁹ või puudutasid mittesüüdistatava terviseandmeid¹⁶⁰. Mitmes kriminaalasjas on küll avalikustatud kõrgema või kõrgemate kohtute otsused, ent avalikustamata on sealjuures jõustunud maakohtu otsused.¹⁶¹

Kui eelnevaid rikkumisi võib pidada näpuvigadeks või väheolulise mõjuga rikkumisteks, siis kriminaalasjas nr 1-22-1657 oli maakohtu otsus avalikustatud kohtuotsust rikkudes.¹⁶² Etteheidetava teo tõsidust ning kannatanu isikut arvestades võib seda pidada oluliseks rikkumiseks. Nimelt N-i süüdistati muuhulgas KarS § 141 lg 2 p-de 1 ja 6 ning § 141¹ lg 2 p-de 1 ja 6 järgi kvalifitseeritavates 5 kuriteoepisoodis, s.o korduvas noorema kui kaheteistaastase isiku vägistamises või muus tahtevastases seksuaalse iseloomuga teos. Harju Maakohtu piiras resolutiivosa p-s 12 lahendi avalikustamist KrMS § 408¹ lg 3 alusel alaealise kannatanu eraelu kaitse eesmärgil. Sellest hoolimata avalikustati lahend RT vahendusel koos põhiosa ning põhistustega, kasutades mittesüüdistatavate isikuandmete asendamist, kuid ka seda mittetäielikult.

Õigusemõistmise kvaliteedi seisukohalt on tähelepanuväärne ka kriminaalasi nr 1-21-2199. M-i süüdistati mh kolmes lähisuhtes toime pandud kehalise väärkohtlemise juhtumis, mis oli kvalifitseeritud KarS § 121 lg 2 p 2, ja 3 järgi. Kuivõrd süüdistuse kohaselt olid episoodid ajaliselt

---

¹⁵⁸ Nt HMKo 06.12.2021, 1-21-2199, lk 13.

¹⁵⁹ Nt HMKo 14.06.2022, 1-22-1657; TlnRnKo 27.07.2022, 1-21-6014;

¹⁶⁰ Vt TlnRnKo 19.09.2022, 1-21-2077

¹⁶¹ Nt on avalikustamata PMKo kriminaalasjas nr 1-21-6872, mille TlnRnKo 12.09.2022 jättis osaliselt muutmata; TMKo kriminaalasjas nr 1-20-2517, mille TrtRnKo 31.08.2022 jättis muutmata ning on seega jõustunud; TMKo kriminaalasjas nr 1-21-8943, mis jäeti TrtRnKo 19.12.2022 otsusega muutmata ning on seega jõustunud.

¹⁶² HMKo 14.06.2022, 1-22-1657. Käesoleva töö autor esitas Harju Maakohtule 09.04.2023 pöördumise, milles juhtis kohtu tähelepanu kohtuotsuse mittetäitmisele. Alates 10.04.2023 on otsusest avalikustatud vaid lahendi sissejuhatus ja resolutiivosa.

kauged, erinevatel põhjustel toime pandud ning ei nähtunud ka kannatanu sõnul pidevat vägivaldsust, siis pigem ei saa pidada süüdistatava käitumist jätkuvaks.¹⁶³ Seda enam, et tõendamist leidis vaid üks kuriteoepisood ning Tallinna Ringkonnakohus mõistis süüdistatava osaliselt õigeks.¹⁶⁴ „Tühistatud osas teeb ringkonnakohus uue otsuse, millega: tunnistab [M-i] süüdi [---] KarS § 121 lg 2 p 3 järgi (4. septembril 2020 toime pandud teos); [---] mõistab [M-ile] KarS § 121 lg 2 p 3 alusel karistuseks 4 kuud vangistust [---].“¹⁶⁵ KarS § 121 lg 2 p 3 sätestab aga vastutuse korduva kehalise väärkohtlemise eest. See on olemuslikus vastuolus ringkonnakohtu tuvastatuga, et kahe episoodi tõttu langeb ära kehalise väärkohtlemise korduvus.¹⁶⁶ See-eest nähtub lähisuhte jaatamine.¹⁶⁷ Korduvust ei tulene ka eelnevast karistusest või muust eelnevast vägivallateost. Seega korrektne oleks tõendatuks loetud asjaolude pinnalt tegu kvalifitseerida KarS § 121 lg 2 p 2 järgi. Kuivõrd 04.09.2020 väärkohtlemise tegu on otsuses läbivalt valesti kvalifitseeritud, ei saa seda pidada ühekordseks näpukaks, vaid oluliseks rikkumiseks. Kummastav on sealjuures, et ka Riigikohus on pidanud otsust materiaalsoõiguslikult korrektseks, juhtimata tähelepanu eksimusele teo kvalifitseerimisel ja jättes selles osas ringkonnakohtu otsuse ka parandamata.¹⁶⁸ Seega on jõustunud otsus M-i süüdi tunnistamises ja karistamises KarS § 121 lg 2 p 3 järgi, kuid toime on pandud vaid üks kehaline väärkohtlemine.

Eelkirjeldatud valimist ning kirjeldatud meetodikast lähtudes on järgnevas käsitluses hinnatud jätkuva kuriteo mõiste sisustamist. Vahetult järgnevas peatükis on esmalt esitatud nende lahendite sisuline analüüs, mida ka menetlusosaline või kohus ise nähtuvalt kohtuotsusest on pidanud jätkuvaks kuriteoks. Peatükis 2.3. käsitleb autor neid kriminaalasju, kus kaasuse asjaolude pinnalt võiks minu hinnangul jätkuvus esineda, kuid pole jätkuvust nimetatud.

2.2. Jätkuvad kuriteod

2.2.1. TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985

Õiguskindluse printsiibist tulenevalt peavad üksikud osateod, mis moodustavad jätkuva süüteo ning on vastutusele võtmise aluseks, olema selgelt süüdistuses kajastatud.¹⁶⁹ Lisaks kõikide osategude süüdistuses kajastamisele, peab vähemalt kohtuotsuses selgelt olema välja toodud jätkuvusele tuginemine ning jätkuvuse tunnuste esinemine, millised on seostatud süüdistuse

---

¹⁶³ HMKo 06.12.2021, 1-21-2199.

¹⁶⁴ TlnRnKo 30.06.2022, 1-21-2199.

¹⁶⁵ *Ibidem*, lk 1–2.

¹⁶⁶ *Ibidem*, lk 18.

¹⁶⁷ *Ibidem*, lk 18.

¹⁶⁸ RKKKo 12.09.2022, 1-21-2199, p 5.

¹⁶⁹ EIKo 59552/08, Rohlena vs Czech Republic, p 57.

asjaoludega.¹⁷⁰ Seega jätkuva kuriteo korral peaks esinema kohtuotsuses selgesõnaline viide jätkuvusele. Sealjuures ei ole esitatud nõuet, et jätkuva kuriteona käsitlemine peaks ilmema kohtuotsuse resolutiivosas. KrMS § 313 lg 1 kohaselt esitatakse süüdimõistva kohtuotsuse resolutsioonis küll süüditunnistamise kvalifikatsioon (p 2), ent ei nähtu nõuet süüdistuse teksti esitamiseks või veelgi enam selle toimepanemise viisi (jätkuv, vältav, korduv jne) sõnaliseks esitamiseks. KrMS §-s 314 on analoogsed nõuded õigeksmõistva kohtuotsuse korral. Kokkuvõtvalt peaks viide jätkuvusele esinema seega vähemalt kohtuotsuse põhiosas, kohtu põhistustes. Kuivõrd KarS-s puudub jätkuvuse määratluse säte, ei saa viidata selles osas seadusele, vaid etteheidetava tegevuse jätkuva kuriteona mõistmine peaks olema esitatud sõnaliselt: „jätkuv kuritegu“, „jätkuv süütegu“ või „jätkuvus“.

Analüüsitud kohtuotsustes esines vaid ühe lahendi sõnakasutuses selge ja üheselt mõistetav viide jätkuvale kuriteole. Tallinna Ringkonnakohtu 10.08.2022 otsuses kriminaalasjas nr 1-20-4985 arutati üldmenetluses süüdistust suures koguses narkootiliste ainete käitlemises (KarS § 184 lg 2 p 1). Kuigi kohus mõistis isiku kuriteokoosseisu puudumisel õigeks ning tühistas maakohtu otsuse, käsitleti siiski ka süüdistuse vastavust jätkuva kuriteo kontseptsioonile ning kasutati sealjuures väljendit jätkuvus: „Jätkuva süüteo [---]. Praegusel juhul ei saa olla vaidlust selles, et tegemist on süüdistusega, kus süüdistatavale heidetakse ette jätkuvat narkootiliste ainete ebaseaduslikku käitlemist ja see etteheidetav käitumine koosneb erinevatest osategudest.“¹⁷¹

Ainsana käsitles kriminaalasjas nr 1-20-4985 jätkuvuse esinemist ringkonnakohtus. Kriminaalasja avalikustatud materjalidest ei nähtu, et sama kriminaalasja eelnevas kohtumenetluses oleks jätkuvust käsitletud ning seeläbi kasutatud väljendit jätkuvus.¹⁷² Otsuses ei ole tehtud märkust või etteheidet maakohtu otsuse kvaliteedile või osundatud selles osas materiaal- või menetlusõiguslikule rikkumisele. Seda olukorras, kus jätkuvust käsitleti kohtuotsuses eesmärgiga anda menetlusõiguslikke suuniseid jätkuva süüteo korral toimimiseks „kohtupraktikas omaksvõetud ja valitsevate seisukohtade“ pinnalt.¹⁷³ Seega üldistades maakohtule etteheite tegemata jätmist, ei peeta Eesti kohtupraktikas rikkumiseks, kui jätkuvana käsitatava kuriteo puhul ei nähtu kohtuotsusest selgesõnaliselt, et etteheidetavat tegevust (osategusid) peetakse just jätkuvaks kuriteoks. Eelnevat järeldust kinnitavad ka teised valimisse kuulunud narkodiilerluse süüdistusega otsused.¹⁷⁴ Narkodiilerluse puhul nähtub etteheidetava tegevuse mõistmine ühe jätkuva kuriteona, ent sellekohane sõnaline viide puudub.

---

¹⁷⁰ *Ibidem*.

¹⁷¹ TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985, lk 19-20.

¹⁷² Sh HMK 04.03.2021 ja 21.06.2022 otsustes. – TlnRnKm 06.09.2021, 1-20-4985; TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985.

¹⁷³ TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985, lk 16.

¹⁷⁴ Vt käesoleva töö ptk 2.3.1.

Kui jätkuvana käsitamise menetlusõiguslikke mõjusid õigeksmõistmisele analüüsis ringkonnakohus eelviidatud kriminaalasjas nr 1-20-4985 peaaegu terve lehekülje ulatuses, siis jätkuvuse sedastamine seisnes kahes lauses. Ringkonnakohus üksnes konstateeris jätkuvust: „Praegusel juhul ei saa olla vaidlust [---].“¹⁷⁵ Jätkuvust kinnitava argumendina lähtuti süüdistuses esitatud kvalifikatsioonis korduvuse puudumisest ning asjaolust, et etteheidetav käitumine koosneb erinevatest osategudest.¹⁷⁶ Jätkuva süüteo mõiste selgitamiseks viitas kohus küll Riigikohtu otsuse 3-1-1-4-04 p-dele 13-14, kuid ei analüüsinud jätkuvuse objektiivsete ja subjektiivsete tunnuste esinemist. Kohus lähtus jätkuvuse tuvastamisel mitte osategude olulisest sarnasusest ja ühtsest tahtlusest kui tunnustest, vaid hoopis tagajärjest (kvalifitseerimine ühe kuriteona) ning loomuliku teoühtsuse välistamisest (mitme iseseisva osateo esinemine prokuröri süüdistustekstis).

Ekvivalentsusseose eeldamist, s.o sellist loogikavormelit, kus tagajärje esinemise korral järeldatakse eelduste täidetust, saab teatud juhtudel lubatavaks pidada kohtupraktika analüüsis,¹⁷⁷ kuid seda ei tohiks rakendada süüdistatavale etteheidetava tegevuse materiaaõiguslikul kvalifitseerimisel. Kohtu argumentatsioon peaks vastutuse hindamisel põhinema subsumptsioonil. Samuti omistas kohus sellega prokuröri süüdistustes esitatud hinnangutele õigusliku tähenduse, olles sellist teguviisi eelnevalt just maakohtule ette heitnud. „Süüdistuse näol on tegemist hüpoteesiga, mille tõestamine või ümberlükkamine on kohtumenetluse ülesanne.“¹⁷⁸

Jätkuva kuriteo puhul tõusetus kriminaalasjas nr 1-20-4985 menetlusõiguslik küsimus, kas ühes osateos kuriteokoosseisu eitamisel peaks tegema osaliselt õigeksmõistva otsuse. Ringkonnakohus asus seisukohale, et oluline on, kas need osateod, mis kokkuvõttes moodustavad ühe jätkuva süüteo, on eraldivõetuna kvalifitseeritavad kuriteona. „Nii võib näidete põhjal järeldada näiteks, et kui jätkuv toimingupiirangu rikkumine koosneb näiteks seitsmest eraldi riigihankest, milliste puhul on tuvastatud, et iga riigihanke puhul toimepandud suures ulatuses toimingupiirangu rikkumine, täidab iga osategu kuriteokoosseisu (KarS § 300¹) ja kui kohus leiab, et süüdistatava süü ei ole tõendatud, mõistab ta süüdistatava õigeks sellistes osategudes. Kui on aga jätkuvaks kuriteoks KarS § 300¹ tunnustel tunnistatud mitmetest sarnastest ja ajaliselt lähestikku toimunud toimingupiirangu rikkumistest, millistest osad eraldivõetult ei anna alust rääkida kriminaalsest toimingupiirangu rikkumisest e et suure ulatuse annab välja alles nende nõ summa ja sellises osateos kohus leiab, et süüdistatav ei ole seda toime pannud, siis eraldi selles osateos ei ole vajalik süüdistatava õigeksmõistmine.“¹⁷⁹

¹⁷⁵ TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985, lk 20.

¹⁷⁶ *Ibidem*.

¹⁷⁷ Nt käesolevas töö ptk-s 2.2.2. on esitatud lahendi analüüs, milles raames tuvastasin, et kohus on lähtunud jätkuvast kuriteost, just selle alusel, et mitmed osateod olid kvalifitseeritud ühe kuriteona.

¹⁷⁸ TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985, lk 17.

¹⁷⁹ *Ibidem*, lk 20.

Riigikohtu kriminaalkolleegium selgitas aga 22.06.2021 otsuses kriminaalasjas nr 1-19-6307 valitsevat kohtupraktikat, kuidas peaks toimima jätkuva süüteo mõne osateo tuvastamata jäämisel. Ühe osateo „ära langemine“ ei tingi süüdistatava osalist õigeksmõistmist, sest tegemist on vaid osaga ühest ja samast süüdistatava teost, mille karistatavus tervikuna ära ei lange.¹⁸⁰ Viidatud Riigikohtu otsuses „langes ära“ ATV omastamise episood, mis ka eraldiseisvana vastanuks kuriteokoosseisule ning olnud õigusvastane ja süüline. Õigeksmõistmine ei sõltu osateo kuriteona käsitlemisest, vaid jätkuva kuriteo olemusest.¹⁸¹ Kuivõrd jätkuv kuritegu on õiguslikult üks tegu, on välistatud jätkuva kuriteo jaatamisel osaline õigeksmõistmine. Sellist seisukohta toetavalt on Riigikohus ka karistuse mõistmise kontekstis selgitanud, et ehkki jätkuva kuriteo moodustavad sellised teod, mis on eraldivõetuna koosseisupärased, õigusvastased ja süülised, ei tohi neid tegusid siiski lahutada ning jagada ühte jätkuvat kuritegu erinevateks karistatavateks tegudeks.¹⁸² „Vastasel korral oleks põhjust rääkida õigusliku teoühtsuse põhimõtte rikkumisest ja see viiks olemusliku vastuoluni jätkuva kuriteo kui õiguslikus mõttes ühe teo eest karistamisel.“¹⁸³

Ringkonnakohus on Riigikohtu seisukohti seega meelevaldselt sünteesinud ning hoopis enda viidatud seisukohtadega vastuollu läinud. Käsitletavas ringkonnakohtu otsuses leidis kohus diametraalselt, et ühe osateo „ära langemisel“ tuleb osateod lahutada ning süüdistatav osaliselt õigeks mõista. Ringkonnakohus laiendas ekslikult, eirates jätkuvuse olemuslikku vastandumist korduvusele, Riigikohtu korduva kuriteo käsitlemisel esitatud seisukohti. Kuivõrd ei nähtu, et Tallinna Ringkonnakohtu 10.08.2022 seisukohta oleks asunud kohtupraktikas rakendama, on tegu pigem erandliku seisukohavõtuga ning pole alust arvata, et valitseva kohtupraktika seisukoht oleks muutunud.¹⁸⁴ See-eest jätkuva kuriteo osategude osas korduvuse seisukohtade kasutamine viitab kohtupraktikas jätkuvuse ja korduvuse mõiste segustamisele. Ebakõlaline mõiste sisustamine kinnitab eelnevates arutluskäikudes leitud, et kuigi jätkuv kuritegu on esmapilgul lihtsalt mõistetav õiguslik kontseptsioon, valmistab selle rakendamine praktikas raskusi.

Valimi perioodil tehtud otsustest rohkem üheselt mõistetavat ja selget sõnalist jätkuvusele viitamist jätkuva kuriteo mõttes ei kasutatud. See-eest esines sõna „jätkuv“ mitmes erinevas tähenduses. Üheks tähenduseks saab pidada eelviidatud kasutamist õigusterminoloogiliselt, pidades silmas jätkuva kuriteo mõistet.¹⁸⁵ Samuti kasutakse sõna „jätkuv“ kohtu või kohtumenetluse poolte seisukohtade järjepidevusele viitamiseks: „... on jätkuvalt seisukohal, et...“.¹⁸⁶ Jätkuvuse all peeti

---

¹⁸⁰ RKKKo 22.06.2021, 1-19-6307, p 41.

¹⁸¹ Vt ka RKKKm 04.03.2021, 1-20-470.

¹⁸² RKKKo 27.03.2019, 1-17-11432, p 14.

¹⁸³ *Ibidem*.

¹⁸⁴ RT kohtulahendite tekstist otsing terminiga „1-20-4985“ ei andnud 15.03.2024 seisuga ühtegi vastet otsuse tegemisele järgnevast perioodist, kus lahendile oleks viidatud jätkuva kuriteo menetlusõigusliku käsitluse kontekstis.

¹⁸⁵ Nt TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985.

¹⁸⁶ Nt HMKo 25.08.2022, 1-21-7666; TlnRnKo 31.08.2022, 1-20-9006; TrtRnKo 31.08.2022, 1-21-195.

silmas ka ajalist järgnevust („jätkasid joomist“)¹⁸⁷ või seisundi kestmist (jätkuv rünne;¹⁸⁸ jätkuv kuritegude toimepanemise oht;¹⁸⁹ jätkuv ohtlikkus;¹⁹⁰ jätkuv soov¹⁹¹ vms). Lisaks kasutati sõna „jätkuv“ tähistamiseks korduvust. Karistuse mõistmisel viidati analüüsitud lahendites jätkuvale käitumisele, pidades silmas üldjuhul õiguslikku retsidiivi ehk viitamaks kuritegeliku käitumise korduvusele.¹⁹² Seega kohtupraktikas kasutatakse terminit jätkuv mitmetähenduslikult, mh õigusteoreetiliselt vastandliku korduvuse väljendamiseks. See võib aga põhjustada kohtuotsuse teksti ebaselgust ja süüdistuse mitmeti mõistetavust nagu järgnevalt käsitletud Pärnu Maakohtu lahendis kriminaalasjas nr 1-22-3602.

2.2.2. PMKo 13.07.2022, 1-22-3602

Jätkuvust mainiti Pärnu Maakohtu kriminaalasjas nr 1-22-3602, milles kahte inimest süüdistati grupis toime pandud varguses. Süüdistus seisnes selles, et nemad purustasid 16.12.2021 kella 00.23 ajal kiviga kaupluse aknaklaasi ja purustatud aknaava kaudu varastasid alkohoolseid jooke. Samuti nemad „jätkuvalt 16.12.2021 kella 03.00 ajal“ eelnevalt purustatud aknaava kaudu varastasid kauplusest alkohoolseid jooke. Samuti nemad „jätkuvalt 16.12.2021 kella 03.30 ajal“ purustasid haamriga kauplusel veel ühe aknaklaasi ja varastasid alkohoolseid jooke.¹⁹³

Keeleliselt võib kummagi kaastäideviija süüdistust, sõnakasutust „jätkuvalt ...“, mõista mitmeti. Kuivõrd kõik kuriteoepisoodid on toime pandud 16.12.2021, võib „jätkuvalt“ tähendada seisundi kestmist ning selle rõhutamist, et järgnevad episoodid on toime pandud samal kuupäeval. Teisalt võib „jätkuvalt“ tähendada ka viidet järjepidevusele kaastäideviijate isikkoosseisus. Samas nähtub süüdistusest kolm kellaajaliselt eristatavat episoodi, millised kõik olid koosseisupärased (varastasid omastamise eesmärgil). Seega võiks etteheidetavat käitumist ja väljendikasutust käsitada ka jätkuva kuriteona. Võrreldes erinevaid „jätkuvalt“ tähendusi, on tõenäolisem, et süüdistuse esitamisel on peetud silmas just jätkuvat kuritegu.

Etteheidetava tegevuse välise teopildi järgi kõrvaltvaatajale oluliselt sarnase tegevuse oli prokurör süüdistust esitades kvalifitseerinud ühe episoodina, mitte süstemaatilise (KarS 199 lg 2 p 9 järgi).¹⁹⁴ See viitab, et etteheidetavat tegevust, mida on välise teopildi järgi nähtud sarnaste ja kokkukuuluvatena, ent individualiseeritavatena, käsitati ühe teona. Seda kinnitab ka sõnakasutus „Teo toimepanemise käigus lõhuti [---].“ ning varastatu väärtuse ja kahjude summeerimine. Kuigi

¹⁸⁷ VMKo 06.07.2022, 1-20-9331.

¹⁸⁸ Nt TlnRnKo 27.07.2022, 1-22-255; TlnRnKo 30.08.2022, 1-21-1131.

¹⁸⁹ TlnRnKo 27.09.2022, 1-21-6420.

¹⁹⁰ TMKo 09.08.2022, 1-21-7909.

¹⁹¹ TMKo 21.07.2022, 1-22-882.

¹⁹² Nt TMKo 01.07.2022, 1-22-1574; HMKo 10.08.2022, 1-22-4711; HMKo 23.08.2022, 1-22-4144.

¹⁹³ PMKo 13.07.2022, 1-22-3602.

¹⁹⁴ Korduvus süüdistuse kvalifikatsioonis ei tulene 16.01.2021 toime pandud vargustest, vaid KarS § 199 lg 2 p 4 kvalifikatsiooni annavad kelmused.

ühtsele tahtlusele või tahtlusele üldiselt viited süüdistuses puuduvad, on alust arvata, et osategusid käsitati jätkuva kuriteona.¹⁹⁵ Prokurör on püüdnud hõlmata süüdistusse sõnalist selgitust jätkuva kuriteona käsitamisele, kuid sealjuures on jäänud märkamata mitmetimõistetavus. Seda ei korrigeerinud ka kohus oma põhistustes.

Kohus analüüsis süüdistuses esitatud kolme kuriteoepisoodi ühes ja samas otsuse plokis, lähtudes sarnaselt prokuröriga ühest teost.¹⁹⁶ Tahtluse käsitlemisel subjektiivse koosseisu täidetuse analüüsis märkis kohus aga napi- ja üldsõnaliselt, et tegu „on toime pandud kavatsetusega, sest süüdistatavad on seadnud oma tegevuse eesmärgiks oli võõra vara omastamine.“¹⁹⁷ Erinevalt prokurörist ei teinud kohus aga oma argumentatsioonis ühtegi viidet jätkuvusele. Samuti ei nähtu otsusest osategude eraldiseisvat koosseisupärasuse, õigusvastasuse või süülisuse hindamist, milline oleks kohane jätkuva kuriteo korral. See-eest süüdistuse tekstis on osategude puhul eraldi esitatud varguse koosseisulised tunnused. Kohtuotsuses osategude eraldi analüüsimise puudumine ning ühest teost lähtumine viitavad, et kohus rakendas teoainsuse jaatamisel hoopis loomuliku teoühtsuse teooriat, mitte jätkuva kuriteo kontseptsiooni. Kuivõrd kohus ei ole põhistanud prokuratuuri süüdistuses esitatud õiguslikust käsitlusest lahknemist, siis seadusliku kohtuotsuse eeldusel võib väita, et kohus ei ole seisukohtade lahknemist teadvustanud. Jätkuva kuriteo ja loomuliku teoainsuse mõistet ei eristata seega kohtupraktikas intuiitiivselt. See nähtub ka juba Riigikohtu praktika ajas muutumisest, kus jätkuva kuriteo mõistet on täiendatud loomuliku teoainsuse käsitluse seisukohtadega (vt käesoleva töö ptk 1.3.1).

Kas kriminaalasjas nr 1-22-3602 ühe öö jooksul toime pandud vargusi oleks tulnud õigusteoreetiliste seisukohtade alusel käsitada loomuliku teoainsusena või jätkuva kuriteona – selles osas ei saa käesoleva töö autor seisukohta võtta, sest avalikustatud kohtuotsuses pole esitatud piisavalt tehioalusid või avatud toimepanemise subjektiivset külge. Ei nähtu miks ja millistel asjaoludel süüdistatavad kahel korral pärast esimeste alkohoolsete jookide võtmist esmalt pooleteiseks ja seejärel pooleks tunniks sündmuskohalt lahkusid. Kuivõrd osateod on ajaliselt lähedaselt sama teoviisigi sama kannatanu ja sama objekti suhtes toime pandud, siis sõltub õiguslik käsitlus kaupluse juurest lahkumise asjaoludest. Koju kandmiseks rohkem kätte ei mahtunud olukorras, oleks tegu loomuliku teoainsusega.¹⁹⁸ Eelnevalt planeeritud varude täiendamise korral tuleks mõista jätkuva kuriteona, ühtse tahtluse puudumisel aga hoopiski mitme süüteona.

Analüüsitud kriminaalasjas nr 1-22-3602 ei muutunud jätkuvana mittekäsitamisel süüdistatavate olukord raskemaks ega kergemaks, kuivõrd kohus lähtus kvalifitseerimisel kui ka karistuse mõistmisel 16.12.2021 toime pandud etteheidetavast tegevusest kui ühest teost. Mõlema

---

¹⁹⁵ Koosseisulise asjaoluna on kõikide episoodide osas siiski välja toodud ebaseadusliku omastamise eesmärk.

¹⁹⁶ Vt PMKo 13.07.2022, 1-22-3602, IV/6-6.4.

¹⁹⁷ *Ibidem* p 6.3.

¹⁹⁸ Iteratiivne toimepanemine – Gropp, W. Strafrecht Allgemeiner Teil. 4. Aufl. Berlin: Springer 2015, § 14 vnr 57.

käsitluse puhul on lähtunud samast summeeritud teo ulatusest ja kahju suurusest; kohus käsitas teoainsusena ning kvalifitseeris samamoodi. Seega ei nähtu ka kaitseõiguse rikkumist, kuivõrd kohus ei ole etteheidetavale tegevusele andnud süüdistuses märgituga võrreldes oluliselt erinevat hinnangut.

Nimelt on Riigikohus eitanud kaitseõiguse rikkumist olukorras, kus süüdistuse kohaselt heideti ette korduvat tegevust, aga maakohus kvalifitseeris selle samade asjaolude pinnalt ühe jätkuva tegevusena. Seega olukorras, kus muudeti teoainsuse ja -mitmuse vormi. Riigikohus selgitas, et kohus võib küll etteheidetava tegevuse ümber kvalifitseerida, kuid arvestada tuleb süüdistuses nimetatud faktiliste asjaolude tuvastamise keeldu. KrMS § 268 lg-st 2 järeldub, et süüdistatava olukorra kergendamine võrreldes esitatud süüdistusega ei või endaga kaasa tuua süüdistuse olulist muutmist. Süüdistuse oluline muutmine võib seisneda ka selles, et kohus annab faktilistele asjaoludele süüdistuses märgitust oluliselt erineva õigusliku hinnangu.¹⁹⁹

Tuvastatud üleminek jätkuvuselt loomuliku teoainsuse teooriale ei ole üllatav ning on sarnane Saksa õiguspraktika suundumusega mõista varem jätkuvaid tegusid hoopis ühe teona loomuliku teoainsuse alusel.²⁰⁰ Sarnasus seisneb loomuliku teoainsuse ja jätkuvuse teooriate lähendamises, kuid analüüsitud kaasuse puhul oli jätkuvus ka algselt kaheldav. Hoolimata segadusest õigusteoreetilise käsitluse osas, saab siiski teha üldistusi ka jätkuvuse sisustamise kohta, kuivõrd nii jätkuvuse kui ka loomuliku teoainsuse korral on toimitud süüdistuses ja otsuses samamoodi. Lähtunud on summeeritud teo ulatusest ja kahju suurusest. Samuti on ühe teona käsitlemisel varastatud asjade loetelu esitatud eristamata varastatud esemeid osategude lõikes. Kvalifitseerimisel lähtumine summeeritud kogusest on varguste jätkuvuse korral analoogne narkootilise aine koguste liitmisele narkokuritegude korral kui ka klassikalisele jätkuvalle maksusüüteoga.²⁰¹ Ka järgnevas kriminaalasjas, kus ilmses, et vähemalt ühes kohtuastmes on tuginetud otsesõnu jätkuvalle kuriteole, on teole hinnangu andmisel lähtunud summeeritud narkootilise aine kogusest.

2.2.3. TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-4077

Kriminaalasjas nr 1-21-4077 tunnistati M süüdi 1817,74 grammi kanepi, millest 35 grammi andis alaealisele, ja 20,6 grammi kokaiini ebaseaduslikus käitlemises. Kuigi Tartu Ringkonnakohtu 29.08.2022 otsusest ei nähtu ühtegi sõnalist viidet jätkuvusele, siis lähtus, analüüsis ja sedastas jätkuva kuriteo esinemist Tartu Maakohus.²⁰² Apellatsioonivaidlustati karistust, kuid asja läbivaatamisel ei osundanud ringkonnakohtu ühelegi ilmsele materiaalõiguslikule või menetlusõiguslikule rikkumisele. Seega nõustus ringkonnakohtu Tartu Maakohu seisukohtadega jätkuvuse materiaalõiguslikul sisustamisel ja menetluslikul käsitlemisel.

¹⁹⁹ RKKKo 25.02.2009, 3-1-1-85-08, p 10.1.

²⁰⁰ Vt Schmidt (viide 25), vnr 1175.

²⁰¹ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04; RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07.

²⁰² TMKo 28.02.2022, 1-21-4077; TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-4077.

Tartu Maakohus kontrollis kriminaalasjas nr 1-21-4077 esmalt kõikide osategude puhul eraldiseisvalt asjaolude tõendatust ning objektiivset koosseisupärasust. Narkootilise aine suure koguse tuvastamisel lähtuti konkreetsete ainete vastavast summeeritud kogusest.²⁰³ Subjektiivse koosseisu täidetust analüüsiti aga kõikide osategude osas koos ning leiti, et M tegutses kõikide osategude osas kavatsusega.²⁰⁴ Sealjuures nähtub aga äraspidine loogika, kus jätkuva kuriteo esinemisest järeldatakse ühtne eesmärgipärane käitumine, mistõttu M käitus käitlemisel kavatselt. Kavatsust KarS § 16 lg 2 mõttes peakski sisustama läbi eesmärgipärase käitumise, ent ühtselt kavatsusest saab järeldada jätkuvust, mitte vastupidi. Jätkuvat kuritegu on kohus jaatanud enne ühtse tahtluse tuvastamist ning sealjuures lähtunud tuvastamisel „pikemaajalisest ühetaolisest tegevusest“.²⁰⁵ Kuigi kriminaalasjas on ilmne, et narkootiliste ainete käitlemise vastavad osateod on kantud ühtselt tahtlusest ning oluliselt sarnased, on kohus jätkuvuse jaatamisel lähtunud vaid olulisest sarnasusest. Seda järjepidevalt, sest ka süüdistuses alaealisele kanepi edasiandmises (KarS § 185) lähtus kohus vaid „ajas üha korduvast samalaadsest tegevusest“.²⁰⁶

Eelkirjeldatud jätkuvuse tuvastamismudel viitab, et n-ö narkodiilerluse kaasustes peetakse jätkuvust iseenesestmõistetavaks. Jätkuvust süüdistustekstis ei mainita, kuid kohus pidas vajalikuks jätkuvust tuvastada. Sealjuures aga ei nähtu, et oleks olnud vaidlust kanepi- või kokaiinidiilerluse jätkuva kuriteona käsitlemise üle. Kohtu poolt iseenesestmõistetavaks pidamist kinnitab ka jätkuva kuriteo teoreetilise käsitluse selgitamata ning isegi viitamata jätmine.

Osaliselt käitles M kanepit grupis, ent mitte kõikide osategude puhul. Kuivõrd ka neid episoodide käsitati kriminaalasjas nr 1-21-4077 jätkuva teo osategudena, ei välista varieeruv täideviijate koosseis ühtset tahtlust või olulist sarnasust. Sellist jätkuva kuriteo mõiste sisustamist kohtupraktikas on hiljem korrektseks pidanud ka Riigikohus kriminaalasjas nr 1-20-6533. Riigikohus nõustus jätkuvuse materiaalõigusliku käsitluse osas Tartu Ringkonnakohtuga ning rõhutas, et ühed ja samad narkootilise aine käitlemisteed ei moodusta korraka nii jätkuvat kui ka korduvat kuritegu.²⁰⁷ Riigikohus nõustus vaikimisi ringkonnakohtu käsitlusega, mille järgi grupis tegutsemine erinevate kaastäideviijatega on käsitletavad ühe ja sama narkodiilerluse osategudena ning ühe jätkuva teona.²⁰⁸ Seega jätkuvuse tuvastamisel ei eelda tegude oluline sarnasus toimepanijate ühtsust.

²⁰³ TMKo 28.02.2022, 1-22-4077, lk 42.

²⁰⁴ Vt *ibidem*, lk 41.

²⁰⁴ *Ibidem*.

²⁰⁵ *Ibidem*.

²⁰⁶ *Ibidem*, lk 45.

²⁰⁷ RKKKo 01.02.2023 1-20-6533, p 10.

²⁰⁸ Vt TrtRnKo 25.05.2022, 1-20-6533, p 124; Viidatud mitmeepisoodilise narkodiilerluse süüdistuses oluks minu hinnangul ka variant mõista üksikuid n-ö tegutsemismustrist erinevaid käitumisi erinevana olulise sarnasuse mõttes ning seetõttu mitte ühe jätkuva teo osana. Seda argumenti oli Tartu Maakohus püüdnud selgitada (TrtRnKo 25.05.2022, 1-20-6533, p 31), tuues välja, et erinevatelt isikutelt narkootiliste ainete omandamist ei saa pidada objektiivne kõrvalseisja ühtseks käitumiseks ning osateod ei olnud ajaliselt väga lähedased. Kuigi poolaasta jooksul toime pandud teod on minu hinnangul ajaliselt lähedased, on olulise sarnasuse puudumise väide siiski asjakohane. Osategude

Kohus välistas sarnaselt süüdistusele erinevate narkootiliste ainete diilerluse mõistmise ühe jätkuva teona. „Korduvuse narkootiliste ainete käitlemisel annab asjaolu, et kanepi ebaseaduslikule käitlemisele lisandus vahepeal [---] kokaiini ebaseaduslik käitlemine. Nii kokaiini kui kanepi ebaseaduslik käitlemine on toime pandud jätkuvate kuritegedena.“²⁰⁹ Ainediilerluse omavahelise jätkuvuse välistamist kohus aga kuidagi ei põhjendanud. Olulise sarnasuse ja ühtse tahtluse puudumine on käesoleva töö autori hinnangul kaheldav, kuivõrd kokaiini käitlemine oli osa ühe ja sama isiku narkootikumidega varustamisest, tundudes kokkukuuluvana. Väline teopilt ja käitlemisahel erines peaaegselt vaid käideldava narkootilise aine poolest. Siiski saab konkreetse kriminaalasja osas järeldada, et erinevate narkootiliste ainete „diilerlust“ ei peetud üheks jätkuvaks kuriteoks. Selline narkootilisi aineid eristav käsitlus vastandub maksudeklaratsioonides valeandmete esitamisel jätkuva süüteo mõistele, kus Riigikohus on ühe rahavoo varjamiseks esitatud eksitavaid erinevate maksude deklaratsioone käsitanud ühe jätkuva kuriteona.²¹⁰ Samuti on Riigikohus 04.04.2024 otsuses kriminaalasjas nr 1-21-69 pidanud korrektseks kanepi ning psilotsiini/psilotsübiini sisaldavate seente käitlemise käsitamist ühe jätkuva teona ning kriminaalasjas 1-20-6533 ühendanud üheks jätkuvaks teoks amfetamiini, metamfetamiini, hašiši ja kanepiõisikute käitlemise.²¹¹ Siiski on viimati viidatud suunisenähtlused lahendid jõustunud hiljem, mistõttu ei ole välistatud, et kohtupraktika on muutunud, ühtlustatud ning erinevate narkootiliste ainete käitlemistegusid käsitatakse ühe jätkuva kuriteona.

Lisaks narkootiliste ainete eristamisele, nägi kohus kriminaalasjas nr 1-21-4077 eraldi kuriteona ka kanepi edasiandmist alaealisele. Kanepi mitmeepisoodilist edasiandmist täiskasvanutele ja mitmeepisoodilist edasiandmist alaealisele on kvalifitseeritud reaalkogumis ning mõistetud eraldi karistused. See-eest süüdistav rõhutas, et ei teadnud teo eraldi kriminaliseeritusest.²¹² See viitab, et alaealisele edasiandmise osateod (kvalifitseeritud KarS § 185 järgi) ja teised kanepi edasiandmise osateod (kvalifitseeritud KarS § 184 järgi) olid kantud ühtsest tahtlusest. Samuti tunduvad need eluliselt seotud käitumisena. Taaskord ei ole kohus pidanud vajalikuks selgitada jätkuvana mittekäsitamist. Seega ei saa siinkohal seisukohta võtta, kas KarS § 184 ja § 155 peeti ja saaks pidada samaks kuriteokoosseisuks jätkuvuse käsitlemisel ja/või oluline sarnasus välistati ja tuleks välistada erinevuse tõttu kaitstavas õigushüves. Lisaks üldisele õigushüvele kaitseb KarS § 185 ka alaealiste

---

sarnasuse eitamisel pole osateod ühe ja sama jätkuva kuriteo osateid. Ühtse tahtluse olemasolu tuvastamine ei tähenda automaatselt jätkuvust ega välista seeläbi episoodide näiteks mitme kuriteona kvalifitseerimist osategude erineva kvalifikatsiooni korral või käideldava narkootilise aine erinevuse korral. Nõustun, et samal ajal ei saa olla üks ja sama kuritegu korduv ja jätkuv, ent korduvuse võib anda ka mitme jätkuva kuriteo toimepanemine. Sellisena käsitledes tulnuks maakohtul täpsemalt esitada ja täiendavalt põhistada, milliseid osategusid mõistetakse ühe teona jätkuvuse mõttes.

²⁰⁹ TMKo 28.02.2022, 1-21-4077, lk 42.

²¹⁰ Vt RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07, p-d 30-31.

²¹¹ RKKKo 4.04.2024, 1-21-69, p-d 8, 34; RKKKo 1.02.2023, 1-20-6533, p 10; TrtRnKo 25.05.2022, 1-20-6533, p 123.

²¹² TMKo 28.02.2022, 1-21-4077, lk 44–45.

tervist, normaalset arengut ja heaolu.²¹³ Teisalt kaitsevad mõlemad ühiselt ka üldist õigushüve. Jättes eelnevad küsimused edaspidiste ja täiendavate uurimuste jaoks, on käsitletavas otsusest üheselt sedastatav, et kanepidiilerluse raames kanepi edasiandmine alaealisele ei ole osa ühest jätkuvast teost, vaid eraldi kuritegu.

Kuigi Tartu Maakohus selgelt tuvastas KarS § 184 järgi kvalifitseeritavas kanepidiilerluses jätkuvuse,²¹⁴ käsitas siiski ühte väidetavat osategu õigeksmõistmisel eraldi kuriteona, milline on vastuolus jätkuva kuriteo olemusega. Nimelt mõistis kohus M-i õigeks perioodil 2019 kuni 2020. a kevad kanepi ebaseaduslikus käitlemisel.²¹⁵ Sarnaselt Tallinna Ringkonnakohtuga kriminaalasjas nr 1-20-4985 on Tartu Maakohus ning nõustuvalt Tartu Ringkonnakohtus kriminaalasjas nr 1-21-4077 jätkuva kuriteo osategude äralangemisel süüdistatava osaliselt õigeks mõistnud, s.o analoogselt lähtunud korduva kuriteo menetlusõiguslikust mudelist, minnes vastuollu Riigikohtu 2019. aastal antud suunistega.²¹⁶ Osalisel süüdi tunnistamisel ei ole kohus resolutsioonis ka esitanud, millises süüdistuse mahus (millised osateod) isiku süü tõendamist leidis. Seega taaskord nähtuvad jätkuvate osategude lahutamine ning osalisel tuvastamata jäämisel käsitamine kui eraldi kuritegu, mis omakorda viitavad jätkuvuse ja korduvuse mõiste segamisele. Samuti jätkuvuse mitterahuldavuse süü suuruse hindamisel ning karistuse põhistamisel lähtumine episoodide arvust ja üksikepisoodide koguste suurustest viitab süü suuruse hindamisel hoopis korduvuse mudelist lähtumisele: hinnatakse osategusid eraldivõetuna, mitte ühe teona ja tervikpildist lähtuvalt.

Kokkuvõtvalt esines valimis sisaldunud kohtuotsustes jätkuvuse kontseptsioonile sõnalist viidet kahel korral (eelviidatud TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985 ning PMKo 13.07.2022, 1-22-3602), lahendite kogumis kolmel korral (TrtRnKo 29.08.2022 alusena TMKo 28.02.2022 kriminaalasjas nr 1-22-4077). Kuigi on leitud, et kohtuotsuses peab ilmne selgelt jätkuvusele tuginemine ning jätkuvuse tunnuste esinemine, siis otsuste sõnalises pooles oli küll kasutatud sõnalist viidet, kuid sealjuures ei saa alati jaatada süüdistuse asjaolude ja jätkuvuse tunnuste analüüsi. Esines mitmetimõistetavust jätkuvuse väljendi kasutamisel ning ei peetud puuduseks, kui jätkuvust ei olnud ka eelnevas kohtumenetluses selgelt tuvastatud. Jättkuva kuriteo tunnuseid – oluline sarnasus ning ühtne tahtlus – otsustes ei analüüsitud. Jättkuvalt nenditi üldsõnaliselt, tulenevalt jätkuvana käsitamise tagajärgedest või analüüsi ainult ühte tunnust. Kohtupoolsete seisukohtade kujundamisel esines jätkuva kuriteo mõiste segustamist nii korduva kuriteo kui ka loomuliku teoainsuse seisukohtadega. Samuti ei saa pidada analüüsitud lahendeid kooskõlas olevaks Riigikohtu antud suunistega, s.o osalise õigeksmõistmise jätkuva süüteo korral mittelubavuse osas. Seega ei saa pidada jätkuva kuriteo

²¹³ Laos, KarSKomm § 185/1; § 185/4.

²¹⁴ Seda konkreetselt ka selles osas, milles hiljem õigeks mõisteti. Kohus jaatas tunnustaja ütlustest keeldumise õigust, tuginedes jätkuvusele. – TMKo 28.02.2022, 1-21-4077, lk 9–10.

²¹⁵ Vt *ibidem*, lk-d 2, 16.

²¹⁶ RKKKo 27.03.2019, 1-17-11432 p 14; vt ka käesoleva töö ptk 2.2.1.

mõiste sisustamist ühetaoliseks. Nii Tallinna kui Tartu ringkonnakohtud kohaldasid jätkuva kuriteo puhul hoopis korduva süüteo puhul rakendatavat süstemaatikat süüdi tunnistamisel ja õigeks mõistmisel, minnes vastuollu valitseva kohtupraktika ning jätkuva kuriteo üheks kuriteoks olemise põhimõttega.

Järgnevas alapeatükis on analüüsitud jätkuva kuriteo mõiste sisustamist ka nendel juhtudel, kus jätkuvusele sõnalist viidet pole tehtud. See-eest nähtub käesoleva töö autori hinnangul järgnevalt esitatud kriminaalasjades jätkuva kuriteo mõiste kasutamine. Sellekohane järeldus tugineb peamiselt süüdistuse asjaoludele, kohtu argumentidele, materiaali- ja menetlusõiguslikele tagajärgedele ning sarnasusele klassikaliste jätkuva süüteo juhtumitega.

2.3. Potentsiaalselt jätkuvad kuriteod

2.3.1. Sarivargus

Klassikalisteks jätkuvateks kuritegudeks võib teoreetiliste käsitluste kogumis pidada mitmeepisoodilisi maksukuritegusid, narkokuritegusid (eelkõige narkodiilerlust) ning rahvusvahelise praktika pinnalt ka sarivargusi-sarikelmusi ning mitmekordseid füüsilise ja seksuaalse vägivalda kuritegusid.²¹⁷ Käesoleva töö praktikaanalüüsi valimisse on hõlmatud neli enamlevinud kuritegevuse valdkonda, mis sellises kitsenduses ei hõlma maksukuritegusid (KarS 21. ptk 4. jagu).²¹⁸ Samas ei tehtud sel perioodil ka nimetatud kitsendusest väljaspool kohtuotsuseid, mille süüdistuste kvalifikatsioon viitaks maksukuriteole. Seega on kohtupraktikas tegu pigem harva esineva jätkuva kuriteo olukorraga, kuid mitte tingimata karistusõiguslikult tervikuna, kuna maksusüüteod on paljuski kriminaliseeritud väärteona.²¹⁹ See-eest esines teisi n-ö klassikaliste kuritegude kirjeldustele vastavaid süüdistuste tehiohusid. Esmalt analüüsib autor kohtupraktikat sarivarguste ja kelmuste osas, seejärel narkodiilerlust ning vägivallategusid.

Jätkuva kuriteo teoreetilise käsitlusel ilmnis lahknevus varguse kui klassikalise jätkuva kuriteo sisustamisel.²²⁰ Kui Saksa õigussüsteem nägi varasemalt jätkuva vargusena sarivargust, s.o pika aja jooksul toime pandud mitmeid kunstivargusi, siis Eesti õiguskirjanduses peeti sellist olukorda korduvuseks. Tahtekohaselt pooleli jäänud samast asukohast vargust, millist hiljem jätkati, käsitati jätkuvana. Mitmel erineval ajal aset leidnud käitumisaktide üheks teoks olemine seisneb selles, et isikul on ajas kestev üks ja sama tahe panna korduvalt toime ebaseaduslik rünne ühe ja sama

---

²¹⁷ Vt käesoleva töö ptk 1.1.

²¹⁸ V.a erijuhud nt soodustuskelmuse korral (KarS § 210).

²¹⁹ Vt Maksukorralduse seadus, ptk 15. „Maksuõigusrikkumiste eest kohaldatavad karistused“ – Maksukorralduse seadus. – RT I, 21.11.2023, 12.

²²⁰ Vt käesoleva töö ptk 1.1.

objekti vastu.²²¹ Ehk ründe objekti puhul eeldati elulist täielikku samasust (samaväärsed esemed samast kohast), mitte objekti üldkategooria samasust (samaväärsed esemed erinevast kohast) kui oluline sarnasus. Kuigi seda selliselt nimetatud ei ole, tundub, et varavastastele kuritegudele on laiendatud sama kannatanu nõuet, mis Saksa õiguses on piirdunud vaid isikuvastaste rünnetega. Ühest kohast mitmeetapilist vargust käsitati ka analüüsitavas kohtupraktikas jätkuvana kriminaalasjas nr 1-22-3602.²²² Seda küll selgelt vaid süüdistuses, kohtu seisukohavõtted ühtisid ühe teona käsitlemisel loomuliku teoainsuse teooriaga.

Eelkirjeldatud näide, ühe ja sama esemekogumi mitmeetapiline vargus, ei täida minu hinnangul mitme väliselt iseseisva osateo eeldust, mis seeläbi välistab jätkuvuse. Kui tegu tundub ühe teona juba esmapilgul, siis tuleks rakendada loomuliku teoainsuse teooriat. Ühe teoga on tegemist siis, kui koosseisu realiseerimisele suunatud osateod kujutavad endast objektiivse kõrvaltvaataja jaoks loomuliku elukäsitluse järgi ühtset käitumist.²²³ Samuti oleks ühe koha mitmeetapiline vargus Saksa õiguse järgi üks tegu loomuliku teoühtsuse alusel, mitte üks jätkuv kuritegu.²²⁴ Sellest hoolimata on varguse puhul nii teoreetilisel tasandil kui ka praktikas nähtud jätkuvana ühe koha mitmeetapilist vargust, mitte sarivargust. Sarivargused, mis võiksid olla jätkuv kuritegu, on alati mõistetud kui eraldi tegusid ja kvalifitseeritud kui süstemaatilised vargused (KarS § 199 lg 2 p 9). Tuvastas autor kokku 5 kriminaalasja, mis seisnesid mitmel korral varastamises ja milles (osa)tegudele kriminaalõigusliku hinnangu andmisel oleks vähemalt pidanud kaaluma ühtse tahtluse ja olulise sarnasuse olemasolu kui jätkuvuse eeldusi.²²⁵

Klassikalise ühe jätkuva sarivarguste seeriana tundub kriminaalasjas nr 1-22-3417 Leedu kodanikule esitatud süüdistus, milline on kvalifitseeritud süstemaatiliseks, s.o mittejätkuvana.²²⁶ Jättes kõrvale 20.01.2022 kauplusest söögikraami varastamise katse, millelt süüdistatav kinni peeti, heideti B-le ette kokku 15 sissetungimisega varguse episoodi: süüdistatav varastas Tulika ärimajast mitmel korral elektroonikaseadmeid jms äriruumide sisu, samuti erinevatest keldritest ja trepikodadest jalgrattaid. Enne kui B turvatöötajate poolt kinni peeti, käis B kolme kuu vältel kokku kaheksal korral Tulika ärimaja erinevates ruumides. Tulika ärimajja sisenes sama mudeliga, olles enne hankinud universaalvõtme, mis viitab, et süüdistatav realiseeris ühte teoplaani. Sarnane toimimisviis, ühine ettevalmistus ja ajalis-ruumiline lähedus viitavad, et vähemalt Tulika ärimajast toime pandud oluliselt sarnaste tegude puhul esineb ühtne tahtlus ning tuleks käsitada jätkuvana.

Kui eelnev lähenemine kvalifitseeriks Tulika ärimaja osateod jätkuvana n-ö klassikalise teooria alusel, siis samas kriminaalasjas 1-22-3417 oleks vähemalt kahe jalgrattavarguse episoodi

²²¹ Krüger (viide 26), lk 78.

²²² Vt käesoleva töö ptk 2.2.2.

²²³ RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04 p 8.3.

²²⁴ Gropp, § 14 vnr 57.

²²⁵ S.o alljärgnevalt analüüsitud kriminaalasjades 1-22-3417, 1-22-4091, 1-22-3376, 1-21-3556 ja 1-22-4444.

²²⁶ HMKo 07.09.2022, 1-22-3417.

osas pidanud sedastama jätkuvust mitmeetapilise täideviimise kui jätkuva varguse käsitluse alusel. Jalgrattavarguse episoodi asjaolud on analoogsed eelkäsitletud Pärnu Maakohtu otsusega kriminaalasjas 1-22-3602, kus ühe teona käsitati samal päeval toime pandud kauplusevargust.²²⁷ B varastas 07.07.2021 samast maa-alusest parklast kuni viie tunnise vahega kummalgi korral ühe jalgratta. Jalgratate varguse episoodid on ajaliselt väga lähedased, samas kohas ja sarnasel viisil toime pandud. On äärmiselt kaheldav, et vahepealsel ajal tekkis uus tahtlus tagasi minna, mistõttu on jalgrattad eelduslikult varastatud ühtse tahtlusega. Kui mitte lausa ühe teona loomuliku teoühtsuse alusel (jalgratate välja vedamine ja ära transport võttis lihtsalt aega 5 tundi), siis igal juhul peaks tegu olema kvalifitseeritud vähemalt ühe jätkuva kuriteona.

Kriminaalasjas nr 1-22-3417 on oluliselt sarnased ka 30.03.2022-31.03.2022 toime pandud kaks äriruumidesse sissetungi ja vargust, milles varastas elektroonikaseadmeid, ning milliste puhul võib esineda ühtne tahtlus. Kuivõrd kriminaalasi on lahendatud lühimenetluses resolutiivotsusega, puudub info, mis motiividel teod on toime pandud või täiendavad asjaolud, mille pinnal hinnata süüdistatava tahtlust. Siiski on Tulika ärimaja episoodid ning ajaliselt lähedased jalgrattavargused tajutavad omaette skeemidena ja seeläbi eluliselt kokkukuuluvatena. Seega oleks pidanud vähemalt antud episoodide puhul kaaluma jätkuvust. Jätkuvusele viitamata, süüdistuses sellisel kujul struktureerituna ja kvalifitseerituna süstemaatilise vargusena, on kohus käsitanud kõiki tegusid mittejätkuvana.

Harju Maakohtu otsuses 14.07.2022 kriminaalasjas nr 1-22-4091 mõisteti M süüdi KarS § 199 lg 2 p 9 järgi süstemaatilises varguses, milline seisnes 13 episoodis kauplusevargustes.²²⁸ M üritas varastada või varastas maiustusi edasimüümise eesmärgil. Kohus tuvastas, et varguste toimepanemine oli süüdistatava jaoks elatusallikas ning ajendiks ravimisõltuvus.²²⁹ Kümne varguse puhul viidi tegu lõpule, kuid kolmel korral peatas kaupluse turvatöötaja süüdistatava, mistõttu jäid need teod katsestaadiumisse. Kuivõrd 23.01.2022 peeti M ka kriminaalkorras kinni, milline võiks olla ühtset tahtlust katkestav õiguskaitseorganite sekkumine, siis jätkuvuse kaalumisel jätab autor selle siinkohal kõrvale ja analüüsib ülejäänud 12 ajaliselt lähedast kuriteoepisoodi. Kõik osateod on eraldiseisvalt koosseisupärased. Vargused toimusid ajaliselt lähedaselt, olles toime pandud pooleteise kuu jooksul. Vargused pandi toime küll erinevatest kauplustest, kuid Tallinna linnas, s.o M-i elukoha juures. Varastati sarnaseid tooteid edasimüümise eesmärgil ja sarnasel viisil. Seega vargused olid oluliselt sarnased. Kuna vargused pandi toime finantseerimaks ravimite ostu ja regulaarselt, oli tegu süüdistatava ühe ja sama skeemi realiseerimise osategudega, kus võiks esineda ka ühtne tahtlus. Süüdistatav tunnistas ravimisõltuvust ja seeläbi oli ka pärast ühe osateo lõpetamist valmidus, s.o

---

²²⁷ Vt käesoleva töö pkt 2.2.2.

²²⁸ HMKo 14.07.2022, 1-22-4091.

²²⁹ *Ibidem*; TlnRnKm 21.09.2022, 1-22-4091 p 5.

tahtlus, järgmise doosi jaoks sarnasel viisil toimida. Kuivõrd 12 varguse episoodi olid kantud ühtsest tahtlusest ja oluliselt sarnased, tuleks neid käsitada ühe jätkuva kuriteona. Kohus on aga osategude loomulikust kokkukuuluvusest järeldanud, et tegu on süstemaatilise käitumisega, mis seisneb 13 kuriteos.

Sissetuleku hankimiseks on varastatud ka jopesid. Kriminaalasjas nr 1-22-3376 süüdistatavale mh ette heidetud ühe nädala jooksul korduvalt, s.o kahel korral, jope vargust grupiviisiliselt.²³⁰ Süüdistatava selgistustest nähtub, et joped varastati ning omakorda müüdi edasi. Analoogsetel põhjustel eelnevalt käsitletud kriminaalasjaga nr 1-22-4091, nähtub varguste puhul seotus, skeem, läbi ühtse tahtluse ja olulise sarnasuse. Mitmel korral püüdis süüdistatav varastada ka mütse ja edasimüümise eesmärgil nuge, kuid need episoodid ei ole ajaliselt niivõrd lähedased ning igal juhul on ühtne tahtlus kui jätkuvuse eeldus välistatud vahepealsete kinnipidamiste tõttu. Seega kriminaalasjas nr 1-22-3376 tuleks vähemalt jopede varguse osas tegusid käsitada jätkuvana, kuid kohus lähtus süstemaatilisusest kui korduvusest.

Sarijopevargus nähtub ka kriminaalasjas nr 1-22-4144, kus F varastas ajaliselt lähestikku (12.05.2022; 14.05.2022 ning 20.05.2022) iga kord jopesid (vastavalt 2 tk, 2 tk, 4 tk).²³¹ Sama tegude objekt, ajaline lähedus ning sarnane tegude käik viitavad tegude puhul olulisele sarnasusele. Igakordne varastatu kogus kui ka skeemi korduv realiseerimine viitavad ühtsele tahtlusele tegude toimepanemiseks. Kuid teise ja kolmanda osateo järgselt peeti kahtlustatav kriminaalkorras kinni, milline katkestab ühtse tahtluse: F pidi tegema uue tegutsemisotsuse. Kuigi süüdistatav tunnistas kõigi osategude motiveeritust eesmärgist sissetulekut hankida süüdistav ja nähtub skeem, tuleb jätkuvust eitada. Seega oleks ekslik jaatada jätkuvust üksnes objektiivse teopildi analoogia alusel. Ka jätkuvuse tuvastamisel on oluline tuvastada ja siduda konkreetsed tehilolude jätkuvuse eeldustega.

Tallinna Ringkonnakohtu 24.08.2022 otsuses kriminaalasjas nr 1-21-3556 oli R-le esitatud süüdistus seitsmes varguse episoodis, mis seisnesid ühel korral kauplusest veini varguses, kahel korral tanklast kütuse varguses ja neljal korral grupiviisiliselt sissetungimisega erinevatelt äripindadelt (kauplus, restoranid) elektroonikaseadmete või töövahendite varguses. Jättes kõrvale kauplusest veini varguse, milline objektiivse kõrvaltvaataja seisukohalt on täiesti eraldiseisev, siis moodustavad ülejäänud teod teatava süsteemi: R koos kaastäideviijatega tungib kahe nädala jooksul (perioodil 13.02.2021 kuni 30.01.2021) äridesse sisse eesmärgiga varastada väärtuslikke esemeid. Varguste toimepanemiseks kasutatud sõiduki tankimisel lahkutakse kütuse eest tasumata.²³² Tegude olemuslikku seotust nendib ka maakohus: „Arvestades toime pandud tegude hulka ja regulaarsust, on

---

²³⁰ HMKo 25.08.2022, 1-22-3376.

²³¹ HMKo 23.08.2022, 1-22-4144.

²³² Kuivõrd kütusevarguste seotus vargustega kui ka nende omavaheline seotus (erinevad autod), on tuvastatud asjaolude pinnalt segane, siis nende osas seisukohta jätkuvuse suhtes ei saa võtta. Küll aga ettevalmistavaks staadiumiks lugemisel tuleks kaaluda kaasneva kuriteo mudelit ning hõlmata loomuliku teoühtsuse alusel üheks teoks.

varguste toimepanemine ilmselgelt muutunud isiku jaoks elustiiliks: isik hangib realiseerimise eesmärgil kaupu, saades sel moel elatusvahendeid. Sellest tulenevalt on kohtu hinnangul tegemist süstemaatilise tegevusega, mis on suunatud võõraste vallasasjade äravõtmisele.²³³ Osategude omavahelisest seotusest sedastab maakohus, et teod on toime pandud süstemaatiliselt, millega nõustub ka ringkonnakohus.²³⁴ Nõustun, et vargused kui sellised on muutunud isikule elustiiliks, kuid kauplusevarguste osas võiks olla tegu ühe jätkuva kuriteoga.

Selline sissetungimistega varguste järjestikune seeria viitab, et tegu võiks olla n-ö klassikalise sarivarguse juhtumiga. Jätkuvuse sedastamine kriminaalasjas nr 1-21-3556 eeldaks tegude kantust ühtsest tahtlusest. Kohtud tuvastasid, et R on tegutsenud eesmärgipäraselt, kaastäideviijatega ühiselt ja kooskõlastatult, hankides realiseerimise eesmärgil kaupu.²³⁵ Tegutsemismustrite ühtimine viitab, et tõenäoliselt oli R-l üldine tahtlus toime panna järgnevaid vargusi võimaluse esinemisel. Eelduslikult olid kõik teod kantud tulu maksimeerimise eesmärgist, milline kinnitab ühtset tahtlust. Maa- kui ka ringkonnakohus subjektiivset tasandit eraldi ei analüüsi, vaid sedastavad napolisõnaliselt üksnes eesmärgipärasest tegutsemisest, milline on tuletatud tehtud ettevalmistustest.²³⁶ Seega osategude motivatsiooni osas ei saa siinkohal täpsemat hinnangut anda, kuid arvestades ühtse tahtluse tõenäosuslikkust ning *in dubio pro reo* tõlgendamiskohustust²³⁷ võiks siinkohal jaatada kauplusevargustel ühtse tahtluse olemasolu. Samuti on üksikud kauplusevargused sarnased: toime pandud ajaliselt lühikese perioodi jooksul Tallinnas (ajalis-ruumiline lähedus); grupiviisiliselt selge tööjaotusega ja sissetungimisega ustest-akendest (sarnane toimepanemise käik); kvalifitseeritavad KarS § 199 lg 2 p 7,8 järgi (sama kvalifikatsioon); rünnatud võõrast vara (sama õigushüve). Kannatanud on küll erinevad, ent kannatanu samasust varguste puhul pole õigusteoorias välja toodud. Seega lähtudes klassikalisest esinemismudelitest, ühtsest tahtlusest ja olulisest sarnasusest jaatab autor kauplusevarguste puhul ühe jätkuva kuriteo toimepanemist. Kuigi esimese kahe episoodi puhul on tuvastatud ainult kahe grupiliikme osalus, ei välista ka see olulist sarnasust.²³⁸

Eelnevate kriminaalasjade puhul ei hinnata otsuses jätkuvust või selle eeldusi ja kvalifitseeritakse süstemaatiliselt toime pandud vargustena (KarS § 199 lg 2 p 9). Samas nähtus kõigil kõrvaltvaataja pilguna vähemalt osade tegude puhul tugev seotus. Kui jätkuva kuriteo mõiste peaks andma edasi tegude kokkukuuluvust, siis tegudevahelist seost väljendatakse kvalifitseerides süstemaatilise vargusena. Sealjuures kasutatakse süstemaatilisuse sisustamiseks samu argumente, millised sobivad jätkuvust kinnitama: süsteemne käitumine; järjekindlus; ajaline lähedus; elatise

²³³ HMKo 13.01.2022, 1-21-3556, p 85.

²³⁴ TlnRnKo 24.08.2022 1-21-3556, p 13.

²³⁵ HMKo 13.01.2022, 1-21-3556, p-d 77, 85.

²³⁶ Nt *ibidem*, p 77.

²³⁷ Eelduslikult on ühe teona kvalifitseerimine kergem kui korduvana, milline moodustab eraldi kvalifikatsiooni.

Kuivõrd ka summaarselt ei ületa kahju suure kahju piirmäära, kergendab jätkuvana käsitlemine süüdistatava olukorda.

Vt ka Heintschel-Heinegg, MüKoStGB § 52 vnr 43.

²³⁸ Vt käesoleva töö ptk 2.2.3; RKKKo 01.02.2023, 1-20-6533.

hankimise eesmärk. Sellistes sarivarguste olukordades jätkuvuse kaalumata jätmise osutab tendentsile jätta varguste puhul jätkuvuse klassikaline käsitus vaikumise kõrvale. Kuigi eeltoodud näidete puhul ei peaks mittejätkuvate tegude rohkuse ja süstemaatilise tõttu tegusid ümber kvalifitseerima, on jätkuvuse tuvastamine oluline. Kui peaks ilmema samast sarjast täiendav episood, siis jätkuva sarivarguse puhul on selle eest vastutusele võtmine välistatud, kuna isikut on sellesama teo eest juba varasemalt karistatud. Süstemaatiliselt toime pandud varguste puhul karistatakse isikut ka hiljem tuvastatud teo eest, kuna see on eraldi tegu.

Kriminaalasjas nr 1-22-4444 ongi tekkinud olukord, kus on tekkinud hiljem tuvastatud kogum ning esitatud süüdistus teo eest, mis on toime pandud 31.07.2021.²³⁹ J-le heideti ette, et grupis tegutsedes varastati ühe korraga 25 pudelit kanget alkoholi. Kogus viitab sellele, et vargus võis toime olla pandud muul eesmärgil kui isiklikuks tarbimiseks. Samas on J-i eelnevalt karistatud jõustunud Harju Maakohtu otsusega kriminaalasjas 1-21-8848, milles talle heideti ette kokku kuute vargust: 28.07.2021 ja ajavahemikul 04.08.2021 kuni 11.09.2021 viis tegu.²⁴⁰ Kuivõrd mõlemad kriminaalasjad on lahendatud lühimenetluses resolütiivotsusega, on andmeid asjaolude kohta vähe. Nähtub, et eelnevalt ja järgnevalt toime pandud osateod, mille eest isikut on kehtivalt karistatud, on toime pandud oluliselt sarnaselt.²⁴¹ Varastatud on kauplustest suures koguses tarbekaupa: vastavalt korraga 20 tahvlit šokolaadi; 12 tuubi hambapastat; 20 tuubi hambapastat; 7 purki kohvi; 3 pakki kohviube. Asjade kogused on niivõrd suured, mis analoogselt 31.07.2021 episoodiga, viitab motivatsiooni osas edasimüümise eesmärgile tulu saamiseks. Kuivõrd varguse-müümise „skeemi“ on realiseeritud pooleteise kuu jooksul kuuel korral (k.a kriminaalasjas nr 1-22-4444 ette heidetud 31.07.2021 episood), tekib kõrvaltvaatajana kahtlus, et teod on seotud omavahel süsteemselt: kantud ühtsest tahtlusest kui jätkuv kuritegu, mitte ainult korduva käitumisena, nagu kohtud seda käsitanud. Kuigi 31.07.2021 tegutseti erinevalt 1-21-8848 otsusega hõlmatud episoodidest grupis, ei ole see minu hinnangul erinevuseks, mis välistaks olulise sarnasuse. Erinevus osategude täideviijate koosseisus ei ole vähemalt narkodiilerluse puhul peetud olulist sarnasust välistavaks asjaoluks. Kui osateod olid kantud ühtsest tahtlusest, siis on tegu ühe jätkuva kuriteoga.²⁴²

Jätkuvuse jaatamine J-i tegevuses perioodil 04.08.2021 kuni 11.09.2021 toime pandud kauplusevargustes tähendaks, et Harju Maakohtu 02.09.2022 otsusega kriminaalasjas nr 1-22-4444, on J-i karistatud sama kuriteo eest teistkordselt. Kuigi liitkaristuse määramisel loeti karistus kaetuks eelneva raskema karistusega, mistõttu ebaõiglussisu ei ole minu hinnangul suur, rikub see ikkagi *ne bis in idem* keeldu. Seega ei ole jätkuvuse sedastamine üksikute osategude vahel ka KarS § 199 lg 2

²³⁹ HMKo 02.09.2022, 1-22-4444

²⁴⁰ HMKo 31.03.2022, 1-21-8848.

²⁴¹ V.a 31.08.2021 käekoti vargus.

²⁴² 02.09.2021 ja 11.09.2021 tegusid tuleks käsitada eraldi kuriteona, kuna HMK 31.03.2022, 1-21-8848 otsusest nähtub süüdistatava kriminaalkorras kinnipidamine pärast eelnenud episoodi, s.o 31.08.2021.

p 9 süüdistuses vaid formaalne eristamine, mis kvalifikatsiooni ei muuda, vaid oluline materiaalõiguslik määratlemine.²⁴³ Jätkuvuse kõrvale jätmine ja sellekohase vaidluse puudumine ilmestab taaskord, et varguste puhul nähakse süsteemset käitumist korduvana, s.o süstemaatilisena, jättes jätkuvuse kontseptisooni analüüsimate kõrvale.

Siiski ei saa öelda, et kõikide süstemaatiliste varguste puhul, kus toime on pandud hulgaliselt pisivargusi tuleks alati kaaluda jätkuvat kuritegu. Näiteks kriminaalasjas nr 1-22-3283 süüdistati V-i süstemaatilistes vargustes, mis seisnes viies pisivarguse episoodis.²⁴⁴ Kahe puhul on varastatud tarbimiseks alkoholi, kolmandal korral toidukaupa ning seejärel kahel korral kalamarja. Teod pole sarnase teguviisiga: küll võõrast vara, ent kategooriat erinevat kaupa varastatud. Kuigi osaliselt esineb ajalis-ruumilist lähedust, siis igal juhul on eluliselt kaheldav ühtne tahtlus, kus ühe joomingu varustamise lõpetamisel oleks tahe kahe nädala pärast teise inimese ostukotid toidukraamiga varastada. See-eest erilise isikutunnusena, kus süüdistatavale on iseloomulik varguste toimepanemine, mis on muutunud elustiiliks, on süstemaatilisus süüdistatavale omistatav. Analoogselt nähtus kriminaalasjas nr 1-22-4741 neli ajaliselt lähedast ühe pudeli kaupa alkoholi vargust, milliste puhul ei nähtu asjaolude kirjeldusest elulist olemuslikku seotust läbi ühtse tahtluse.²⁴⁵ Eluliselt on usutavam versioon, kus igakordse alkoholitarbimise jaoks tekkis uus tahtlus alkoholi varguse teel hankimiseks. Ka kriminaalasjas nr 1-22-4823 on küll lühikeste ajavahemike järele kaheksal korral varastatud alkoholi või toidukraami, ent koguses, mis viitab ühe konkreetse „isu“ rahuldamisele ning seeläbi igakordsele uuele tahtlusele.²⁴⁶

Neid kriminaalasju kui ka eelnevalt tuvastatud jätkuvaid vargusi võib ühendada mittejuriidilise terminiga „sarivargus“. Sarivaras võib tähistada nii süstemaatilise varguse toimepanijat kui ka jätkuva kuriteo toimepanijat. Kuivõrd lähtume objektiivsest avaldumisest, võiks jätkuvust kaaluda, kui nähtub mingisugune korduvalt rakendatav skeem. Oluliselt sarnaste osategude puhul peaks süstemaatilisuse tuvastamine eeldama esmalt ühtse tahtluse ja seeläbi jätkuvuse välistamist.

Valikuline mõiste kohaldamine ehk eelduste täidetuse korral jätkuvuse tuvastamata jätmine osutab, et kohtupraktika ei ole ühetaoline. Kuigi kõik potentsiaalset jätkuvat vargust sisaldavaid kriminaalasju on esimese astme kohtuna lahendanud Harju Maakohus, ei saa analüüsitud valimi põhjal siiski teha järeldust regionaalse erinevuse osas kohtupraktikas. Teistest piirkondadest ei ilmnenud valimi perioodil sarivarguse kaasuseid, milles jätkuvus võiks kõne alla tulla. See-eest järgnevates uurimustes võiks kontrollida, kas kohtupraktika on piirkonniti ühetaoline. Harju Maakohtu praktika ja Pärnu Maakohtu 13.07.2022 otsuse kriminaalasjas nr 1-22-3602 kogumis

---

²⁴³ S.o kui jätkuvad kuriteod omakorda annavad kokku kolm kuritegu, millised käsitatavad süstemaatilisena.

²⁴⁴ HMKo 11.08.2022, 1-22-3283.

²⁴⁵ HMKo 11.08.2022, 1-22-4741.

²⁴⁶ HMKo 21.09.2022, 1-22-4823.

nähtub jätkuva varavastase teo sisustamisel lähtumine mitme-etapilisusest ning kaugenemine klassikalise sarivarguse ideest. Viimati viidatud Pärnu Maakohtu otsusest nähtub varguse puhul jätkuv vargus kui mitmeetapiline vargus ning sarikelmuse osas lähtumine korduvusest. Kelmuste sisustamist jätkuvuse aspektist analüüsitakse järgnevas alapeatükis.

2.3.2. Sarikelmus

Käesoleva töö valimis esines eristatavate tegudega kelmusi kahes kriminaalasjas, 1-22-3602 ja 1-21-7666. Eelnevalt jätkuva varguse analüüsil viidatud kriminaalasjas nr 1-22-3602 süüdistati R-i ka korduvates kelmustes KarS § 213 lg 2 p 1 järgi.²⁴⁷ Tehioludest nähtuvalt võiks tegemist olla aga ühe jätkuva kelmuse teoga. Nimelt kasutas R ära A identiteeti ning temana esinedes sõlmis nelja erineva võlausaldajaga laenulepinguid, millest sai ise kasu. Jätkuvusele viitab nii üks ettevalmistus, ühesugune eksimusse viimine kui sarnane teo käik ning sama kannatanu A. Samuti on teod toime pandud ajaliselt lähestikku: 19.10.2021 (1 episood) ning 20.10.2021 (3 episoodi). Episoodid erinevad üksnes selle poolest, millise võlausaldajaga arvuti vahendusel A nimel lepinguid sõlmiti. Erinevate võlausaldajatega lepingute sõlmimine võimaldas sama elektroonilise tuvastamisvahendi kasutamisel arvuti teel lepinguid sõlmides maksimeerida saadavat kasu, olles osa ühest ja samast teoplaanist: võimalikult suures ulatuses võtta A nimel laene. Seega olid osateod oluliselt sarnased ning sealjuures ei välista erinev petetu jätkuvuse kohaldamist. Ühtsele tahtlusele omakorda viitavad ühtne teoskeem ning vaid ühekordne ettevalmistav tegevus, kus R hankis endale ligipääsu A-na esineda võimaldavatele tuvastusvahenditele. Kõikide osategude puhul tegutses R kavatsusega, nagu ka kohus sedastas, kuid ühtse kavatsusega. Ühtse teona mõistmist kolmanda isiku vaatepunktist kinnitab ka kohtu poolt 4 episoodi tõendatusse käsitlemine korraga. Seega tuleks A identiteedi kasutamisel laenulepingute sõlmimist ja kasu saamist käsitada ühe jätkuva teona.

Kriminaalasi nr 1-22-3602 lahendati lühimenetluses, kuid elektroonilise isikutuvastuse ärakasutamisel teise isiku nimele tehtud krediitolepingute kaasustes on Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja kokkuleppemenetlustes hiljem analoogseid juhtumeid samuti käsitanud korduvana.²⁴⁸ Näiteks kriminaalasjas 1-23-3126 käsitati sõnaselgelt jätkuvana sama võlausaldaja juures tehtud mitmeid erinevaid toiminguid.²⁴⁹ Eraldi tegudena mõisteti erinevate võlausaldajate suhtes toime pandud sama isiku identiteeti kasutades toime pandud arvutikelmuseid.²⁵⁰ Seega ei olnud valimi perioodis tehtud lahend kriminaalasjas nr 1-22-3602 erand, vaid kohtupraktikas ei nähta

²⁴⁷ Vt käesoleva töö ptk 2.2.2; PMKo 13.07.2022, 1-22-3602

²⁴⁸ Nt PMKo 26.09.2023, 1-23-5463 (samal päeval 2 laenulepingu sõlmimine kasutades ühe isiku identiteeti); PMKo 22.03.2023, 1-23-1454 (7 episoodi erinevate laenulepingute sõlmimist kasutades sama isiku identiteeti).

²⁴⁹ PMKo 21.06.2023, 1-23-3126.

²⁵⁰ *Ibidem*.

eelkirjeldatud sari-arvutikelmusi jätkuvana, kui petetakse erinevaid süsteeme või kelmuse korral isikuid. Sellist eristamise alust õigusteoreetiliselt aga ei nähtu.

Kuigi jätkuvuse sisustamiskriteeriumid on subjektiivsed, välistab jätkuvus korduvuse, mistõttu oleks kohus võinud põhistada jätkuvana mitte käsitlemist. Minule kui kõrvaltvaatajale tunduvad teod kokkukuuluvatena, ühe skeemina. Kriminaalasjas nr 1-22-3602 ei nähtu süüdistatava karistusandmetest, et teda oleks eelnevalt varavastase kuriteo eest süüdi tunnistanud, mistõttu tuleks kõik 4 episoodi ühe jätkuva teona kvalifitseerida hoopis KarS § 213 lg 1 järgi. Seega oleks jätkuvuse tuvastamine kergendanud süüdistatava olukorda. KarS § 213 lg 1 näeb ette karistusraamina rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistuse. KarS § 213 lg 2 sanktsioneerib kuritegu ühe kuni 5-aastase vangistusega. Seda enam jääb arusaamatuks, miks kaitsja ega kohus omaalgatuslikult ei ole tõstatanud küsimust teoainsusest. Jätkuvuse analüüsimata, s.o vaikimisi, kõrvale jätmise viitab sarnasele tendentsile vargustega tõlgendada osategusid korduvana.

Siiski ei saa teha järeldust, et jätkuvuse mainimata jätmisel oleks kontseptsioon unustatud. Kriminaalasjas nr 1-21-7666 esitati A-le süüdistus kelmuses, milline seisnes pikema perioodi jooksul kannatanute eksimusse viimises ning päädis nelja ajaliselt eristatava tellimusega, milliste eest tasumiskavatsus puudus.²⁵¹ Kohtud on lähtunud kõigi nelja tellimuse eest vastutuse tuvastamisel ühest kuriteost, s.o mõistetakse teoainsusena. Seda kinnitab nii osaliselt õigeaks mõistmata jätmise osateo äralangemisel kui ka teo kvalifitseerimine KarS § 209 lg 1 järgi.²⁵² Sealjuures aga ei mainita teoainsuse vormi: kas lähtutakse neljast osateost kelmusena või üks „suur“ loomuliku elukäsitluse järgi pettus. See-eest tuvastasid kohtud olemuslikult ühe teoplaani mitmeetapilise toimepanemise, kus kelmus realiseerus pikema perioodi jooksul. See viitab lähtumisele loomulikust teoainsusest. Hilisemas otsuses on Tallinna Ringkonnakohus (29.09.2023 kriminaalasjas 1-21-2758, kohtukoosseisus ühised kohtunikud Julia Katškovskaja ja Janika Kallin) viidanud eelmainitud otsusele kui näitele, kus jätkuvus puudub.²⁵³ „[H]ästi planeeritud kelmus, kus pettuslik tegu ja varakäsutus ei lange ajalisel kokku ning kus võivad joonistuda välja päris mitmed etapid, mis ei ole eraldi vaadatuna süüteod ning mis annavad alles terviklikult hinnates välja kelmuse kuriteokoosseisu.“²⁵⁴ Hilisem seisukohavõtt kinnitab, et jätkuvuse kontseptsioon jäeti teadlikult, kuid seda mainimata kõrvale.

Üldistades kohtupraktikat, siis ka kelmuste puhul lahketakse klassikalisest Saksa mudelist. Jätkuva kelmusena nähakse ühtsest tahtlusest kantud oluliselt sarnaseid kelmusi, millised on toime pandud ainult sama petetu suhtes. See-eest ühe kannatanu suhtes sama teoplaani raames kahju-kaasu mitmeetapilist realiseerumist, milline varguste puhul oli kohtupraktika järgi jätkuv vargus, nähakse

²⁵¹ TlnRnKo 29.09.2022 ja HMKo 25.08.2022, 1-21-7666.

²⁵² HMKo 25.08.2022, 1-21-7666, p 39.

²⁵³ TlnRnKo 29.09.2023, 1-21-2758, lk 28-30.

²⁵⁴ *Ibidem*, lk 30.

kelmuse korral ühe teona loomuliku teoainsuse mõttes. Mitteühetaolist praktikat võib põhjustada nii sisustamiskriteeriumite subjektiivsus kui ka teoreetilise käsitlemise ebajärjepidevus, kus imperatiivse tunnusega esitatud sama objekti nõuet on sisustatud kitsalt. Jätkuvuse sedastamiseks eeldati varguse puhul sama võõra vallasasja kogumit (asjad samast majast), kelmuse korral varakogumi samasust (sama petetu varakäsitlus), mitte üldkategoriat järgi sarnasust (joped kui sama objekt).

Eritaolisust varavastaste jätkuvate süütegude puhul on täheldatud varemgi. Kohtupraktika analüüsil kui ka ekspertintervjuude tulemusena ilmnis kelmuste kui ka varguste puhul nii jätkuvusest lähtumist kui ka mittelähtumist.²⁵⁵ Sealjuures oli jätkuvust sisustatud n-õ klassikaliselt. Käesoleva magistr töö raames ei nähtunud aga kordagi varavastaste kuritegude puhul klassikalisest jätkuvuse mudelist juhindumist. Kui varavastaste süütegude puhul esineb eritaolist kohaldamist, siis järgnevalt käsitletud narkodiilerluse puhul rakendatakse klassikalist jätkuvuse mudelit ühetaoliselt.

2.3.3. Narkodiilerlus

Narkootilise aine käitlemisena kvalifitseeritud süüdistusi oli viies kohtuotsuses, millest kahe tehilud olid loomuliku teopildi järgi üheepisoodilised ning sellisena ka kvalifitseeritud. Mitmeepisoodilisi narkootilise aine käitlemise kaasustena esines kolm n-õ narkodiilerluse kohtuasja: TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985; TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-4077 ja TlnRnKo 07.09.2022, 1-20-7387. Neist esimest kahte on analüüsitud eelnevas peatükis kui kohtuotsuseid, milles esineb ilmne jätkuvus.²⁵⁶ Tallinna Ringkonnakohtu otsuses kriminaalasjas nr 1-20-7387 aga sõnaselget viidet jätkuvusele või selle analüüsi ei esinenud.

Kriminaalasjas nr 1-20-7387 esitati süüdistus suure koguse narkootilise aine kokaiini käitlemisel 4 kuu jooksul, mis seisnes kolmes tuvastatud episoodis ja oli toime pandud isikute grupis.²⁵⁷ Kvalifikatsioonist ning tegude käsitlemisest ühe teona nähtub lähtumine narkodiilerlusest kui ühest jätkuvast teost. Teo ulatuse määramisel kasutas kohus samuti ühe jätkuva teo mõttega kooskõlas olevat summeritud narkootilise aine kogust.²⁵⁸ Jätkuvuse tunnustest pole kohus ühtset tahtlust eraldi analüüsinud, kuid kohtuotsuse struktuuris süüdistatava panuse analüüsil grupiviisilise tegutsemise on siiski ühtne tahtlus loetud tuvastatuks. „[S]üüdistuses viidatud isikud [langetasid] ühise teo teostamise ja tegutsesid ühtse teo plaani järgi vastavalt oma teo panusele või rollijaotusele. Kogutud tõenditest saab üheselt järeldada, et kõik isikud hoidsid ühtsest tahtest hõlmatud ja kuriteo koosseisu tunnustele vastavat sündmuste kulgemist enda kontrolli all vastavalt oma rollijaotusele.“²⁵⁹ See-eest ei nähtu tegude olulise sarnasusele viitamist, vaid osateod seotakse läbi

²⁵⁵ Pärna, L. Kelmuse ja arvutikelmuse piiritlemine väheväärtusliku asja või väheolulise varalise õiguse vastu toime pandud kelmusest. Magistr töö. Juhendaja Mario Truu. Tartu: Tartu Ülikool 2021, lk 58-59.

²⁵⁶ Vt käesoleva töö ptk-d 2.2.1, 2.2.3.

²⁵⁷ TlnRnKo 07.09.2022, 1-20-7387.

²⁵⁸ HMKo 15.03.2022, 1-20-7387, lk 14.

²⁵⁹ *Ibidem*, lk 15.

ühtse tegutsemisplaani. Samas on kaasuse asjaolude pinnalt ilmne, et teod on väliselt oluliselt sarnased, erinedes vaid koguste ja klientide poolest. Kaitsja on esitanud küll ajalise seotuse argumendi eitamiseks ühtset tahtlust, kuid osategude vaheline periood 2 kuud ei ole narkokuritegude puhul kuigi pikk periood, mis välistaks tahtlust.²⁶⁰ Seega on ajalise seotuse aspekti küll analüüsitud, kuid seda ühtse tahtluse elulise usutavusest lähtuvalt. Kuigi on lähtunud jätkuva kuriteo kontseptsioonist, ei ole seda sõnaliselt ega ka argumenteerimisel teadvustatud. Sellega ei ole süüdistatava olukorda raskendatud, kuid ajalise argumendi kasutamine tahtluse kontekstis viitab jätkuvuse kontseptsiooni mitteteadvustamisele ka kaitsja poolt. Jätkuvuse selge analüüsi puudumist või sellele viitamata jätmist maakohtu otsuses ei pidanud puuduseks ka ringkonnakohus.²⁶¹

Teoainsuse vormi määratlemata jätmist esines ka kriminaalasjas nr 1-22-1957.²⁶² Ilmne on, et süüdistust käsitati ühe teona, ent ei selgu, kas kohtud lähtusid loomulikust teoühtsusest või jätkuvast kuriteost. Kriminaalasjas heideti ette ühe hašišikoguse vedu üle Euroopa Liidu riigipiiride perioodil 04.10.2021 kuni 11.10.2021. Süüdistuses pole esitatud eraldi episoodide, vaid üks veoplaan realiseerus mitmeetapilisena. See tundub ühe teona, mitte korduvate osategudena ning tuleks käsitada ühe teona loomuliku teoainsuse mõttes. Seega oleks meelevaldne järeldada, et narkootilise aine käitlemine on alati jätkuv kuritegu. Samas oli piiriületusi ja tegevuse elemente mitmeid, mistõttu võiks osategusid lahutada ja jaatada jätkuvust, ent sellisel juhul oleks osategude lahutamine pigem kunstlik. Loomuliku teoainsuse ja jätkuvuse eristamata jätmisel ei ole siinkohal suurt mõju: mõlemal juhul käsitatakse ühe teona; kvalifitseeritakse samamoodi ning ka hilisem *ne bis in idem* kontroll käib analoogselt. Taotlemaks õigusselgust võiks teoainsuse vormi selgelt esitada, kuid konkreetselt loomuliku teoainsuse ja jätkuvuse eristamisel selle tuvastamata jätmise süüdistatavale ebasoodsat mõju ei avalda.

Kokkuvõttes ei peeta jätkuvate n-ö narkodiilerluse kuritegude puhul vajalikuks sõnalist viidet jätkuvusele. Jätkuvust eeldatakse narkodiilerluse puhul vaikimisi. Sealjuures ühtib lähenemine jätkuvuse klassikalise käsitlusega. Kohtupraktika pinnalt ei moodusta käitlemisteod omavahel ühte jätkuvat kuritegu, kui käideldakse erinevaid narkootilisi aineid. Jätkuvaks peetakse aga ka osategusid, mis on sama süüdistatava poolt toime pandud erinevate kaastäideviijatega. Seega erinevus toimepanijates ei välista jätkuvust. Jätkuva narkodiilerluse kuriteo korral hinnatakse osategude tõendatust ja objektiivset koosseisupärasust eraldi, kuid suure koguse tuvastamisel lähtutakse jätkuva teo tervikpildist, s.o summeeritud narkootilise aine kogusest. Jätkuvuse tuvastamisel on tunnusteks ühtne tahtlus ja regulaarne-süsteemne käitumine. Osategude olulise sarnasuse sedastamist ei nähtu.

---

²⁶⁰ *Ibidem*, lk 15.

²⁶¹ TlnRnKo 07.09.2022, 1-20-7387, p 6.

²⁶² TMKo 28.07.2022, 1-22-1957; TrtRnKo 25.11.2022, 1-22-1957.

Varguste puhul käsitleti süsteemset elustiiliks kujunenud käitumist süstemaatilise ehk korduva käitumisena. See-eest narkootiliste ainete käitlemise puhul päädis sarnaste osategude elustiiliks olemine ja käitlemise süsteemsus jätkuvuse sedastamisega. Kohtupraktikas nähti ühe jätkuva teona narkodiilerlust: narkootiliste ainete käitlemist, mis seisneb erinevates käitlemistegudes kantuna varalise kasu saamise eesmärgist, s.o diilerlus kui edasimüümine. Aine erinevatele isikutele „ära realiseerimine“, et saaks rahalisi vahendeid kulutuste katmiseks, teoplaani jätkamiseks ja vaheltkasust rahalisi vahendeid äraelamiseks.²⁶³ Samade argumentide pinnalt, kui toime on pandud vargused, millest ilmneb sarnaste varguste toimepanemine ning nende omavaheline seotus elatise hankimise eesmärgil, peetakse vargusi eraldi tegudeks ning käsitatakse korduvana. Seega ei sisustata jätkuvat kuritegu narkodiilerluse ja jätkuva varguse võrdluses ühetaoliselt. Elatise hankimine kuritegelikul teel narkodiilerluse läbi on üks jätkuv kuritegu, aga elatise hankimine kuritegelikul teel varguste läbi on mitu korduvat kuritegu. Kui narkootiliste ainete käitlemise puhul tähendab sarnaste osategude elustiiliks olemine ja süsteemne käitlemine kohtupraktikas narkodiilerlust kui jätkuvat kuritegu, siis varguste puhul käsitletakse süsteemset elustiiliks kujunenud käitumist samade argumentide alusel süstemaatilise ehk korduva käitumisena.

Kohtupraktika ühtlustamine oleks võimalik läbi ümberkvalifitseerimise või siis jätkuvuse selgelt väljendatud välistamise. Kuivõrd narkootiliste ainete puhul ühtib kohtupraktika n-ö jätkuvuse klassikalise käsitlusega, oleks kohane muuta kohtupraktika seisukohti varguste osas või siis neid täpsustada. Jätkuvana kvalifitseerimata jätmist ei saa ette heita vaid riikliku süüdistusfunktsiooni täitjale, kes süüdistuses tegevuse kvalifitseerinud süstemaatiliseks, vaid ka kohtule ja kaitsjale, kes on jätnud kohaldamata või tähelepanu juhtimata kergemale kvalifikatsioonile. Süstemaatiline vargus (KarS § 199 lg 2 p 9) on võrreldes jätkuva vargusega, kui see ei ületa suure ulatuse määra, (KarS § 199 lg 1) raskem kvalifikatsioon: kui jätkuva kuriteo eest on karistus kuni kolmeaastane vangistus, siis süstemaatilise puhul kuni viieaastane. Kuivõrd argumentid, millistest nähtub jätkuvus (elustiil või elatusallikas) sisalduvad ka tavaliselt süstemaatilisuse süüdistuses, ei välju kohtu poolt jätkuvana käsitamine ka süüdistuse piiridest. Seega on kriminaalkohtutel võimalus kui ka pädevus kõrvaldada õiguskindluse printsiibi rikkumine olukorras, kus jätkuva kuriteo kontseptsiooni sisustakse varavastaste ja narkosüütegude puhul erinevalt. Varavastaste kuritegude puhul üldkategoriana, sest ka kelmuste puhul ilmnes erinevus. Kui narkodiilerluse puhul vaikimisi lähtutakse klassikalisest jätkuva kuriteo esinemismudelidest, siis varavastase kuriteo osas jäetakse jätkuvus vaikimisi kõrvale. Seda kinnitab ka PMKo 13.07.2022 1-22-3602, millises ei analüüsitud ega tuvastatud jätkuvust kelmuste toimepanemisel.²⁶⁴ Kuigi ka kelmuste puhul nähtus skeemijärgne, süsteemne käitumine, jäeti potentsiaalne ühtne tahtlus ja seeläbi jätkuvus vaikimisi kõrvale.

²⁶³ Vt nt HMKo15.03.2022, 1-20-7387, lk 15.

²⁶⁴ Vt käesoleva töö ptk 2.2.2.

Lisaks sari-varavastastele ja narkokuritegudele sisaldas valim klassikalise jätkuva kuriteo mudeliga kõrvutatavaid vägivallategusid. Klassikaliseks jätkuvaks vägivallateoks on peetud näiteks olukorda, kus pikema perioodi jooksul väärkoheldakse sama kannatanut. Jätkuvate kuritegudena on mõistetud nii kehalist väärkohtlemist lähisuhtevägivallana kui ka sama isiku suhtes seksuaalse enesemääramise vastaseid kuritegusid. Järgnevas peatükis on analüüsitud isikuvastaseid kuritegusid, mille puhul oleks võinud potentsiaalselt rakendada jätkuvuse mõistet.

2.3.4. Kehaline ja vaimne väärkohtlemine

Jätkuvuse üldtunnustatud mõiste järgi on EIK hinnangul üks jätkuv kuritegu toime pandud olukorras, kus mees oma abikaasat vaimselt ja füüsiliselt väärkohtles.²⁶⁵ Rohlena't süüdistati oma naise erinevatel kordadel kuue aasta jooksul verbaalses väärkohtlemises, käe ja rusikaga pähe löömisel, lahtise käega näo piirkonda löömisel, kõrist hoidmisel ja kägistada üritamises, naise vastu maad ja mööblit viskamises, trepist alla lükkamises ja löömisel. Väärkohtlemise tõttu sai naine hematoomid, marrastused ja murtud nina ning otsis ka kolmel korral arstiabi. Jätkuvust jaatati järgmistel argumentidel: teod on konkreetse ohvri füüsilise ja vaimse puutumatusel ja au vastu suunatud; sama katuse all toime pandud ja sarnasel viisil; kantud ühtsest tahtlusest ning igal eraldiseisvana vaadeldav tegu ka eraldiseisvalt kriminaalõiguse rikkumine.²⁶⁶ Kuigi kaasuses *Rohlena vs Czech Republic* on jaatatud nii jätkuvuse üldtunnustatud sisu kui ka mitmekordse lähisuhtevägivalla jätkuvana käsitlemist, lahkeb kohtupraktika sellest käsitlusest. Eelkirjeldatud sama kannatanu suhtes mitmete aastate jooksul toime pandud lähisuhtevägivalla teod, on analüüsitava kohtupraktikas alati kvalifitseeritud korduvana. Kõikides kriminaalasjades, milles nähtus mitmeepisoodiline vägivald sama kannatanu vastu, oli tegevus kvalifitseeritud KarS § 121 lg 2 p 2, 3 järgi.

Kriminaalasjas nr 1-22-882 heideti R-le ette kahel korral oma poja kehalist väärkohtlemist: umbes poole tunni vahega tõmbas R esmalt kodus kannatu toolilt pikali ning löi, misjärel autosõidul löi vähemalt kahel korral rusikaga.²⁶⁷ Teod on ajas ja ruumis individualiseeritavad, mis välistab loomuliku teoühtsuse, ent siiski kõrvaltvaataja seisukohalt seotud. Kaks sama kannatanu suhtes toime pandud kehalist väärkohtlemist, mis on toime pandud ühtses vihahoos,²⁶⁸ viitab selgelt ühtsele tahtlusele jätkuvuse mõttes. Poja suhtes toime pandud tegusid on kohus subsumeerinud nii objektiivsest kui ka subjektiivsest küljest koos, sedastades vähemalt kaudse tahtluse.²⁶⁹ Selliselt analüüsides oli ka kohtule tajutav tegude olemuslik kokkukuuluvus. Samuti olid teod oluliselt

²⁶⁵ EIKo 59552/08, *Rohlena vs Czech Republic*, p 72.

²⁶⁶ *Ibidem*.

²⁶⁷ TMKo 21.07.2022, 1-22-882; TrtRnKo 20.09.2022, 1-22-882.

²⁶⁸ Vt TMKo 21.07.2022, 1-22-882, p-d 48, 52, 58.

²⁶⁹ *Ibidem*, p-d 47-49.

sarnased: sama kannatanu suhtes, kehalise puutumatus vastu, sarnasel viisil, kodus või koduga puutumust omavas keskkonnas (autos), ajaliselt väga lähedased. Olles ajaliselt veelgi lähedasemad kui eelviidatud EIK *Rohlena* kaasuses, ühtsest tahtlusest kantud ja oluliselt sarnased, on R vägivald poja suhtes käsitatav ühe jätkuva kuriteona. Jätkuvust kohtud ega menetlusosalised aga maininud ei ole ning selgesõnaliselt on lähtud korduvusest: kuritegu on toime pandud kaks korda.²⁷⁰ Ka ringkonnakohus on täielikult nõustunud maakohtu seisukohtade ja põhjendustega.²⁷¹ Vaikimisi ka ajaliselt niivõrd lähedaste – poole tunni jooksul – episoodide puhul loomuliku teoainsuse ja jätkuva kuriteo võimalikkuse hindamata jätmine kinnitab varavastaste süütegudega sarnast tendentsi ka isikuvastaste rünnete puhul jätta jätkuvus vaikimisi kõrvale.

See-eest kuigi jätkuvust sõnaliselt ei mainita, on kasutatud jätkuva kuriteo mõiste ja jätkuvana käsitlemisel võimalikku süüdistuse konstruktsiooni, kus etteheidetavad teod piiritletakse ajaliselt, esitamata sealjuures konkreetseid episoodide. Kriminaalasjas nr 1-21-8728 süüdistati L-i oma alaealisele tütrele „pikema ajaperioodi jooksul, mitmel korral, s.o kordu[v]alt“ käega vastu pead löömisel.²⁷² Kohus leidis korduvuse analüüsil, et ei ole üheselt tuvastatud löömiste arv perioodil 26.11.2018-03.10.2020, kuid löömisi esines kindlasti rohkem kui korra.²⁷³ Lisaks lõi L oma last ühel korral kuupäeval 06.10.2020. Kõiki, s.o vähemalt kolme, osategu ühendas distsiplineerimise eesmärk. Järelikult olid osateod kantud ühtsest lapse kasvatamise tahtest ning valmidusest kuklalöögiga distsiplineerida. Oluline sarnasus osategude vahel on ilmne. Seega jääb arusaamatuks, miks lähtuvad kohtud mitmete episoodide osas perioodil 26.11.2018 kuni 03.10.2020 ühest teost ning kunstlikult eraldavad viimase episoodi 06.10.2020. Eelduslikult on perioodiga määratletud osategude puhul lähtunud jätkuvusest, seda analüüsimata ja mainimata, kuna see süüdistus on sarnane Saksa kohtupraktikas esitatud võimalusega võtta vastutusele pikema ajaperioodi jooksul toime pandud mitmete vägivallategude eest neid eraldi tuvastamata.²⁷⁴ Osategude jätkuvana käsitlemisega on aga olemuslikus vastuolus neid samal ajal käsitleda korduvusena. Jätkuvus välistab korduvuse. Maakohtu sõnakasutusest ilmneb, et korduvana nähakse nii osategusid, mis ajaperioodiga määratletud ja jätkuvana käsitletud, kui ka jätkuvast kuriteost kunstlikult eraldatud 06.10.2020 episoodi.²⁷⁵ Sellises materiaalõiguslikus käsitluses pole puudusi leidnud ka ringkonnakohus.²⁷⁶ Isegi kui eitada perioodiga määratletud osategude puhul jätkuvusest lähtumist, siis kõrvutades klassikaliste jätkuvuse näidetega, on ühene, et sama kannatanu mitmel korral kehaline väärkohtlemine pikema perioodi jooksul ei ole praeguses kohtupraktikas jätkuv kuritegu, vaid kvalifitseeritakse korduva kuriteona. Kui süüdistust

---

²⁷⁰ *Ibidem*, p-d 48-49.

²⁷¹ TrtRnKo 20.09.2022, 1-22-882.

²⁷² TMKo 17.05.2022, 1-21-8728; TrtRnKo 17.08.2022, 1-21-8728.

²⁷³ TMKo 17.05.2022, 1-21-8728 p 25.

²⁷⁴ Vt Heintschel-Heinegg, MüKoStGB § 52 vnr 66; 18; Roxin., § 33 vnr 269.

²⁷⁵ TMKo 17.05.2022, 1-21-8728 p 25.

²⁷⁶ TrtRnKo 17.08.2022, 1-21-8728.

käsitatuks ühe jätkuva kuriteona, tuleks tegu ümber kvalifitseerida KarS § 121 lg 2 p 2 järgi, s.o mittekorduva lähisuhtes kehalise väärkohtlemisena.

Pikema perioodi jooksul järjepideva kehalise väärkohtlemise puhul korduvusest lähtumist kinnitab ka kriminaalasi nr 1-22-797, kus ka ringkonnakohus pidas tegude korduvana kvalifitseerimist õigeks.²⁷⁷ P-d süüdistati muuhulgas oma elukaaslase mitmel korral kehalises väärkohtlemises. Süüdistatav ja kannatanu olid elukaaslased, toimusid „vastastikkused kaklused kogu aeg“²⁷⁸, tunnistajad nägid kannatanu kehal kogu aeg sinikaid²⁷⁹ ning kannatanu otsis abi, sest süüdistatav „pidevalt lööb“²⁸⁰. Konkreetsete põhjuste puudumine tüüdel viitab ühtsele tahtlusele elukaaslast väärkohelda, mitte ühekordsest tüülist tekkinud lahkarmustele. Samuti olid episoodid sarnased: toime pandud sama kannatanu suhtes, ajalis-ruumiliselt lähedased, toimudes pooleteise kuu vältel ning nende elukohas kui samas kohas. Igal korral seisnes rünne valu tekitavas sikutamises, tõukamises ja löömisel. Analoogselt EIK *Rohlena* praktikaga võiks siinkohal kaaluda ka teo käsitamist jätkuva kuriteona. Vastavasisuliselt argumente või vaidlust korduvuse üle otsustest aga ei nähtu. Pärast esimest etteheidetavat löömist peeti süüdistatav kriminaalkorras kinni, mis õiguskaitseorgani sekkumise tõttu välistab selle ja järgnevate osategude vahelise ühtse tahtluse, kuid hilisemate etteheidete oleks tulnud vähemalt kaaluda jätkuvuse esinemist. Süüdistatava olukorda karistusraami osas poleks see siiski kergendanud.

Ajaliselt lähedased ja seotud korduvad löögid kui peksumine n-ö ühe löömingu käigus käsitleti analüüsitud kriminaalajades loomulikust teoühtsusest lähtuvalt ühe teona.²⁸¹ Korduvana käsitati peksumise episoodide, kui need olid ka ajaliselt lähedased, aga erinevate kannatanute suhtes.²⁸² Järjepidev, regulaarne ühe kannatanu peksumine võiks kvalifitseeruda jätkuva kuriteona, kuid eelnevad näited kinnitavad lahknemist klassikalisest jätkuvuse teooriast ning korduvusest lähtumisest. Sama kehtib ka vaimse vägivalla osas, millest kriminaliseeritud on mh ähvardamine (KarS §120 lg 1). Kui EIK *Rohlena* kaasuses ühe jätkuva teona nii ähvardamist kui füüsilist vägivaldat, siis erineva kvalifikatsiooni tõttu ei täidaks selline kõikehõlmav süüdistus jätkuvuse eeldusi. Küll aga võiks üks jätkuv tegu olla pikema perioodi jooksul sama kannatanu mitmed ähvardamise episoodid.

Kriminaalajas nr 1-22-4605 leidis tõendamist P süüdistus oma lapse ema mitmel korral kehavigastuste tekitamise ja tapmisega ähvardamises (KarS § 120 lg 1).²⁸³ Eristatavad on vähemalt neli intsidenti nelja kuu jooksul. Kohus on ähvardamise episoodide käsitanud süü suuruse hindamisel

²⁷⁷ TrtRnKo 22.09.2022 1-22-797, p 4; VMKo 27.04.2022 1-22-797.

²⁷⁸ VMKo 27.04.2022 1-22-797, lk 4.

²⁷⁹ *Ibidem*, lk 9.

²⁸⁰ *Ibidem*, lk 10.

²⁸¹ Nt TlnRnKo 27.07.2022, 1-21-7549; TMKo 24.08.2022 1-21-8943; TrtRnKo 24.08.2022 1-21-419; TrtRnKo 13.09.2022, 1-22-875; TlnRnKo 27.07.2022 1-21-6014.

²⁸² TlnRnKo 30.08.2022, 1-21-1131

²⁸³ HMKo 16.08.2022, 1-22-4605

„korduvana“ ning seda ka rõhutanud, kuid kvalifitseerimisel jätnud määratlemata osategude omavahelise suhte.²⁸⁴ Samuti on kohus analüüsinud episoodide koosseisupärasust eraldi. Süüdistus, erinevalt kohtuotsuse põhistusest, on keeleliselt ja visuaalselt esitatud selliselt, kus kõikide episoodide osas on kokkuvõtvalt esitatud ähvarduste reaalsena tajumise põhjendus ja subsumeerimine. Erinev esitus ja subsumeerimisloogika viitavad lahknevusele kohtu ja süüdistuse arusaamas, kus kohus on lähtunud mitmest teost, süüdistuses aga ühest teost. Üksikud ähvardamise episoodid moodustasid harjumuspärase käitumismustri, kus P, olles alkoholihoobes, asus kannatanut ähvardama. Kannatanu ütlustest nähtub pidev hirmu all hoidmine. Need oluliselt sarnased käitumisaktid olid kantud ühtsest tahtlusest, kuna süüdistatav mõõnis ja pidas võimalikuks, et edaspidi alkoholihoobes käitub samamoodi ega astunud samme selle vältimiseks.²⁸⁵ Kõrvaltvaataja seisukohalt tunduvad ähvardamised kokkukuuluvana, olles eluliselt sarnased, ajalis-ruumiliselt lähedased ning sama kannatanu vastu suunatud. Seega klassikalise jätkuvuse kontseptsiooni alusel saanuks käsitada etteheidetavat käitumist jätkuvana.

Jätkuvust kaalumata on süü suuruse hindamisel lähtunud sarnaselt füüsilise vägivalla tegudele hoopis korduvusest. Maakohtu otsusest aga ei nähtu vaidlust või isegi kahtlust, et ähvardustegusid on käsitletud korduvana.²⁸⁶ Ka ringkonnakohus on leidnud apellatsiooni läbi vaatamata jätmise määruuses, et maakohus on otsuse langetanud kohaldamata ebaõigesti materiaalõigust, olles „toiminud veatult“.²⁸⁷ Kuigi konkreetses kaasuses ei sõltu jätkuvuse tuvastamisest kvalifikatsioon ning karistuse määramisel on arvestatud kõigi osategude ebaõiglussisuga, on siiski oluline teoühtsuse tuvastamine või tuvastamata jätmine. Sellest sõltub juba eelmainitud *ne bis in idem* kontroll. Kui hiljem peaks ilmneva tõendid samal ajaperioodil täiendava ähvardamisesisepisoodi kohta, tunduks kõrvaltvaatajana ebaõiglane ning mitmekordse karistamise keeldu rikkuv esitada täiendav süüdistus hiljem tuvastatud episoodis. Jättes jätkuvana käsitlemisel jätkuvuse sõnaselgelt mainimata või korduvana käsitlemisel korduvuse üheselt mõistetavalt mainimata, on teole antud õiguslik hinnang ebaselge. Sõnaline eristamine on seda olulisem süütegude puhul, millel puudub korduvuse kvalifikatsioon, nagu ähvardamine. Kuivõrd esines tajutav erinevus süüdistusteksti ja kohtu poolt esitatud süüdistuse käsitlemise osas, siis võiks edaspidi kaheldavuse ja segaduse vältimiseks osategude mitmekordsuse rõhutamiseks kasutada „korduv“ asemel keeleliselt ebasoovitavat, aga mitte eraldiseisvat juriidilist tähendust omavat, väljendit „mitmel korral“.

Kriminaalasjas nr 1-22-4605 on ähvardamiste puhul tähelepanuväärne ka esimene etteheidetav ähvardamine, mis seisneb tuvastamata kordades täpselt tuvastamata ajal ajavahemikul aprill 2022 kuni 03.06.2022 korduvalt kannatanu tapmisega ähvardamises. Pikema perioodi (2 kuud)

---

²⁸⁴ *Ibidem*, lk-d 1, 8, 11.

²⁸⁵ Vt *ibidem*, lk 9.

²⁸⁶ *Ibidem*.

²⁸⁷ TlnRnKm 08.11.2022, 1-22-4605, p 6.

jooksul mitmeid ähvardamisi käsitatakse ühe episoodina korduvatest tegudest, mõistetakse ühe teona, kasutades eelduslikult eelsedastatud jätkuva kuriteo kontseptsiooni. Seega lahutades järgnevad episoodid eraldi tegudeks, käsitledes neid korduvana, on kohus läinud olemuslikult vastuollu juba ähvardamises vaikimisi nähtud jätkuvuse olemusega. Kohus on toiminud sarnaselt juba eelkäsitatud kriminaalasjaga nr 1-21-8728, kus osad peksmisjuhtumid piiritleti ajaperioodiga ning hilisemad täpsemate asjaoludega episoodid eraldati kunstlikult. See-eest ei nähtu, et ähvardamise puhul oleks kohus ajaperioodiga piiritletud mitmeid ähvardamisi püüdnud täiendavalt omavahel lahutada, mis on jällegi jätkuvusest lähtumisega kooskõlas.

Füüsilise ja vaimse vägivalla juhtumite, mis võiksid olla asjaolude sarnasuse pinnalt jätkuv kuritegu, on lähtunud korduvusest. Jätkuvuse eelduste täidetust ei ole jätkuvuse vaikimisi kõrvale jätmisel hinnatud. Jätkuvuse esinemist ei ole aga analüüsitud või mainitud olukordades, kus jätkuvuse kontseptsiooni on rakendatud. Jätkuva kuriteo mudelit ja ühe teo eest vastutuse võtmist on kasutatud pikema perioodi jooksul toimunud mitmete kehaliste väärkohtlemiste ja ähvardamiste puhul, kus üksikepisoodide asjaolud pole nii selged, kuid on ilmne, et osategusid selle raames oli mitmeid. Kuid samades kriminaalrajades on korduvana käsitatud neid episoode, milliste toimumise aeg-koht-asjaolud on selgemad.

2.3.5. Seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod

Kehalise väärkohtlemise kõrval on jätkuva kuriteona saksa kohtupraktikas nähtud ka sama kannatanu pikema perioodi jooksul seksuaalset väärkohtlemist.²⁸⁸ Kuivõrd seksuaalse väärkohtlemise juhtumid sisaldavad tundlikke andmeid kannatanute osas, siis on KrMS § 408¹ lg-te 2-4 alusel on avalikustatud vaid otsuste sissejuhatus ja resolutiivosa. Järgnevate uurimuste raames tuleks taotleda ligipääsu ka kinnistele kohtuotsustele, hindamaks jätkuvuse mõiste sisustamist ka selles klassikaliste jätkuvate süütegude punktis. See-eest saab üldistatult hinnata ka avalikustatud andmete pinnalt, kas kaasustes rakendatakse või oleks võinud rakendada jätkuvuse mõistet. Resoluutseteks järeldesteks tuleks aga edaspidi analüüsida tsenseerimata kohtulahendit.

Kriminaalasjas nr 1-21-5817 tunnistati T süüdi mh KarS § 141 lg 2 p 6 järgi, s.o isiku poolt, kes varem on toime pannud seksuaalse enesemääramise vastase süüteo, toime pandud vägistamises.²⁸⁹ Kuivõrd süüdistatav oli varem kriminaalkorras karistamata, viitab see korduvusele. Seega viidatud kriminaalasjas heidetakse ette mitut kuriteoepisoodi, millised võiksid olla ka potentsiaalselt üks jätkuv kuritegu, kuivõrd etteheide sarnaneb klassikalisele jätkuva kuriteo näitele. Ühe jätkuva teona käsitamist kinnitab ka ühe 2013. aasta episoodi äralangemisel süüdistatava osaliselt

²⁸⁸ Gropp, § 14 vnr 86; Roxin, § 33 vnr 248.

²⁸⁹ TrtRnKo 25.08.2022 1-21-5817; VMKo 25.02.2022 1-21-5817.

õigeks mõistmata jätmise.²⁹⁰ Kuigi täpsemad andmed puuduvad, nähtub siiski esmapilgul teineteist välistava käsitluse samaaegne kasutamine: mitmel korral toime pandud vägistamist kvalifitseeritakse korduvana p 6 järgi, kuid käsitatakse ühe jätkuva teona menetlusõiguslikult. Sarnane korduvusest lähtuv käsitlus nähtub ka kriminaalasjas nr 1-21-5205, milles eelnevalt kriminaalkorras karistamata isik tunnistati mh süüdi KarS § 143² lg 2 järgi, s.o sugulise iseloomuga teos lapsealise suhtes mõjuvõimu kasutades isikuna, kes varem toime pannud seksuaalse enesemääramise vastase süüteo.²⁹¹ Samuti kriminaalasjas 1-22-3487, milles varem kriminaalkorras karistamata alaealist süüdistati KarS § 141¹ lg 2 järgi tahtevastases sugulise iseloomuga teos, mille on toime pannud isik, kes varem toime pannud seksuaalse enesemääramise vastase süüteo.²⁹² Kuivõrd mõlemal juhul puuduvad muud süüdistused, mis annaksid kvalifitseeriva tunnuse, on mitmeid episoode sisaldavaid seksuaalse enesemääramise vastaseid tegusid käsitletud korduvana. Täiendavaid asjaolusid pole aga nende kriminaalrajade puhul avalikustatud, seega ei saa välistada, et teod olidki korduvad. Kriminaalõiguslikku hinnangut ei saa anda analoogia alusel.

Kriminaalasjas nr 1-21-6688 süüdistati K-d KarS § 141¹ lg 2 p 6 järgi, s.o korduvas tahtevastases sugulise iseloomuga teos alaealise suhtes.²⁹³ K tegevus oli suunatud pikema aja jooksul nelja erineva kannatanu vastu. K katsus kannatanute suguelundeid ja tuharaid läbi riiete, suudles ja musitas lapsi huultele. Vähemalt kahe kannatanu osas heideti omakorda ette mitut tegu. K õppis meetodiliselt ja süsteemselt psühholoogiat oma kuritegelike eesmärkide kergemaks saavutamiseks ning laste manipuleerimiseks. Sama ettevalmistav tegevus, käitumismustri omistamine, teoplaan ja seeläbi ühtne tahtlus kinnitavad oluliselt sarnaste tegude puhul tegevuse jätkuvust. Samas ei nähtunud, kas ja millises osas käsitati K tegusid jätkuvana. Eraldi tegudena tuleks käsitada eri kannatanute vastu toime pandud osategusid, kuivõrd süüdistatakse isikuvastases kuriteos. Konkreetse kaasuse puhul tähendaks see vähemalt nelja jätkuvat tegu, millised annavad ka korduvuse, nagu kohus on kvalifitseerinud. Otsustest jääb selgusetuks, kas sama kannatanu vastu toime pandud teod on käsitatud korduva või jätkuva kuriteona. Nähtub vaid süüdistuse etteheitena „korduvalt“ ning prokuröri „lugematu arv“ episoode. See rikub õigusselguse põhimõtet. Kuigi käesoleval juhul süüdistuse ebaõigussisu või kvalifikatsiooni see eristamine ei muudaks, on see oluline hilisema *ne bis in idem* rikkumise kontrollil. Kui peaks tuvastatama samast või eelnevast perioodist sama kannatanu vastu täiendav (osa)tegu, siis ei tohiks hakata hiljem omakorda hindama käesoleva süüdistuse asjaolusid (ühtne tahtlus, oluline sarnasus) või õigusliku teoainsuse vormi määramise kriminaalõiguslikku hinnangut juba eelnevalt lahendatud kriminaalrajade asjaoludele. Kriminaalrajast nähtub, et sarnaselt

---

²⁹⁰ Vt VMKo 25.02.2022 1-21-5817, p 3.

²⁹¹ VMKo 30.03.2022, 1-21-5205; TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-5205.

²⁹² TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-5205; PMKo 19.09.2022, 1-22-3487.

²⁹³ HMKo 24.08.2022, 1-21-6688; TlnRnKo 05.12.2022, 1-21-6688.

näiteks süstemaatilise varguse kvalifikatsiooniga, jäetakse kohtupraktikas ka seksuaalse enesemääramise vastase ründe puhul korduvana käsitamisel osaline jätkuvus kaalumata.

Tendentsi lähtuda korduvusest nähtub ka kriminaalasjast nr 1-21-7688, kus S-i süüdistati kolmel korral, s.o korduvalt, tasu eest alaealise isiku suhtes sugulise iseloomuga teo toime panemise katses.²⁹⁴ S-ile inkrimineeriti kolme kuriteoepisoodi augustis 2018, kus erinevate autosõitude ajal pakkus süüdistatav samadele kannatanutele (esimeses kuriteoepisoodis vaid 1 kannatanu) raha või rahalist kasu vastutasuna sugulise iseloomuga tegude toimepanemise eest. Süüdistatav tegutses kavatsusega. Pakkumistest keeldumisel kadus süüdistataval koheselt motivatsioon kannatanutele sel korral neid pakkumisi teha ja neid edasi sõidutada. See kohtu järeldus ei välista aga edaspidist tahtlust ja seeläbi tegude vahel ühtset tahtlust. Pärnu Maakohus sedastas, et süüdistatava käitumine tervikuna on „selgelt meelitamine, alaealiste võimalike huvide otsimine ja vastutulekute pakkumine (suits, sõit jm) ja suhete loomine selliselt, et kallutada lõpuks alaealisi seksiga seotud ettepanekutega nõustuma“.²⁹⁵ Kohus mõõnab analüüsis *modus operandi* sarnasust ning süüdistatava tegevuses strateegia esinemist, mida ajas kohandab. Samuti ühendas tegusid üks ettevalmistav tegevus. Seega leian, et teod olid ühtsest tahtlusest kantud. Samuti olid inkrimineeritud kuriteoepisoodid toime pandud ajalisel lähedaselt (augustikuu esimeses pooles), sarnastel asjaoludel, samas autos ning ühtse ettevalmistava tegevuse taustal. Oluline sarnasus ja ühtne tahtlus viitavad, et süüdistatava tegevust võiks mõista ühe jätkuva kuriteona. Teoühtsust kaalumata on aga lähtunud korduvusest. Kuivõrd süüdistataval puudusid kehtivad kriminaalkaristused, tähendanuks jätkuvuse sedastamine teo kvalifitseerimist hoopis lg 1 järgi ning karistusraami olulist vähenemist. Lg 1 järgi kvalifitseeritav kuritegu on sanktsioneeritud kuni 5-aastase vangistusega, see-eest lg 3 eest näeb seadus karistusena ette 2- kuni 8-aastase vangistuse.

Klassikalise jätkuvuse näitega sarnases olukorras on kohus aga selgelt lähtunud korduvusest ning jätnud teoühtsuse, sh jätkuvuse, kõrvale. Kriminaalasjas nr 1-22-1657 süüdistati N-i muuhulgas KarS § 141 lg 2 p-de 1, 6 ja § 141¹ lg 2 p 1, 6 järgi kvalifitseeritavates kuritegudes, mis seisnesid vähemalt viiel korral oma 10-aastase tütre suhtes seksuaalse iseloomuga tegude toimepanemises perioodil kevad 2021 kuni 01.12.2021.²⁹⁶ Etteheidetav tegevus leidis aset kannatanu ja süüdistatava ühises elukohas ning seisnes mitmel korral kannatanule käe püksi panemises, suguelundi katsumises ja pigistamises. Süüdistatava selgituste kohaselt kasutas ta ära olukorda, et elukaaslane magas teises toas ja tütar magas tema kõrval ning pani tütre suhtes toime süüdistuses kirjeldatud teod. Kahel korral tuvastas kohus ka sõrme sisestamise kannatanu tuppe, mille osas kvalifitseeriti tegevus KarS § 141 lg 2 p 1, 6 järgi. Kuigi kõigi tegude vahel esineb minu hinnangul oluline sarnasus – väga sarnane

²⁹⁴ PMKo 16.05.2022, 1-21-7688; TlnRnKo 29.09.2022, 1-21-7688.

²⁹⁵ PMKo 16.05.2022, 1-21-7688, lk 9.

²⁹⁶ HMKo 14.06.2022, 1-22-1657; TlnRnKo 26.09.2022, 1-22-1657.

teoviis, kus erinevus seisnes ainult seksuaalse enesemääramise vastase teo intensiivsuses, sama toimepanemise koht ning tehilud ja tegude toimepanemine ajaliselt lähestikku lühikesel perioodil – siis jätkuvust ei maininud kohus ega menetlusosalised.²⁹⁷ Kuivõrd süüdistatav kasutas ära võimalusi ja esines üldine valmidus järgnevatel kordadel samamoodi toimida, jaataksin ka ühtset tahtlust. Seega tuleks vastavalt kaks ja kolm episoodi, mis kvalifitseeritud samamoodi, ühtse tahtluse tõttu mõista kahe jätkuva teona.²⁹⁸ Iga etteheidetavat episoodi käsitati aga eraldi teona ning kuriteona.

Kaitsja tõstas samas kriminaalasjas nr 1-22-1657 küsimuse, kas etteheidetav tegevus on õigesti kvalifitseeritud mõlema sätte alusel. See on olemuselt ka teoühtsuse küsimus, kuivõrd reaalkogumi vastandina ideaalkogum eeldaks osategude käsitamist ühe teona. Kohtuotsusest ei selgunud, millisele konkreetsele õiguslikule konstruktsioonile viidates kaitsja süüdistuse kvalifikatsiooni ning reaalkogumis käsitlemise kahtluse alla seadis. Kohus järeldas, et teod on õigesti kvalifitseeritud, analüüsides sealjuures §-de 141 ja 141¹ erinevusi ning objektiivsete tunnuste täidetust. Otsuses on mõlema kvalifikatsiooniga (osa)tegude osas üksnes üldsõnaliselt sedastatud, et kuna on tuvastatud mitu episoodi, peavad sugulise iseloomuga teod olema kvalifitseeritud korduvana (faktiline retsidiivsus lg 2 p 6 järgi) ning konkurentsi osas lähtus kohus mitmetest tegudest ehk reaalkogumist. Sellises materiaalõiguslikus käsitluses ei näinud ilmseid puudusi ka ringkonnakohus. Seega ka olukorras, kus on tõstatatud küsimus teoühtsusest, lähtus kohus selgelt hoopis üksikepisoodide korduvusest, kaalumata jätkuvust.

Kokkuvõttes ei kaaluta ka seksuaalse enesemääramise vastaste rünnete puhul kohtupraktikas n-õ klassikaliste juhtumite korral jätkuvust. Kuigi esines kriminaalasju, kus tegusid oleks võinud käsitada ühe jätkuva teona, ei olnud jätkuvuse kontseptsioonist ühelgi korral lähtutud. Ühtsest üldisest valmidusest kantud sama kannatanu vastased teod käsitletakse mitme teona ning korduvana. Ühtsest tahtlusest kantud ja oluliselt sarnaste tegude kvalifitseerimine korduvana viitab taaskord jätkuvuse vaikumise kõrvale jätmisele, nagu kehalise ja vaimse väärkohtlemise puhul. Ka järjepidev, süstemaatiline samalaadne seksuaalse iseloomuga tegevus sama kannatanu suhtes, on käsitletud korduva tegevusena. Selles osas on isikuvastased kuriteod sarnased varavastastega. Üksnes narkodiilerluse puhul lähtutakse etteheidetava tegevuse elustiiliks olemise puhul jätkuvusest.

---

²⁹⁷ Süüdistuses etteheidetavate tegude toimepanemise aja määratlemise täpsuse analüüsil viitab kohus Riigikohtu lahendile kriminaalasjas nr 3-1-1-85-08, milles „laviinikirjade“ saatmist on käsitletud ühe jätkuva teona eesmärgiga ummistada kirjavahetus. Kuigi kohtud käsitlesid kriminaalasjas nr 3-1-1-85-08 tegevust jätkuvana, ei nähtu käesolevas kriminaalasjas nr 1-22-1657 tuginemist jätkuvuse analoogia alusel, kuivõrd viidatud oli ka teistele Riigikohtu otsustele, kus etteheidetav tegevus ei olnud kvalifitseeritav jätkuva tegevusena.

²⁹⁸ KarS § 141 ja § 141¹ on erinevad kvalifikatsioonid. Kohus on analüüsinud kvalifikatsioonide erinevust ja erinevust riive intensiivsuse osas, sedastades erinev olemist, mitte kvalifitseerivat tunnust. See-eest nii Saksa kohtupraktika näidete puhul kui ka EIK *Rohlena* kaasuses on ühe jätkuva teona mõistetud erineva intensiivsusega riiveid sama õigushüve vastu. Seega kuivõrd kvalifikatsioonid on lähedased, võiks kaaluda ka kuriteokvalifikatsioonide samasust jätkuvuse mõttes. Sellisel juhul tuleks mõista kogu tegevust ühe jätkuva teona.

Olemuslikult ei ole aga jätkuvus piiratud klassikaliste jätkuva kuriteo esinemisvormidega. Ühtse tahtluse ja osategude olulise sarnasuse puhul, võiks jätkuvus kõne alla tulla ka teistes valimisse kuulunud kriminaalasjades. Valimisse kuulusid ning eelneva analüüsiga hõlmamata on liiklussüüteod.

2.3.6. Mitteklassikalised jätkuvana käsitletavat kuriteod

Jätkuvus võiks kõne alla tulla mitmel korral joobeseisundis sõiduki juhtimise etteheidete korral (KarS § 424 lg 2). Näiteks võiks käsitada ühe jätkuva teona ühe ja sama “joomatuuri” raames peole ja hiljem tagasi sõitu, s.o ühtsest tahtlusest kantud mitu ajalisel lähestikku kuid eristatavat sõitu. Puhtteoreetiliselt on võimalik jätkuv joobes sõidukijuhtimine, kuid käesoleva töö autor peab kohtus sellist süüdistust ebatõenäoliseks. Jätkuvuse esinemiseks peaks kahe episoodi vahel esinema ka ühtne tahtlus, mis tuleks aga õiguskaitseorganite sekkumisel välistada. Joobeseisund tuvastatakse tavaliselt vahetult pärast juhtimist. Joobe tõendamine osategude puhul, mis ei lõppenud vahelejäämisega, on komplitseeritud või lausa võimatu. Seega on eluliselt küll jätkuv joobes sõidukijuhtimine võimalik, ent vastutusele võtmine enamas kui etteheide viimase osateo eest on vähetõenäoline.

Üheski KarS § 424 lg 2 süüdistuses ei käsitatud tegusid jätkuvana ega esinenud sellesisulisi argumente. Käesoleva töö autor nõustub jätkuvuse kontseptsiooni vaikimisi kõrvale jätmisega, kuna kõikide valimisse kuulunud kriminaalasjades, milles süüdistus seisnes mitmel korral joobes juhtimises, nähtus, et igal korral oli süüdistatav ka eelnevalt juhtimiselt kõrvaldatud.²⁹⁹ Juhtimiselt kõrvaldamine on oma olemusel korrakaitseasutuse sekkumine, milline välistab ühtse tahtluse. Seda nii faktilise kui juriidilise korduvuse korral. Seega oli teoreetilise käsitlusega kooskõlas ning juba vaikimisi välistatud jätkuvana kvalifitseerimine. Mitmeepisoodilised joobes juhtimised olid õigesti kvalifitseeritud korduvana.

Analoogselt käsitati tegusid korduvana ka süstemaatiliste juhtimisõigusega sõitmiste süüdistustes (KarS § 423¹). Valimisse kuulunud kriminaalasjades nähtus üldjuhul ka KarS § 423¹ järgi süüdistustes iga episoodi puhul juhtimiselt kõrvaldamine ja/või eelnev karistus.³⁰⁰ Peatades juhtimisõigusega sõidukijuhi, kõrvaldatakse juht sõiduki juhtimiselt.³⁰¹ Seega olemuslikult oli õiguskaitseorgani sekkumise tõttu välistatud ühtne tahtlus ning seeläbi ka jätkuvus. Samal päeval juhtimisõigusega sõitmise osas on varemgi teoretiseeritud jätkuvuse esinemist, kuid sellega ei saa just juhtimiselt kõrvaldamiste tõttu nõustuda.³⁰² Jätkuv juhtimisõigusega sõiduki juhtimise etteheide on

²⁹⁹ Nt TMKo 01.07.2022 ja TrtRnKo 25.08.2022 kriminaalasjas nr 1-22-1574; HMKo 28.09.2022 1-22-4639.

³⁰⁰ Nt HMK 25.08.2022, 1-22-4467; HMK 09.08.2022, 1-22-4676.

³⁰¹ LS § 91 lg 2 p 3 – Liiklusseadus. RT I, 22.12.2023, 4.

³⁰² Vt Rützel, A. Sõiduki süstemaatiline juhtimine juhtimisõigusega isiku poolt. Magistritöö. Juhendaja J. Sootak. Tartu: 2016, lk 38.

aga siiski jätkuvast joobes sõitmisest tõenäolisem, kuna juhtimisõiguse puudumine on kestav õiguslik seisund ning tõendada on täiendavalt vaja vaid sõidukijuhtimist. Jätkuv juhtimisõigusega juhtimise süüdistus on siiski pigem erandlik, kus sõitmine tuleb välja hiljem, mitte sõitmiselt vahelejäämisega. Selliseid või sarnaseid tehioolusid ei nähtunud ühestki kriminaalasjast.

Liiklussüüteod on ainus kategooria, mille puhul puudub klassikaline jätkuva kuriteo näide, millega kaasusi kõrvutada. Kuivõrd valimis erandlikke asjaolusid ei esinenud, oli selles osas jätkuvuse mittekäsitlemine õigustatud ning teod teoühtsuse aspektist õigesti kvalifitseeritud. Isikute puhul, kellele juhtimisõigusega sõitmine on muutnud elustiiliks, lähtuti süstemaatilisusest kui korduvusest.³⁰³ Siiski ei saa siinkohal kõrvutada süstemaatilist vargust või narkodiilerlust ja süstemaatilist juhtimisõigusega sõitmist. Elustiiliks oleva juhtimisõigusega sõitmisel puhul välistavad kõikidel analüüsitud juhtudel konkreetsed kaasuse asjaolud ühtse tahtluse. Kohtupraktikas ei esinenud võrreldavat näidet, kus isikule on lubadeta sõitmine kujunenud elustiiliks ja mille eelnevad osateod tuvastatakse pärast viimast osategu, s.o pärast vahelejäämist. Seega on liiklussüütegude puhul elustiiliks kujunenud käitumise teoühtsusele antav hinnang tingitud hoopis menetluslikust praktikast, mitte jätkuvuse mõiste erinevast sisustamisest. Järgnevates uurimustes võiks hinnata, kuidas on kohtupraktikas käsitatud eelkirjeldatud erandlikke liiklussüütegude kaasuseid, kus süüdistus on esitatud muuhulgas nendes episoodides, kus süüdistatav pole liiklussüüteolt vahetult tabatud. Elustiiliks kujunenud tegevus ja seeläbi üldine valmidus igal võimalusel-vajadusel sõidukit juhtida joobeseisundis või juhtimisõigusega, võiks olla ühtsest kaudsest tahtlusest kantud üks jätkuv tegu. Jätkuvuse mõiste sisustamist kohtupraktikas üldiselt, kategooriate üleselt, ning materiaal- ja menetlusõigusliku käsitluse suundmusi, on analüüsitud järgnevas peatükis.

2.4. Ühetaolisus

Saksa Liidukohtu Suure Senati 1994. aasta otsuses (BGHSt 138/40, 03.05.1994 = NJW 1994, 1663) asuti seisukohale, et tegevuse jätkuva teona käsitlemine on õiguskindluse tagamiseks lubatav vaid erandkorras, kui muus vormis ei ole võimalik ebaõigluse ja süü korrektseks kajastamiseks mitut üksiktegu siduda.³⁰⁴ Tänapäevaks on aga Saksa õiguspraktikas jätkuva kuriteo mõiste kaotatud.³⁰⁵ Eelnevalt jätkuva süüteona nähtud olukordades on üldjuhul hakatud vastusele võtma korduva süüteona.³⁰⁶ Teomitmusena määratlemise korral on aga hakatud võimalusel mõistma karistust määras, mis vastaks süü raskusele ka jätkuvana käsitlemise korral.³⁰⁷ Samuti on viidatud otsuse

³⁰³ Nt kui isik on vähem kui aasta jooksul juhtinud sõidukit juhtimisõigusega. – HMKo 25.08.2022, 1-22-4467.

³⁰⁴ Vt Schmidt (viide 25), vnr 1175.

³⁰⁵ Heintschel-Heinegg, BeckOK StGB § 52/42.

³⁰⁶ *Ibidem*.

³⁰⁷ Schmidt (viide 25) vnr 1175.

valguses on hakatud laiendama loomuliku teoühtsuse käsitlusi hõlmamaks osaliselt varasemalt jätkuvana käsitatud osateod.³⁰⁸

Jätkuva kuriteo kontseptsiooni kasutamine ning vähemalt n-ö narkodiilerluse juhtumites tihti rakendamine kinnitab, et erinevalt Saksamaa õiguspraktikast, jätkuvuse mõistet teadlikult rakendatakse. See-eest nähtub mittenarkosüütegude selgelt ka Eestis sarnane käsitlus, kus jätkuva kuriteona mõistetavates olukordades võetakse vastutusele korduva kuriteona. Nähtus jätkuvuse mõiste potentsiaalset alakasutust ning klassikalistest juhtumitest kaugenemist. Kõikide klassikaliste jätkuvate kuritegude puhul (v.a narkodiilerlus) esines kaasuseid, kus teod olid kantud ühtsest tahtlusest ja oluliselt sarnasusest, kuid neid käsitati teomitmusena ning kvalifitseeriti korduvana. Klassikalisest jätkuva kuriteo mudelist lähtuti vaid narkodiilerluse puhul.

Kokkuvõttes on ühene, et jätkuvuse mõistet ei sisustata kuriteoliikide võrdluses ühetaoliselt. See-eest ollakse samade kuritegude puhul järjekindel: narkosüütegude puhul lähtutakse jätkuvusest, nii varavastaste süütegude kui isikuvastaste süütegude puhul on potentsiaalselt jätkuvate sarnaste kuritegude puhul sarnased tendentsid. Isikuvastaste kuritegude puhul ei ilmne kohtupraktikas ka liigisisest ilmset materiaalõiguslikku vastuolu. See-eest varavastaste potentsiaalsete jätkuvate sarivarguste ja -kelmuste puhul esinevad ebakõlad. Varguste puhul lähtuti jätkuvana käsitamisel olulise sarnasuse tunnustest kui imperatiivsetest eeldustest ning seeläbi kitsendatud jätkuvuse mõistest. Seeläbi käsitati mitme-etapilist vargust jätkuvana. Mitmeetapilise kahju saabumisega kelmust käsitati aga ühe teona loomuliku teoainsuse mõttes, mitmete eristatavate pettuslike tegudega mitmeetapilist ühe teoplaani realiseerimist korduvana. Jätkuvuse erinevat sisustamist ilmestab ka kuritegeliku sissetuleku saamise viisile antav erinev kriminaalõiguslik hinnang narkosüütegude ja varavastaste ja narkosüütegude võrdluses. Narkodiilerluse puhul kasutati järjepidevuse-süsteemaatilise argumenti jätkuvuse toetamiseks. Süsteemaatilise varguse sarivarguse juhtumitel jäeti järjepidevuse-süsteemaatilise korral jätkuvus vaikimisi kõrvale ja lähtuti süsteemaatiliseusest kui korduvusest.

Jätkuva süüteo eelduste – isegi subjektiivse elemendi – põhjalikum käsitlus kohtuotsustes oleks võimaldanud käesoleva magistr töö analüüsil anda selgemaid hinnanguid. Kohtuotsuseid ei põhistata aga õigusliku analüüsi eesmärgil, vaid tagamaks õiguskindlust. Eelnevast empiirika analüüsist nähtus, et mitmel korral olid korduvana käsitatud üksikteod kõrvaltvaataja pilgul eluliselt oluliselt seotud, mis võis (aga ei pruukinud) hõlmata ka ühtset tahtlust. Analüüsitud kohtupraktikas ei olnud alati ilmne ühtse tahtluse puudumine. Kui eluliselt seotud rikkumistel, nagu süsteemaatiline vargus, jäetakse välistamata jätkuva kuriteo käsitlus, tuleks jaatada nii põhistamiskohustuse kui menetlusõiguse olulist rikkumist (KrMS § 339 lg 1 p 7). Samuti kohaldataks jätkuva süüteo

---

³⁰⁸ Vt *ibidem*.

korduvana käsitamisel ebaõigesti materiaalõigust: jätkuvus välistab korduvuse, sh ka süstemaatilisuse. Kuivõrd jätkuvuse eelduste täidetuse korral on välistatud süstemaatilisus,³⁰⁹ siis ei tohiks eeltuvastatu pinnalt lugeda valitsevas kohtupraktikas süstemaatilise kontrollil piisavaks vaid süstemaatilise tunnuste kontrolli. Korduvana (sh siis ka süstemaatilisena) käsitamisele peaks loogiliselt eelnema eelkontrolli aste. Nii nagu loomulik teoainsus mitteisesevate osategudega välistab jätkuvuse, välistavad oluline sarnasus ja ühtne tahtlus korduvuse. Seega peaks korduvuse eeldust – mitu tegu – sisustama mh ka läbi osategude olulise sarnasuse ja ühtse tahtluse puudumise.

Erinevalt Saksa praktikast ei nähtu loomuliku teoainsuse mõiste laiendamist, vaid loomuliku teoainsusena mõistetud kuritegude käsitamist ühe teona jätkuvusest lähtuvalt. Loomuliku teoainsuse raames väljendatud seisukoht, kus osateod peavad kõrvaltvaatajale nähtuma ühe teona, ning mida on ekslikult sõna-sõnalt jätkuvuse mõistele laiendatud, on kohtupraktikat mõjutanud. Varasemalt klassikalised jätkuvad sarivarguste ja kelmuste juhtumid on kvalifitseeritud korduvana. Ühe ja sama koha teoplaanijärgne mitmes etapis vargust on aga nähtud jätkuvana, mitte loomuliku teoainsusena. Sellisel jätkuvuse sisustamisel aga eksitakse minu hinnangul olemuslikult jätkuvuse eelduste vastu. Loomulik teoainsus välistab jätkuvuse, mistõttu on jätkuvuse eelduseks eraldiseisvate tegude olemasolu. Jätkuvana käsitamiseks tuleks kolmandal isikul osategusid tajuda kokkukuuluvatena, mitte ühe teona. Kohtupraktikast nähtub aga vastupidine seisukoht. Seega lahknevad kohtupraktika ja teoreetilise käsitluse seisukohad.

Mitte üksnes jätkuvana käsitamata jätmisel, vaid ka jätkuvuse sõnaselgel tuvastamisel eksiti jätkuva kuriteo olemuse vastu. Menetlusõiguslikult osategude äralangemiselt mõisteti süüdistatavad nendes episoodides õigeks. Riigikohus on aga andnud vastupidised suunised. Ühes ja samas jätkuvas teos ei saa samaaegselt õigeks mõista ja süüdi tunnistada. Seega on jätkuvuse mõiste endiselt kohtupraktikas segadust tekitav ja raskesti mõistetav. Seda enam, et mõistet sisustatakse erinevate kuritegude puhul eritaoliselt. Sealjuures on tähelepanuväärne, et pealtnäha on nii jätkuvuse-korduvuse materiaalõiguslik kui ka menetlusõiguslik käsitlus selge ja üheselt mõistetav. Mitmetes kriminaalasjades, kus autor tuvastas potentsiaalse jätkuvuse, on kriminaalasu lahendanud nii maakohus kui ka ringkonnakohus. V.a Tallinna Ringkonnakohtu Riigikohtu seisukohtadega vastuolus olev käsitlus (vt käesoleva töö pkt 2.2.1), ei ole üheski apellatsioonimenetluses osundatud puudustele teoühtsuse määramisel.

Arvestades tuvastatud ebakõlasid, ei päde klassikaliste jätkuvate kuritegude, sh narkodiilerluse puhul, jätkuvuse tuvastamisel sarnasuse argument. Seda nii asja esmakordsel lahendamisel kui ka *ne bis in idem* kontrollil. Kuigi karistusõigusliku vastutuse tuvastamisel on niikuinii välistatud tuginemine analoogiale, siis ka teopildi vastavuse korral nt klassikalisele

---

³⁰⁹ V.a süstemaatiline süütegu, mis koosneb korduvatest jätkuvatest süütegudest. Nt eelkäsitatud otsuses HMKo 23.08.2022, 1-22-4144 või HMKo 14.07.2022, 1-22-4091.

narkodiilerlusele, ei tohiks vaikumisi järeldada jätkuvust. Oluline on jätkuvus tuvastada eeldustest lähtuvalt ning see ka selgelt esitada. Kohtupraktikas, hoolimata EIK selgest nõudest, jätkuvust sõnaliselt ei mainita, isegi kui jätkuvusest lähtutakse. Ei peeta rikkumiseks, kui jätkuvust ei ole mainitudki, vaid vajadusel tuvastatakse hiljem. Selline kohtupraktika ei taga aga õiguselgust. Jätkuvus tuleks ikkagi tuvastada iga kuriteo puhul kohe ja konkreetse kaasuse lahendamisel. Seda enam, et jätkuvuse tuvastamine mõjutab süüdistatava olukorda.

Korduvusest on kriminaliseerimisel lähtunud kui raskendavast asjaolust ning mitmete kaasuste puhul oleks lähtumine jätkuvusest kergendanud karistusraami läbi teo kvalifitseerimise põhikoosseisu järgi. Kuigi see on sarnane suundumus saksa kohtupraktikale, siis täna Eesti karistusõigus jätkuvuse kontseptsiooni kasutab ja peab tavapäraseks. Seega on taunitav, et nii kohtud omaalgatuslikult kui ka kaitsjad on jättnud tõstatamata ja kasutamata jätkuva kuriteo mõiste. Näiteks süstemaatiliste pisivarguste puhul kergendab jätkuvana käsitlemine oluliselt karistusraami. Ühtse üldise tahtlusega toime pandud sarivargused tuleks kvalifitseerida põhikoosseisu (KarS § 199 lg 1) järgi. Analüüsitud näidetes aga süstemaatiliste pisivarguste puhul summeeritud kahju üldjuhul ei ületanud KarS § 218 lg-s 4 sätestatud väheväärtusliku piiri. Seega vastavalt sellele, millise õigusliku teoühtsuse vormina tegevust käsitada, tuleks sarišokolaadivaras või sarikeldrivaras ühes menetluses kolme varguse episoodi käsitlemise korral kas

- 1) süüdi tunnistada KarS § 218 lg 1 järgi, kui kokku ei ületa vargusega tekitatud kahju 200 eurot, ning karistada väärteokorras rahatrahviga kuni 300 trahviühikut või arestiga;
- 2) süüdi tunnistada KarS § 199 lg 1 järgi ning karistada rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistusega;
- 3) või süüdi tunnistada KarS § 199 lg 2 p 9 järgi, kui puuduvad oluline sarnasus ja ühtne tahtlus, ning karistada rahalise karistuse või kuni viieaastase vangistusega.

Seega ei tasu välistada jätkuvusele tuginemist ka süüdistatava kaitseversioonis. Vastupidi on käesoleva töö autorile kummastav, et analüüsitud lahendites üldjuhul ei nähtunud, et süüdistatav või tema kaitsja oleks tõstatanud teoühtsuse ja -mitmuse küsimuse. Seda enam, et jätkuvana käsitlemine sõltub suuresti ühtsest tahtlusest, milline subjektiivse koosseisu täiendava tunnusest sisustatakse suuresti süüdistatava selgituste alusel. Osategude olulise sarnasuse korral võib olla süüdistatavale soodsam jaatada tegude ühtset tahtlust kui mitte ütlusi anda või eitada tehioolude tõendatusse korral osategude toimepanemist. Süüdistuse käsitlemine jätkuva kuriteona võib seega omada süüdistatavale soodsat mõju. Jätkuvana käsitlemise ebasoodsat mõju süüdistatavale on nähtud aegumise regulatsioonis.³¹⁰ Jätkuvana käsitlemisel arvestatakse aegumistähtaja algust viimase osateo lõpuleviimisest (KarS § 81 lg 4 ls 1). Seega kui jätkuva kuriteo osateod on toime pandud pikema

---

³¹⁰ Schmidt (viide 25), vnr 1174.

perioodi jooksul, ei alga tegude kriminaalvastutuse aegumine. Kui eraldivõetult võib osategu olla justkui aegunud, siis jätkuva kuriteo korral vastutab isik ka selle eest ning seda võetakse süü suuruse hindamisel arvesse.

Soodsa mõjuna on nähtud ka seda, et osategude hilisemal tuvastamisel ei saa nende eest kriminaalkorras vastutusele võtta.³¹¹ Eelnevalt korduvalt osundatud *ne bis in idem* keeld välistab sama teo eest – jätkuva kuriteo puhul nähakse osategusid ju õiguslikult ühe teona – korduva karistamise. Seega saririkumise korral, olles juba korra karistatud – ei saa vastutusele võtta varem tuvastamata episoodides, mis olid hõlmatud ühtse tahtlusega ning toime pandud enne õiguskaitseorganite sekkumist. Teisalt hõlbustab jätkuva kuriteo kontseptsioon sarikurjategijate vastutusele võtmist, kuna tuvastamata üksiktegude eest ei saa enam vastutusele võtta.³¹² *Ne bis in idem* reegel välistab ka korduva menetlemise. Seega tendents, kus potentsiaalselt jätkuvaid vargusi käsitatakse süstemaatilise vargusena, koormab õigussüsteemi hiljem tuvastatud (osa)tegude kriminaalmenetlustega. Süstemaatiliste pisivarguste osas on arutatud ka dekriminaliseerimist ülekriminaliseerituse argumendil, kuid sealjuures osundatakse ka õiguskaitseasutuste koormusele.³¹³ Jätkuva süüteo argumentide aktiivsem hindamine ning seeläbi mõiste kasutamine võiks vähendada kuriteona käsitatavate pisivarguste arvu. Samas võib jätkuvuse „taaselustamine“ süstemaatilise varguse osalise asendajana pikendada menetlusaega. Jätkuva kuriteona käsitsemine tõstab kohtueelse menetluse hoolsuskohustust: süü suuruse õiglaseks hindamiseks tuleb tuvastada menetlusega kõik üksikteod.

Kuigi Riigikohus on selgitanud, täpsustanud jätkuva kuriteo materiaalõiguslikku sisu kui ka andnud menetlusõiguslikke suuniseid, ei näe, et eritaolist sisustamist oleks võimalik muuta pretsedendiga. Erinevused on laiaulatuslikud ja mitmetahulised, mistõttu Riigikohtu seisukohad ei saa jääda vaid konkreetse kaasuse raamidesse. Variant on ka *obiter dictum* korras selgitus, kuid see eeldab sobiva kaasuse kassatsiooniastmesse jõudmist. Kuivõrd aastate jooksul on teoreetilised käsitlused ristunud, siis ka praktikakokkuleppe, koolitus või selgitav väljaanne ei oleks piisav kohtupraktika kardinaalseks muutuseks. Jätkuva kuriteo mõiste saaks see-eest normatiivselt korrastada. Defineeriva sätte seadusandja poolt üheselt esitamine annaks nii selged eeldused kui üheselt mõistetava jätkuvuse viite. See aga ei välistaks jätkuvuse subjektiivset, potentsiaalselt meelevaldset sisustamist. Soovides jätkuvuse mõiste karistusõiguslikku säilitamist, puudub hea lahendus tekkinud õiguskindluse riive heastamiseks. Kohtupraktikas aktiivsem jätkuvuse kaalumine (sh mitme sarnase teo puhul ühtse tahtluse välistamine kui korduvuse eeldus) võimaldaks aga kujundada ühetaolisemaid seisukohti ning vältida süüdistatava õiguste riivet konkreetsetes kaasustes.

---

³¹¹ *Ibidem*.

³¹² *Ibidem*.

³¹³ Nt Tee, K. Dekriminaliseerimine – kuritegevusevastase võitluse huvides ja heaks? – Prokuratuuri 2021. a aastaraamat. – <https://aastaraamat.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2021/dekriminaliseerimine-kuritegevusevastase-voitluse-huvides-ja-heaks> (23.04.2023).

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli hinnata jätkuva kuriteo mõiste sisustamise ühetaolisust kohtupraktikas. Jätkuv kuritegu ei ole iseenesest mõistetav kontseptsioon ning mõistet ei sisustata ühetaoliselt. Kohtupraktikas kasutatakse terminit jätkuv mitmetähenduslikult, mh õigusteoreetiliselt vastandliku korduvuse väljendamiseks. Vastuolud jätkuvuse mõiste olemuse avamisel ilmnedid juba õigusteoreetilises käsitluses. Ühelt poolt peaks esinema mandrieuroopalik üldtunnustatud jätkuva süüteo mõiste, teisalt on Saksamaal käsitlusest sisuliselt loobunud ning Eesti õigusteoreetiline ja -praktika käsitlus ebajärjekindel. Riigikohtu praktikast nähtus siiski naasmine n-ö klassikalise jätkuva kuriteo kontseptsiooni juurde. Sellest õigusteoreetilisest käsitlusest lähtuvalt on käesolevas töös esitatud jätkuva kuriteo tunnused. Jätkuvuse eeldusteks on väliselt iseseisvate koosseisupäraste osategude esinemine, osategude oluline sarnasus ning osategude kantus ühtsest tahtlusest. Õiguskäsitlustes esitatud täiendavad jätkuva kuriteo tunnused on üksnes olulist sarnasust või ühtset tahtlust iseloomustavad tunnused, mitte eelduseks jätkuvuse tuvastamisel.

Ühendades imperatiivsed tunnused ning nende sisustamismudelid, on käesolevas magistritöös sünteesitud kaasaegne Eesti jätkuva kuriteona käsitamismudel (*à la* koosseisu eeldused). Sellele tuginedes on omakorda koostatud jätkuvuse kontrolli vooskeem. Kuigi jätkuvuse kontrollskeem on üles ehitatud kantuna kohtupraktika analüüsi eesmärgist, saab selle alusel kontrollida kaasuses jätkuva kuriteo tuvastamist või tuvastamata jätmist. Kohtupraktika seesuguse lauskontrolli ning analüüsi tulemusena ilmned õiguskindluse printsiibi rikkumine: jätkuva kuriteo mõiste sisustamine ei ole ühetaoline. 2022. aasta III kvartali kohtuotsustes sisustatakse mõistet eritaoliselt nii kuriteoliigiti kui liigiülevalt. Sealjuures eksitakse ka jätkuva kuriteo olemuse – õigusliku teoühtsuse – vastu.

Õiguskindluse printsiibiga saab kooskõlas olevaks pidada vaid otsuseid, kus jätkuva kuriteo korral on kohtuotsuses selgelt välja toodud jätkuvusele tuginemine ning jätkuvuse tunnuste asjaoludega seostatus. Sellest hoolimata ei ole analüüsitud kohtupraktikas kaebemenetlustes rikkumiseks peetud seda, kui jätkuvana käsitatava kuriteo korral ei nähtu kohtuotsusest selgelt, et etteheidetavat tegevust peetakse jätkuvaks kuriteoks. Otsustes on küll kasutatud sõnalist viidet, kuid sealjuures puudub enamasti jätkuvuse tunnuste kõrvutamise kaasuse asjaoludega. Juhul kui jätkuvust on analüüsitud, siis põhjendus ei tugine jätkuvuse tunnustele (oluline sarnasus ja ühtne tahtlus). Jätkuvust nenditi üldsõnaliselt, tulenevalt jätkuvana käsitamise tagajärgedest või analüüsi ainult ühte tunnust. Muid argumenteerimisviise – ekvivalents menetlusõiguslike tagajärgede alusel ja kasuistika –, millest materiaalõiguslikul kvalifitseerimisel kohtupraktikas on lähtunud, ei saa aga pidada jätkuvuse tuvastamisel korrektseks. Väärloogika alusel on ka jätkuvuse alusel sisustatud tahtlust, mitte vastupidi. Samuti jätkuvust konkreetse kaasuse puhul sisustamata peetakse jätkuvust iseenesestmõistetavaks narkodiilerluse kui klassikalise jätkuva kuriteo korral.

Jätkuva kuriteo moodustavad osateod, mis on eraldivõetuna koosseisupärased, õigusvastased ja süüliised. Õigusliku teoühtsuse alusel nähakse neid aga olemuslikult ühe teona. Seega on olemuslikus vastuolus jätkuva kuriteo kvalifitseerimisel lähtuda korduvusest kui ka osategusid kunstlikult lahutada üksikute osategude “ära langemisel”. Riigikohus on viimase osas üheselt selgitanud, et jätkuva kuriteo korral süüdistatavat osaliselt õigeks mõista ei saa. Sellest hoolimata on kohtupraktikas seisukohti meelevaldselt sünteesitud, kohaldatud korduva kuriteo käsitlemisel esitatud seisukohti ning menetluslikult käitutud valitseva kohtupraktika seisukohtadele vastupidiselt. Korduvusega segistamine võib tuleneda mh jätkuvuse terminist, kuivõrd seda kasutatakse kohtupraktikas mitmetähenduslikult, sh korduvusele viitamiseks. Mitmetimõistetavus konkreetse kaasuse puhul võib ka märkamata jääda, mis on kohtupraktikas kaasa toonud teoühtsuse käsitluse muutmise kohtu poolt seda teadvustamata. Seda lähedase, kuid jätkuvusega külgneva, loomuliku teoainuse teooria kohaldamisega. Loomuliku teoainsuse teooria ja jätkuvuse eristamine ei ole kohtupraktikas intuiitiivne. Seisukohtade segustamine nähtub nii õigusteoreetilisel tasandil kui ka kohtupraktikas.

Eritaolisus ei ole kõikehõlmav. Kuriteoliigiti esineb ka teoreetilise käsitlusega kooskõlalist sisustamist. Jätkuvuse tuvastamisel lähtutakse summeeritud teo ulatusest ja kahju suurusest. Näiteks kooskõlas ühe teona käsitlemisega, esitatakse keeleliselt ja struktuurselt varastatud asjade loetelu eristamata esemeid osategude lõikes. Narkodiilerluse puhul lähtutakse samuti summeeritud teo ulatusest, kuid kogused eristatakse ja tõendatakse eraldi. Osategude vahel erinevused toimepanijate koosseisus ei välista jätkuvust ning sellest on lähtunud ka kohtupraktikas. Osategude kuriteokoosseisude samasuse tunnuse mittetäidetusel aga jätkuvus välistatakse, mis on kooskõlas varemväljendatud seisukohtadega.

Jätkuva kuriteo teoreetilise käsitlusele kui ka kohtupraktikas ilmnes lahknevus varguse kui klassikalise jätkuva kuriteo sisustamisel. Ründe objekti puhul eeldati elulist täielikku samasust, mitte objekti üldkategoriat samasust. Jätkuva vargusena käsitati sarivarguse asemel hoopis ühest kohast mitmeetapilist vargust. Sarivarguseid on alati mõistetud eraldi tegudena. Isegi kui jätkuvat vargust sisustada ühe koha mitmeetapilise vargusena, siis sellest käsitlusest on omakorda lahknetud süstemaatilise varguse üldkvalifikatsiooni korral: süstemaatilise varguse moodustavate episoodide vahel ei tuvastata ka osalist jätkuvust. Kui jätkuva kuriteo mõiste peaks andma edasi tegude kokkukuuluvust, siis varguse tegude vahelist seost väljendatakse kvalifitseerides teod süstemaatilise vargusena. Sealjuures kasutatakse süstemaatilise sisustamiseks samu argumente, mis sobivad jätkuvust kinnitama. Varguste puhul on klassikaline jätkuvuse käsitlus vaikimisi kõrvale jäetud. Ka osalise jätkuvuse korral üksnes süstemaatilise tuvastamine ei ole kooskõlas õiguskindluse printsiibiga, andes mh aluse teistkordse karistamise keelu rikkumisele. Oluliselt sarnaste osategude puhul peaks süstemaatilise tuvastamine eeldama esmalt ühtse tahtluse ja seeläbi jätkuvuse

välitamist. Valikuline mõiste kohaldamine ehk eelduste täidetuse korral jätkuvuse tuvastamata jätmise osutab, et kohtupraktika ei ole ühetaoline.

Ka sarikelmusi on kohtupraktikas käsitatud korduvana, lahknedes klassikalisest mudelist. Kohtupraktikas eeldatakse sarikelmuse jätkuvana lugemiseks täiendava tunnusega sama petetut. Jätkuva kelmusena nähakse ühtsest tahtlusest kantud oluliselt sarnaseid kelmusi, millised on toime pandud sama petetu suhtes. See-eest ühe kannatanu suhtes sama teoplaani raames kahju-kasu mitmeetapilist realiseerumist, mis varguste puhul oli kohtupraktika järgi jätkuv vargus, nähakse kelmuse korral ühe teona loomuliku teoainsuse mõttes. Jätkuvuse sedastamiseks oodatakse varguse puhul sama võõra vallasaja kogumit (asjad samast majast), kelmuse korral varakogumi samasust (sama petetu varakäsutus), mitte üldkategoriat järgi sarnasust (nt joped kui sama objekt).

Narkodiilerluse puhul rakendatakse klassikalist jätkuvuse mudelit. Kuigi lähtutakse jätkuva kuriteo kontseptsioonist, ei peeta seda vajalikuks sõnaliselt väljendada või argumenteerida. Nii varasemate Riigikohtu seisukohtadega olemuslikult kui hilisemate käsitlustega selgelt vastandus narkodiilerluse puhul aga kohtupraktika lähenemine, kus jätkuv kuritegu jagati mitmeks teoks käideldud narkootilise aine alusel. Erinevate narkootiliste ainete diilerlust ei peetud üheks jätkuvaks kuriteoks. Kui narkootiliste ainete käitlemise puhul tähendab sarnaste osategude elustiiliks olemine ja süsteemne käitlemine kohtupraktikas narkodiilerlust kui jätkuvat kuritegu, siis varguste puhul käsitletakse süsteemset elustiiliks kujunenud käitumist samade argumentide alusel süstemaatilise ehk korduva käitumisena. Elatise hankimine kuritegelikul teel narkodiilerluse läbi on üks jätkuv kuritegu, aga elatise hankimine kuritegelikul teel varguste läbi on mitu korduvat kuritegu. Kriminaalkohtutel on võimalus kui ka pädevus kõrvaldada õiguskindluse printsiibi rikkumine olukorras, kus jätkuva kuriteo kontseptsiooni sisustakse varavastaste ja narkosüütegude puhul erinevalt.

Järjepidev, regulaarne ühe kannatanu peksmine võiks kvalifitseeruda jätkuva kuriteona, kuid kohtupraktikas on ühene loobumine klassikalisest jätkuvuse teooriast ning lähtumine korduvusest. Kuigi EIK on mitmekordse lähisuhtevägivalga jätkuvana käsitamist pidanud üldtunnustatud jätkuvuse mõistele vastavaks olukorraks, siis Eesti kohtupraktikas oli kõikides kriminaalasjades, milles nähtus mitmeepisoodiline vägivald sama kannatanu vastu, tegevus kvalifitseeritud korduvana. Isikuvastaste rünnete puhul, sarnaselt varavastaste kuritegudega, jäetakse jätkuvus vaikimisi kõrvale. See-eest ühe jätkuva kuriteona käsitatakse mitmeid konkretiseerimata vägivaldaepisoode, mis on piiritletud ajaliselt. Jätkuvuse esinemist ei ole aga analüüsitud või mainitud olukordades ka siis, kui jätkuvuse kontseptsiooni on rakendatud. Sealjuures eraldatakse täpsemalt tuvastatud episoodid kunstlikult ning kvalifitseeritakse tegevus ikkagi korduvana. Analoogne on kohtupraktika ähvardamise korral.

Seksuaalse enesemääramise vastaste rünnete puhul ei kaaluta kohtupraktikas ka n-ö klassikaliste juhtumite korral jätkuvust. Kuigi esines kriminaalasju, kus tegusid oleks võinud käsitada ühe jätkuva teona, ei olnud jätkuvuse kontseptsioonist ühelgi korral lähtutud. Ühtsest üldisest

valmidusest kantud sama kannatanu vastased teod käsitletakse mitme teona ning korduvana. Ühtsest tahtlusest kantud ja oluliselt sarnaste tegude kvalifitseerimine korduvana viitab taaskord jätkuvuse vaikumisi kõrvale jätmisele, nagu kehalise ja vaimse väärkohtlemise puhul. Ka järjepidev, süstemaatiline samalaadne seksuaalse iseloomuga tegevus sama kannatanu suhtes, on käsitletud korduva tegevusena. Kokkuvõttes järeldatakse üksnes narkodiilerluse puhul etteheidetava tegevuse elustiiliks olemise puhul jätkuvust.

Kohtupraktikale oli omane jätkuvuse mõiste alakasutus ning klassikalistest juhtumitest kaugenemine. Kokkuvõttes on ühene, et jätkuvuse mõistet ei sisustata ühetaoliselt. On taunitav, et nii kohtud omaalgatuslikult kui ka kaitsjad on jätnud tõstatamata kaasustes jätkuvuse mõiste ja kaalumata sellekohase käsitluse. Ühetaolisuse tagamiseks ja kohtupraktika ühtlustamiseks tuleks edaspidi korduvuse eeldust – mitu tegu – sisustada mh ka läbi osategude olulise sarnase ja ühtse tahtluse puudumise. Kogumis on erinevused laiaulatuslikud ja mitmetahulised, mistõttu Riigikohtu seisukohad ei saa jääda vaid konkreetse kaasuse raamidesse. Jätkuva kuriteo mõiste saaks see-eest normatiivselt korrastada. Defineeriva sätte seadusandja poolt üheselt esitamine annaks nii selged eeldused kui üheselt mõistetava jätkuvuse viite. Kohtupraktikas aktiivsem jätkuvuse kaalumise võimaldaks aga kujundada ühetaolisemaid seisukohti ning vältida süüdistatava õiguste riivet konkreetsetes kaasustes.

Järgnevastes uurimustes tuleks 2022. aasta III kvartali lahendite taustal ilmnenu tendents kontrollida kuriteoliikide lõikes, piiramata valimit ajaliselt ja menetlusliigiti. Samuti on käesolevas töös kõrvale jäänud maksusüütegude kui klassikalise jätkuva kuriteo kaasused ning ulatuslik sisustamispraktika jätkuvate väärtegude osas. Käesolevas töös on tõstatatud mitmeid jätkuvuse tunnuste tõlgendamisetpanekuid, mille puhul oleks kohane võrdlevõiguslik käsitlus.

THE CONCEPT OF CONTINUOUS CRIMINAL OFFENCE IN CASE LAW

Abstract

Estonian criminal law knows and uses the concept of the continuous criminal offence. Continuity and its issues have been addressed both in Supreme Court rulings and as part of research papers with other focuses. The concept of the continuous criminal offence in case law has not been separately researched before. The purpose of this thesis was to find out whether the concept of continuous crime is uniformly defined in Estonian case law. To assess uniformity, the following research tasks were set out. First, to give an overview of the concept of continuous crime in legal theory. Secondly, to develop an appropriate identification method for continuity for coherent analysis of the case law. Lastly, to analyse the sample of judgments.

The master's thesis is structured according to the research objective and tasks set. First, an overview of relevant legal theory and Supreme Court case law is given. The second chapter deals with the empirical part of the study. In addition to the case law analysed, the Supreme Court rulings, law commentaries and other legal publications have been used. This includes both German and Estonian legal textbooks, scientific articles, and research papers.

This empirical-theoretical study used qualitative content analysis. To present the theoretical background of continuous criminal offences, in other words the nature of continuous crime, relevant academic literature and the case law of the Supreme Court had to be studied, systematized, and generalized. Intended systematic analysis of case law required describing the concept of continuous crime, the conditional characteristics of being considered as continuous and the consequences of continuity in both substantive and procedural law. Both historical and systematic interpretation were used in the presentation of legal dogmatic positions. Based on the findings author synthesized a detection scheme for the continuous criminal offence. A uniform assessment scheme reduces the impact of subjective assessments made by authors when analysing case law.

Jurisprudential views are as follows. Continuous offence is a form of legal unit of action. There should be a generally recognised European concept of the continuous offence. However, Germany has essentially abandoned its usage and Estonia's inconsistent. The interpretation of the features and the list of features constituting continuous criminal offence have been nonuniform in both theory and in Estonian Supreme Court judgements. Nevertheless, the Supreme Court has returned to the so-called classical approach first explained in 2004. Chapter 1.5. of the thesis provides flowcharts based on prevailing case law for the identification and analysis of a continuous criminal offence.

Multiple acts are considered as a continuous offence when (1) the individual acts are done with the same criminal intent and (2) the individual acts are significantly similar. *Ex ante* need to be established multiple acts which all individually comprise the necessary elements of an offence, are unlawful and constituted guilty.

There must be several acts which, externally, i.e. from the perspective of an objective observer, appear to be individual. Actions that seem independent are imperative. However, it is confused with naturally, organically appearing to be one. Continuous actions can and should be perceived as related but need to be individually distinguishable in time and space. Multiple actions naturally perceived as one act is one act based on the theory of the natural unit of actions, not one continuous offence. Unlike the natural unit of actions, all the necessary elements of an offence are repeatedly realised. Prevailing case law dictates that the repeatedly realised criminal offence needs to be not similar, but same.

Based on the classical approach there are only two imperative characteristics for multiple acts to be considered one continuous criminal offence. The acts must be substantially similar and borne out of common intent. For criminal acts against highly personal interest, the identity of the victim needs to be the same on each occasion. Any other characteristics set forth are only to imply similarity or common intent. However, the other characteristics have been presented also as mandatory or as a non-consistent list. Therefore, the definition of the continuous criminal offence has not been uniform.

The other characteristics include the requirement of the same legally protected interest; temporal and spatial connection; and similarity in the manner of execution of the individual acts (*modus operandi*). These are to be considered as arguments that support significant similarity. The orientation to one common consequence or goal indicates common criminal intent. In cases of one plan of action, common criminal intent should be presumed.

To answer the research question – whether the concept of continuous crime is uniformly seen and used in Estonian case law – the author analysed all judgments made in the third quarter of the year 2022. Examining all the judgements, without narrowing them down by keywords, made it possible to give a scientifically honest assessment of uniform application. The all-encompassing sample did not exclude cases where theories of actual unity and plurality should have or could have been considered. The object of this work master's thesis was the judgments of the III quarter of 2022 (01.07.2022-30.09.2022) which were made public in Riigi Teataja by 23.02.2023. Due to the volume of case law, the sample was limited by types of crime and covered only four of the most common types: violence (including offences against the person); offences against the property; traffic offences and offences against public health. The sample included all the criminal judgements made during the sample period at all Estonian courts. However, court judgements made in the plea agreement

procedure were disregarded, as this type of procedure does not reveal the reasoning of the court, but only the legal assessment of the act made in the pre-trial procedure, which the court accepted.

The subset of tasks for case law analysis consisted of generalizing how the notion of continuous criminal offence is interpreted in Estonian case law. Also, to compare the views used in case law and jurisprudence on the definition and interpretation of continuous criminal offence. All in all, to assess the uniformity of the interpretation of the continuous criminal offence.

The case law of the county, district and Supreme Court was analysed. A systematic comparison of the circumstances of the case law based on the synthesised scheme was used to assess how the characteristics of continuity were seen and interpreted and to identify cases where continuity had not been applied. Evaluations were based on analogy, grammatical and systematic interpretation. To analyse the definition of the concept in case law, it was necessary to compare the approach with the dogmatic positions and to generalise the viewpoints of case law.

Analysis of the case law showed that the usage of the concept of continuous criminal offence is not uniform. Therefore, revealing an infringement of the principle of legal certainty. Inconsistencies in explaining continuity were already evident in the theoretical approach. Due to vast differences in interpretation, one definition could not be generalized. However, similar tendencies were present in the same type of crimes.

Court judgements can only be compatible with the principle of legal certainty when the decision makes it clear that the accused's conviction and sentence resulted from a finding that the elements of a continuous offence occur. Judgment should distinctly set out the reliance on continuity and associate the circumstances with the characteristics of continuity. Though it has been previously found as an infringement in the case of a continuous offence when it is not clear from the judgment that the conduct is considered continuous. Usually, the analysed judgements used a verbal reference, but not always. To add to that, not once was continuity established based on both the argument of common intent and significant similarity.

If continuity is analysed at all, the justification is not based on the characteristics of continuity. For example, continuity was deduced from the consequences of classifying actions as continuous; or only one characteristic was analysed. However, any other forms of arguments used in substantive classification cannot be regarded as accurate for establishing continuity. Based on mis-logic, intent has also been identified based on continuity, not the other way around. As well as not establishing continuity in a particular case, continuity is considered self-evident in the cases of drug trafficking. Despite drug trafficking being a classic continuous criminal offence, criminal liability should not be based on analogy.

The continuous criminal offence consists of acts which, taken in isolation, are constituent, unlawful and guilty. Based on legal unity of action, however, they are inherently seen as a single act. It is therefore intrinsically contrary to the definition of continuity to classify a continuous crime as “committed repeatedly” or to artificially separate acts as individuals. The Supreme Court has made it clear about the latter, that the accused cannot be partially acquitted for continuous criminal offences. Nevertheless, the courts have arbitrarily synthesized positions, applied the positions adopted in the context of a repeated criminal offence and concluded the opposite. Thus, acted in a manner contrary to the prevailing case law.

Confusion between repeated and continuous offence may arise, *inter alia*, from the term for continuity (“jät kuvus”) in itself. “Jät kuv” is used ambiguously in the case law, also for referring to repeated infringement. Ambiguous in a particular case may also go unnoticed. There was a case where the ambiguous usage led the court to a change in the form of the concept of legal unity of action without ever acknowledging it. This is with the application of a close but bordering theory of natural unit of action. The distinction between the theories is not intuitive in case law. The confusion and mixing of views are apparent both at the theoretical level and in the case law.

The case law is not all-nonuniform. Some aspects of the continuous criminal offence are coherent. In all the cases continuity was established, the extent of the crime was based on summarized extent. Both in offences against property and public health. Despite classifying under summarized extent, in the case of drug trafficking, the quantities were differentiated, considered, and proved separately. However, for larceny, in accordance with the consideration as a single act, the list of items stolen was provided structurally in a manner with non-differentiated items by sub-act. This difference in implementation points to a different interpretation of continuous criminal offence. The case law was also uniform on the notion that differences in the composition of offenders do not preclude continuity. Also, in line with the jurisprudential positions, continuity was tacitly ruled out when the presumption of the same criminal offence was not met.

Both theoretical interpretation and case law of the continuous criminal offence revealed a discrepancy in the notion of continuous theft. Albeit serial-thefts are a classic example of continuous crime, none of the analysed judgements used continuity for serial-thefts. Instead of serial-theft, multiple-step theft was regarded as a continuous theft. Serial thefts in case law are always understood as separate acts. It seems that the object of the attack is expected to have unity of the asset bundle in order to be considered continuous, not unity of the general category of the object. Even if we were to accept the continuous multi-step theft of the same place as a new concept, it is not implemented coherently in case law. In the cases of systematic larceny, case law does not recognize partial continuity between the acts. Even though continuity excludes a systematic larceny, a systematic larceny can consist of separate continuous acts. The perceived connection between previously

continuous crimes is embodied in the prosecution for a systematic crime. Yet the arguments for systematicity are the same that refer to a continuous crime. So for thefts, the classic concept of continuity is sidelined by default. Using multi-act models – repetitive or even systematic – gives rise to an infringement of the *ne bis in idem* principle. One should exclude singularity by continuity for significantly similar offences to ensure legal certainty. Before concluding systematic larceny, the legal argumentation should assess for common intent and potentially detect partial continuity or exclude repetition. The selective application of the concept of continuity, a failure to establish continuity if the assumptions are met, shows that the case law is not uniform.

Serial-frauds have also been seen as repeated in the case law, diverging from the classic model. To be considered continuous, case law presumes the same person to be deceived, but not the same victim. Therefore, continuous fraud is a series of significantly similar frauds with common intent and against the same person or system. However, in the case of one plan carried out in different steps with the same victim, was considered to be one act under the natural unit. This conflicts with the notion of continuous theft, where one plan carried out in different steps with the same victim was considered a continuous criminal offence. Therefore, the concept of continuity in offences against property is not interpreted uniformly. However, to establish continuity for both continuous fraud and theft, the similarity of objects by general category (e.g. jackets or one's assets) is not enough. For larceny, the same collection of movable property (things from the same house) is expected, and similarly for fraud the same collection of assets (transaction by the same deceived).

In the cases of drug trafficking, a classic continuity model is applied. Although the concept of continuous crime was followed, it was not considered necessary to articulate or argue verbatim. Despite being the most consistent approach to continuity, the case law was still nonuniform. The analysed cases clearly contradicted prevailing case law when continuity was rejected for different drugs trafficked. For each narcotic substance, the courts formulated a separate continuous criminal offence. Whereas, the Supreme Court has seen handling acts of different narcotics as one continuous crime. Also, drug trafficking as a lifestyle constituted common intent. Whereas, in offences against property the lifestyle tacitly excluded continuity and was an argument for systematic nature. Obtaining a living on a criminal basis through drug trafficking is one continuous crime, but obtaining a living on a criminal basis through theft is several recurring crimes. Therefore, the implementation of the concept of continuous criminal offence is once again to be considered nonuniform. Courts have the possibility, as well as jurisdiction, to remedy the breach of the principle of legal certainty in a situation where the concept of continuous crime is embodied differently in offences against property and drug-related offences.

Consistent, regular single-victim beatings could qualify as a continuous crime, but the case law is one of abandoning the classic theory of continuity and assuming repetition. Although the

ECtHR has considered habitual physical and mental abuse committed in a close relationship to be a continuous offence based on generally accepted characteristics of continuity, the case law does no such thing. All criminal cases in which multiple episodic violence against the same victim occurred were qualified as repeated. For offences against the health, similar to offences against the property, continuity is sidelined by default. However, several unspecified episodes of violence, limited in time, are considered to be one continuous criminal offence. In doing so, the more precisely identified episodes are artificially separated and the actions are still classified as repeated. To add to the infringement of the nature of continuity, even when the concept of continuity has been implemented, the continuous criminal offence is neither pointed nor analysed. The case law for serial threats not being considered continuous is analogous.

In addition, for multiple attacks against sexual self-determination the case law does not consider continuity in so-called classical cases either. Although there were criminal cases where acts could have been regarded as a single continuous act, the concept of continuity had never been invoked. Acts against the same victim, carried out based on common general readiness, shall be treated as several repetitive acts. The categorisation of substantially similar acts of common intent as repetitive acts suggests a tacit exclusion of continuity, as in the case of physical and mental abuse. Consistent, systematic activities of a similar sexual nature towards the same victim have also been regarded as multi-act crimes. It is only in the case of drug trafficking that a lifestyle of serial-behaviour constitutes a continuous criminal offence.

All in all, there was an underuse of the concept of continuity in case law and interpretations were distancing from classical cases. In conclusion, the concept of the continuous criminal offence is not uniformly interpreted and implemented. It is deplorable that both the courts on their own initiative and the defendants have failed to raise the concept of continuity. To ensure uniformity and harmonise the case law, the presumption of repeated infringement – several acts – should henceforth be interpreted, inter alia, through a lack of significant similarity and uniform intent. All in all, the differences are wide-ranging and multi-faceted, which is why the Supreme Court's views confined to a specific case will not be enough to “re-invent” the continuous criminal offence. However, the concept of continuity could be regulated in a normative manner. The unambiguous presentation of a defining provision by the legislature would provide both clear assumptions and an unambiguous indication of continuity. Meanwhile a more active consideration of continuity in the case law, would develop more uniform views and avoid the violation of the rights of the accused.

In subsequent studies, the trends identified in QIII 2022 decisions should be verified by type of crime without limiting the sample over time and by type of procedure. Throughout the thesis, there are several suggestions for interpreting and implementing the characteristics of the concept of continuity, regarding which comparative studies would be appropriate. Classical continuous criminal

offenses, the tax offences, have been excluded from current thesis. However, a study of the interpretation and implementation of continuity in tax offences and other continuous misdemeanours is suggested. Extensive case law in misdemeanours would complement and add to the statements put forth.

KASUTATUD KIRJANDUS

1. 2022. aasta I poolaasta kuritegevuse ülevaade. Justiitsministeerium. 01.07.2022. – <https://public.tableau.com/app/profile/kriminaalpoliitika/viz/2022Ipoolaasta/2022Ips> (15.10.2022).
2. Erb, V., Schäfer, J. (Hrsg). Münchener Kommentar zum Strafgesetzbuch. 4. Aufl. München: Beck 2020.
3. Ernits, M. jt. Karistusseadustiku üldosa eelnõu: eelnõu lähtealused ja põhjendus. Tallinn: Juura 1999.
4. Gromov, K. Süstemaatiliste süütegude spetsiifika Eesti kohtupraktikas. Magistritöö. Juhendaja Jaan Ginter. Tartu: Tartu Ülikool 2022.
5. Gropp, W. Strafrecht Allgemeiner Teil. 4. Aufl. Berlin: Springer 2015.
6. Kairjak, M., Sootak, J. Varavastased süüteod. Tallinn: Juura 2017.
7. Kaljumets, E.-L. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete korduv ja suures koguses ebaseaduslik käitlemine Pärnu Maakohtu kohtuotsuste näitel. Magistritöö. Juhendaja Anna Markina. Tallinn: Tartu Ülikool 2020
8. Kiris, R., Pikamäe, P., Sootak, J. Sanktsiooniõigus. 2. tr. Tallinn: Juura 2017.
9. Kohtute menetlusstatistika. Kohtute avaandmed. RIK. 12.04.2024. – https://avaandmed.rik.ee/andmed/JAAK/kohtud/kohtute_avaandmed.parquet (13.04.2024).
10. Krüger, U. Karistusõiguse üldosa kutseõppele. Tallinn: Sisekaitseakadeemia 2018.
11. Kühl, K. Karistusõigus: üldosa. Tallinn: Juura 2002.
12. Nuuma, P. Kriminaalõiguse üldosa põhimõisted. Tallinn: TTÜ 2001.
13. Pettai, S. Korduv, süstemaatiline, jätkuv ja vältav süütegu. Magistritöö. Juhendaja Jaan Sootak. Tartu: Tartu Ülikool 2014.
14. Pikamäe, P. Karistusseadustiku eriosa probleeme: õiguspoliitilised lahendused ja edasine areng. – Juridica 2005/2.
15. Pärna, L. Kelmuse ja arvutikelmuse piiritlemine väheväärtusliku asja või väheolulise varalise õiguse vastu toime pandud kelmusest. Magistritöö. Juhendaja Mario Truu. Tartu: Tartu Ülikool 2021.
16. Rebane, I. (koost). Eesti NSV kriminaalkoodeks: kommenteeritud väljaanne. 5. tr. Tallinn: Eesti Raamat 1980.
17. Registreeritud kuriteod aastatel 2003-2021. Justiitsministeerium. 29.03.2022. – https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevus2021/xlsx/1_Kuritegevuse%20%C3%BCleevaade_veebi.xlsx (19.10.2022).
18. Riigi Teataja võrguväljaandest. – <https://www.riigiteataja.ee/abiLeht.html?id=1> (16.04.2023).

19. Roxin, C. Strafrecht Allgemeiner Teil. Bd II. München: Beck 2003.
20. Rüütel, A. Sõiduki süstemaatiline juhtimine juhtimisõiguseta isiku poolt. Magistritöö. Juhendaja J. Sootak. Tartu: 2016.
21. Sarv, J. Sootak, J. Õigeksmõistmise alused. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi kogu koosseisu määrus asjas 1-20-470 – Juridica 2021/3.
22. Schmidt, R. Strafrecht – Allgemeiner Teil. 5. Aufl. Grasberg bei Bremen 2006.
23. Sootak, J. (koost). Karistusõigus. Üldosa. 2. tr. Tallinn: Juura 2018.
24. Sootak, J. (koost). Karistusõigus. Üldosa. Tallinn: Juura 2010.
25. Sootak, J. Karistusõiguse alused. Tallinn: Juura 2003.
26. Sootak, J. Korduv pisivargus ja süstemaatiline vargus. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi otsus asjas 3-1-1-36-07. – Juridica 2008/7.
27. Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 4.vlj. Tallinn: Juura 2015.
28. Sootak, J., Pikamäe, P. (koost). Karistusseadustik. Komm vlj. 5.vlj. Tallinn: Juura 2021.
29. Statistika. Riigikohtu avaandmed. RIK. 27.03.2024. – https://avaandmed.rik.ee/andmed/JAAK/riigikohus/riigikohtu_avaandmed.parquet (13.04.2024).
30. Strafgesetzbuch. Beck'scher Online-Kommentar. 55. vlj. München: Beck 2022.
31. Zaitseva, J. Süstemaatilise pisivarguse dekriminaliseerimise otstarbekus 2021. aasta karistuspraktika valguses. Magistritöö. Juhendaja Anna Markina. Tallinn: Tartu Ülikool 2022.
32. Tee, K. Dekriminaliseerimine – kuritegevusevastase võitluse huvides ja heaks? – Prokuratuuri 2021. a aastaraamat. – <https://aastaraamat.prokuratuur.ee/prokuratuuri-aastaraamat-2021/dekriminaliseerimine-kuritegevusevastase-voitluse-huvides-ja-heaks> (23.04.2023).

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

33. Karistusseadustik. – RT I, 22.03.2024, 2.
34. Kriminaalkodeks. – RT 1992, 20, 288.
35. Kriminaalmenetluse seadustik. – RT I, 22.03.2024, 4.
36. Liiklusseadus. – RT I, 22.12.2023, 4.
37. Maksukorralduse seadus. – RT I, 21.11.2023, 12

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

Riigikohus

38. RKKKm 26.06.2015, 3-1-1-61-15.
39. RKKKm 04.03.2021, 1-20-470.
40. RKKKm 22.09.2021, 1-19-7473.

41. RKKKo 18.02.1997, 3-1-1-22-97.
42. RKKKo 01.04.2004, 3-1-1-4-04.
43. RKKKo 10.06.2005, 3-1-1-51-05.
44. RKKKo 19.02.2007, 3-1-1-112-06.
45. RKKKo 28.02.2007, 3-1-1-121-06.
46. RKKKo 28.01.2008, 3-1-1-47-07.
47. RKKKo 16.06.2008, 3-1-1-31-08.
48. RKKKo 01.12.2008, 3-1-1-61-08.
49. RKKKo 25.02.2009, 3-1-1-85-08.
50. RKKKo 20.04.2009, 3-1-1-87-08 koos kohtunik J. Ilvest eriarvamusega.
51. RKKKo 14.01.2011, 3-1-1-103-10.
52. RKKKo 08.02.2011, 3-1-1-1-11.
53. RKKKo 25.04.2011, 3-1-1-22-11.
54. RKKKo 30.06.2014, 3-1-1-14-14.
55. RKKKo 15.06.2018, 1-16-7179.
56. RKKKo 27.03.2019, 1-17-11432.
57. RKKKo 08.05.2020, 1-18-7408.
58. RKKKo 22.06.2021, 1-19-6307.
59. RKKKo 12.09.2022, 1-21-2199.
60. RKKKo 01.02.2023, 1-20-6533.
61. RKKKo 16.06.2023, 1-21-1421.
62. RKKKo 04.04.2024, 1-21-69.
63. RKÜKo 12.06.2008, 3-1-1-37-07.

Ringkonnakohtud

64. TlnRnKm 06.09.2021, 1-20-4985.
65. TlnRnKm 21.09.2022, 1-22-4091.

66. TlnRnKm 08.11.2022, 1-22-4605.

67. TlnRnKo 30.06.2022, 1-21-2199.
68. TlnRnKo 27.07.2022 1-21-6014.
69. TlnRnKo 27.07.2022, 1-21-7549.
70. TlnRnKo 27.07.2022, 1-22-255.
71. TlnRnKo 10.08.2022, 1-20-4985.
72. TlnRnKo 24.08.2022, 1-21-3556.
73. TlnRnKo 30.08.2022, 1-21-1131.
74. TlnRnKo 31.08.2022, 1-20-9006.
75. TlnRnKo 07.09.2022, 1-20-7387.
76. TlnRnKo 12.09.2022, 1-21-6872.
77. TlnRnKo 19.09.2022, 1-21-2077.
78. TlnRnKo 26.09.2022, 1-22-1657.
79. TlnRnKo 27.09.2022, 1-21-6420.
80. TlnRnKo 29.09.2022, 1-21-7666.
81. TlnRnKo 29.09.2022, 1-21-7688.
82. TlnRnKo 05.12.2022, 1-21-6688.
83. TlnRnKo 29.09.2023, 1-21-2758.

84. TrtRnKo 25.05.2022, 1-20-6533.
85. TrtRnKo 17.08.2022, 1-21-8728.
86. TrtRnKo 24.08.2022 1-21-419.
87. TrtRnKo 25.08.2022 1-21-5817.
88. TrtRnKo 25.08.2022, 1-22-1574.
89. TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-4077.
90. TrtRnKo 29.08.2022, 1-21-5205.
91. TrtRnKo 31.08.2022, 1-20-2517.
92. TrtRnKo 31.08.2022, 1-21-195.
93. TrtRnKo 13.09.2022, 1-22-875.
94. TrtRnKo 20.09.2022, 1-22-882.
95. TrtRnKo 22.09.2022 1-22-797.
96. TrtRnKo 25.11.2022, 1-22-1957
97. TrtRnKo 19.12.2022, 1-21-8943.

Maakohtud

98. HMKo 06.12.2021, 1-21-2199.
99. HMKo 13.01.2022, 1-21-3556.
100. HMKo 15.03.2022, 1-20-7387.
101. HMKo 31.03.2022, 1-21-8848.
102. HMKo 14.06.2022, 1-22-1657.
103. HMKo 14.07.2022, 1-22-4091.
104. HMKo 09.08.2022, 1-22-4676.
105. HMKo 10.08.2022, 1-22-4711.
106. HMKo 11.08.2022, 1-22-3283.
107. HMKo 11.08.2022, 1-22-4741.
108. HMKo 16.08.2022, 1-22-4605.
109. HMKo 23.08.2022, 1-22-4144.
110. HMKo 25.08.2022, 1-22-4467.
111. HMKo 24.08.2022, 1-21-6688.
112. HMKo 25.08.2022, 1-21-7666.
113. HMKo 25.08.2022, 1-22-4467.
114. HMKo 25.08.2022, 1-22-3376.
115. HMKo 02.09.2022, 1-22-4444.
116. HMKo 07.09.2022, 1-22-3417.
117. HMKo 21.09.2022, 1-22-4823.
118. HMKo 28.09.2022, 1-22-4639.

119. PMKo 16.05.2022, 1-21-7688.
120. PMKo 13.07.2022, 1-22-3602.
121. PMKo 19.09.2022, 1-22-3487.
122. PMKo 22.03.2023, 1-23-1454.
123. PMKo 21.06.2023, 1-23-3126.
124. PMKo 26.09.2023, 1-23-5463.

125. TMKo 28.02.2022, 1-21-4077.
126. TMKo 17.05.2022, 1-21-8728.
127. TMKo 01.07.2022, 1-22-1574.
128. TMKo 21.07.2022, 1-22-882.

129. TMKo 28.07.2022, 1-22-1957.

130. TMKo 09.08.2022, 1-21-7909.

131. TMKo 24.08.2022 1-21-8943.

132. VMKo 25.02.2022, 1-21-5817.

133. VMKo 30.03.2022, 1-21-5205.

134. VMKo 27.04.2022, 1-22-797.

135. VMKo 06.07.2022, 1-20-9331.

Rahvusvahelised kohtud

136. EIKo 59552/08, *Rohlena vs Czech Republic* koos kohtunik Pinto de Albuquerque eriarvamusega.

137. EIKo 45771/99 *Veeber vs Estonia (No. 2)*.

138. BGHSt 138/40, 03.05.1994.

LISAD

Lisa 1. Analüüsitud kriminaalajade nimekiri (161 tk)

1-20-9331	1-22-3283	1-22-4482	1-22-4693
1-22-2750	1-22-3683	1-22-3775	1-22-5254
1-22-4187	1-22-4752	1-21-6688	1-22-3417
1-22-4193	1-22-4742	1-22-5002	1-22-5089
1-22-3602	1-22-4741	1-21-8911	1-20-7387
1-22-4091	1-22-1377	1-21-3556	1-22-4509
1-22-3672	1-21-4973	1-21-8943	1-21-8980
1-21-4859	1-22-4769	1-21-419	1-22-5084
1-22-4331	1-22-4767	1-22-5025	1-22-5198
1-22-4464	1-22-4413	1-22-4467	1-22-3419
1-22-3358	1-22-3378	1-22-3376	1-22-3411
1-21-7549	1-22-3791	1-21-5817	1-22-5419
1-21-6014	1-22-3501	1-21-5320	1-21-2199
1-22-255	1-22-4605	1-22-1574	1-21-6872
1-22-1957	1-22-1290	1-22-5050	1-22-4591
1-22-4519	1-22-4063	1-22-5083	1-22-5449
1-22-3673	1-22-4691	1-21-4077	1-22-875
1-22-4565	1-22-4290	1-21-5205	1-22-5469
1-22-4562	1-21-8728	1-22-5113	1-22-4398
1-22-4602	1-22-3312	1-21-1131	1-22-5068
1-22-4603	1-22-4862	1-22-5150	1-22-3945
1-22-4623	1-22-3874	1-20-9006	1-22-4270
1-22-4660	1-22-4365	1-22-2029	1-22-4946
1-22-4684	1-22-4935	1-20-2517	1-22-5538
1-22-4686	1-22-4936	1-21-195	1-21-7816
1-22-4676	1-22-4934	1-22-915	1-22-4134
1-21-7909	1-22-4933	1-22-4872	1-22-822
1-22-4710	1-22-4132	1-22-4009	1-22-5569
1-22-4711	1-22-4968	1-22-4444	1-22-5567
1-20-4985	1-22-4144	1-22-3452	1-22-4372
1-22-3277	1-22-1025	1-22-4427	1-22-5565

1-22-3432	1-22-4823	1-22-5725	1-22-4059
1-22-5564	1-21-8400	1-22-1657	1-22-5205
1-22-3487	1-21-8012	1-22-1806	1-21-7666
1-22-1242	1-22-4250	1-22-5013	1-21-7688
1-21-2077	1-22-1011	1-22-5038	1-22-5303
1-22-5588	1-22-5658	1-22-5139	1-22-5875
1-22-5592	1-22-5657	1-21-7336	1-22-4268
1-22-2326	1-22-797	1-21-6420	
1-21-3683	1-22-4140	1-22-5398	
1-22-882	1-22-4259	1-22-4639	